

ԲԺՇԿԱՐԱՆ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱԿՏԻՑ

ԵՒ

ՇՏԵՄԱՐԱՆ

ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԵԱՑ

1924

FRESNO, CAL.

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶ ՈՒՆԻՐՍ

Եթէ չունիս, դիմէ ծանօթ ու հայ
գաղութի անդրանիկ գրավաճառին՝ Վ.
Յ. Բարակեանին: Գրավաճառը ունի
նաև հայերէն քերական և ուրիշ հայե-
րէն գասագրքեր, աղգայթն և թէ հո-
գեւոր երգարաններ, բառարաններ ու
իր հեղինակած «Բարոյական Չաւեչտ-
ներ» և «Խոհանոցի Գիրք»: Մեծ քա-
նակութեամբ առնողներու համար մաս-
նաւոր գեղջ: Դիմել հետևեալ հասցե-
ին.

V. J. BARAKIAN,

Room 31 Republican Bldg.

FRESNO, CALIF.

ԲԺՇԿԱՐԱՆ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱԽՏԻՑ

ԵՒ

ՇՏԵՄԱՐԱՆ

ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԵԱՅ

17

Բ

A $\frac{1}{1580}$

ՀՍԻ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՏՈՒՆԳՍԵՆՏԻԼ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԱԿԱԴԵՄԻԱ

1924

FRESNO, CAL

Ջ Օ Ն

1915-ի Հայկական Աղէտներու առթիւ Տիգրանակերտի մէջ

նահատակուած եղբօրս՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ԲԱՐԱԿԵԱՆԻ յիշատակին :

Copyright 1924
By
V. J. BARAKIAN

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Նկատելով որ «Ջանասէր» շարաթաթերթին մէջ բարոյական սկզբունքներու վրայ երբեմն գրածներս բաւական լաւ տպաւորութիւն ըրած է Հայ Ժողովուրդին վրայ, և ընտանիքներու մէջ գովասանքով խօսակցութեան առարկայ դարձած է, ոմանք փափաք յայտնեցին որ այդ գրութիւնները հաւաքելով տետրակի մը ձևով հրատարակեմ :

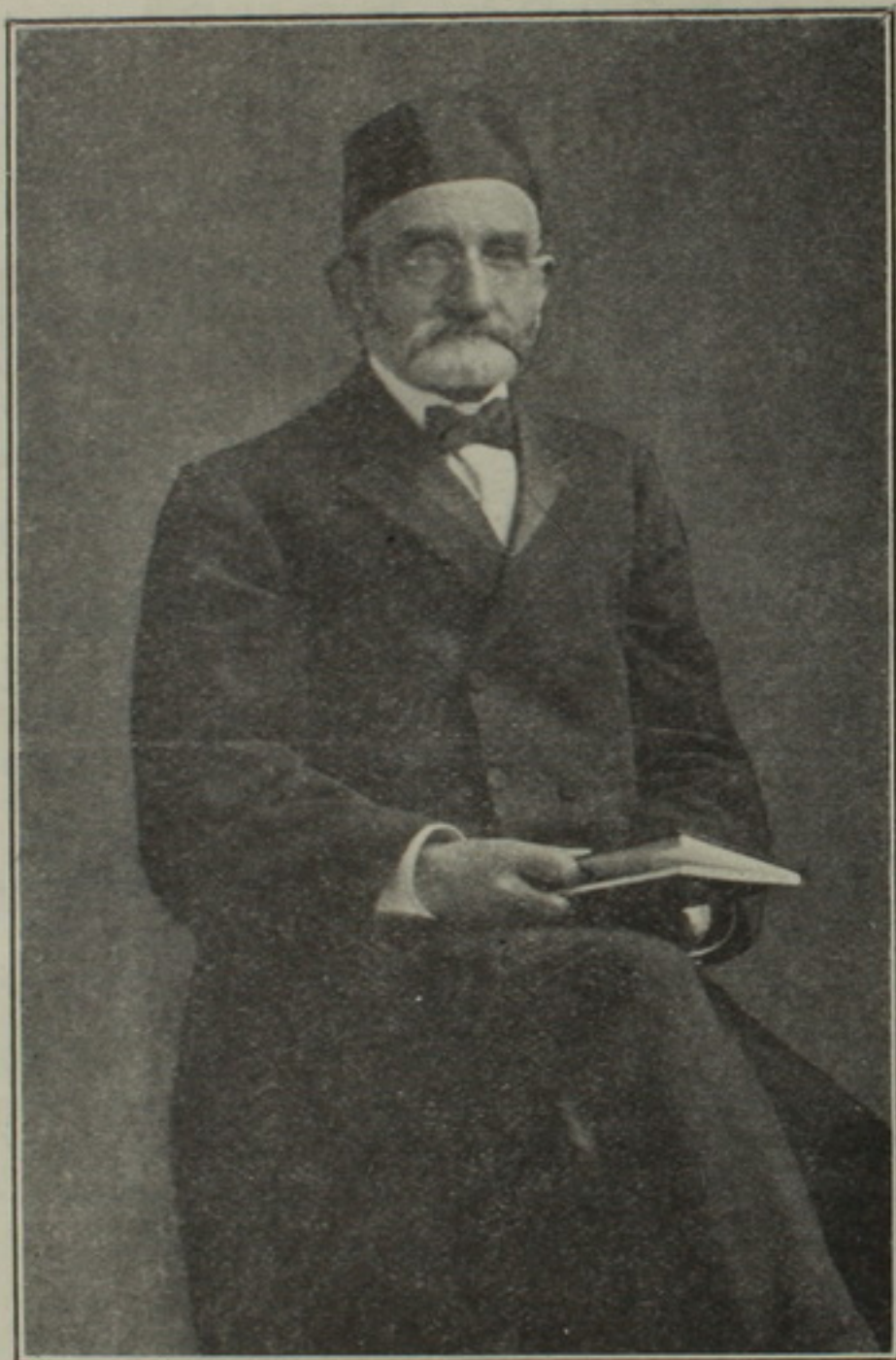
Ուստի խորհեցայ մի քիչ ընդլայնելով և նոր յաւելումներ ընելով վերոյիշեալ յօդուածները աւելի օգտակար ձևի մը վերածել : Այս առթիւ հին գրութիւններէ առնուած այլ և այլ հրահանգներ մտցնելով ճոխացնելու ջանք ըրեք եմ հաւաքածոյս, զոր կոչած եմ «ԲԺՇԿԱՐԱՆ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱԽՏԻՑ» եւ «ՇՏԵՄԱՐԱՆ ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԵԱՅ» կրկնակի վերնագիրով :

Հաւաքածոյս առաջին մասին մէջ շատ կան թելադրութիւններ որոնք թէ՛ բարոյական և թէ՛ Ֆիզիքական տկարութեանց իբր դարման կրնան գործածուիլ օգտակարապէս :

Իսկ երկրորդ մասին տակ դրուած գիտելիքները ընդհանուր վարուց և բարուց օրէնքներու պէս կրնան ուսումնասիրուիլ : Խնդրոյն արմատը երթալով պիտի տեսնենք թէ պիտանի գիտելիքներ՝ ըլլան բարոյական, ըլլան Ֆիզիքական. նոյն նպատակին կը ծառայեն մարդս աւելի կատարեալ շինելու տեսակէտով :

Վ. Յ. ԲԱՐԱԿԵԱՆ

Ֆրէզնօ, Քալիֆորնիա

Վ. Յ. ԲԱՐՍԿԵԱՆ

ՈՐԿՐԱՄՈԼՈՒԹԻՒՆ

Որկրամուլութիւնը գինեմուլութեան բարեկամը՝ և բըղջախոհութեան մօտ ազգականն է: Անոնք իբարու հետ նոյն սենեակին մէջ կը բնակին, միասին կը գործեն, միասին կը ճամբորդեն և միասին ալ կը սրտակին: Բայց ընդհանրապէս որկրամուլութիւնն է, որ առաջնորդողի գեր կը կատարէ յաճախ: Անհատ մը նախ չափէն աւելի կուտէ ու կը թուլնայ, յետոյ կը խմէ ու կը գինովնայ և ապա գերի կը դառնայ իր անասնական բնազդներուն ձեռքը, մուլութիւններէ մուլութիւն տասլտակելով: Երբ մարմինը գերի է հողիին ձեռքը, կը կորսնցնէ իր հմայքը, և ենթական կը դառնայ սարդ անասնական էակ մը: Որկրամուլը գերի մըն է իր կոկորդին, և հեռու է կամքի ազատութենէ:

Որկրամուլը՝ իր այս մուլի ու գերի ընթացքովը դուրս կ'ելլէ մարդկութենէ և խողի պէս տղմուտ տեղեր կը փնտռէ, կ'ուզէ համազամ կերակուրներով սնանիլ, անբարոյական ու ապօրինի միջոցներով հաճոյանալ: Աւրեմն, արդարացի չէ՞ք դաներ խմաստունին խօսքը որ կ'ըսէ. «Մարդս ի սատուոյ էր, ու ինկաւ, հաւատարեցաւ անասնոց, անբանից և նրմանեցաւ նոցա»: Որկրամուլութիւնը ծուլութեան հետ ալ մօտէն բարեկամ է, և ծուլութիւնը շատ մը մեղքերու արմատն է:

Որկրամուլութիւնը չեղա՞ւ միթէ պատճառը, որ մարդը բոլոր մը ուտելու համար, դրախտէն վճատուեցաւ և ապազանեալ աշխարհի մէջ թախտիլ ստիպուեցաւ: Եսաւ իր անդրանկութիւնը իսկ ծախեց իր որկրամուլութեան հետե-

ւանքով: Որքան մարդիկ պարզապէս որկրամուլ ըլլալնուն պատճառով ստամոքսի հիւանդութեամբ կը տառապին այսօր: Որկրամուլը տեսակ մը ազահ է, որ չ'զոհանար չափաւոր կերակուրով, մէկ երկու տեսակ ուտելիքներով, այլ կ'ուզէ ուտել ու միշտ ուտել, հոգ չէ թէ ստամոքսը կը խանդարի: Երբեմն որկրամուլը այնքան կը լափէ, որ ստամոքսը ապստամբելով իր ընդունածը ետ կուտայ, բայց շատուկերը երբէք չ'զգաստանար, կը փորձէ կրկին ուտել, և որով ջոյց կուտայ իր գաղանութիւնը:

Որկրամուլութիւնը՝ ոչ միայն առողջութիւնը կը խանդարէ, այլ միտքը կը բթացնէ և հոգին կը նսեմացնէ, ու անհատը անպէտ էակ մը կը դարձնէ հասարակութեան: Որկրամուլները բարձր գաղափարներով չեն կրնար սնանիլ, միայն ու միայն կը խորհին պղծութեան, գողութեան, յափրչտակութեան, ցանկութեան և այլն կիրքերու վրայ: Որկրամուլը երկար չկրնար ապրիլ, եթէ երբէք ապրի, ծերութեան ատեն ստամոքսի տկարութեամբ կը տառապի:

Ամէն բանի մէջ չափաւորութիւն ունենալ ամենամեծ առաքինութիւնն է մարդու մը համար, բնութիւնը չափաւորութեամբ և կարգապահութեամբ լեցուն է: Որեւէ բանի մէջ շոայլութիւն, ծայրայեղութիւն, անյազութիւն, ազահութիւն Աստուծոյ օրէնքներուն դէմ մեղանչել է պարտապէս: Ամէն բանին չափը ու սահմանը կայ: Չափէ՛ աւելի՛ վազողը կը յոգնի, և կ'իյնայ և երբեմն ալ չափազանց կը քրտնի ու պաղի մը զարնուելով թոքատապ կ'ունենայ: Չափէն աւելի միտքը յոգնեցնողը կը յիմարանայ: Չափէն աւելի դրամի և տեէն վազողը իր ունեցածն ալ կը կորսնցնէ: Չափէն աւելի ծախք ընողը կը սնանկանայ: Ծիշդ նոյն ուղղութեամբ չափէն աւելի ուտողն ալ իր ձեռքով կը փորէ իր գերեզմանը:

1. Որոշէ յետ այսու չափաւոր ըլլալ, ոչ թէ միայն կերուխումի նկատմամբ, այլ ամէն գրաղումներուդ, և կեանքի

բոլոր յարաբերութիւններու մէջ: Չափաւորութիւնը Աստուծոյ օրէնքն է, և բոլոր մեղքերուն զսպանակը: Մշակէքու մէջդ այս շափաւորութեան ունակութիւնը:

2. Ծոմապահ եղիր. մշակէ այս ունակութիւնը նաև յետ այսու, յաղթելու համար բազմակերութեան ախտին: Աշխատէ նախ մէկ երկու ամիս օրը մէկ անգամ միայն ուտել, յետոյ ախորժակիդ սանձ անցընելէ վերջ, աշխատէ մէկ տեսակ ու սարգ կերակուրներ ուտել, ոյժէ շինալու համար միայն կեր, և ոչ թէ ուտելէ հաճոյք ստանալու համար: Իսկ երբ կը տեսնես որ շատակերութեան բնազդդ կըրկին կ'արթննայ, նորէն դիմէ ծոմապահութեան, և այսպէս մերթ ընդ մերթ ծոմապահութեամբ և շարունակ սարգակերութեամբ ունակութիւն ունեցիր հետու կենալ որկրամուտութենէ: Յուշատեսարիդ առաջին էջին վրայ դրէ սա տողերը թէ «մարդ ուտելու է ապրելու համար, և ոչ թէ ապրելու է ուտելու համար»:

3. Ժուժկալ և համբերատար եղիր. մշակէ քու մէջդ այս առաքինութիւնը եւս: Ամէն բանի մէջ սահման ու շափոյր — լեզուիդ, աչքիդ, ախանջիդ, երեւակայութեանդ եւ կոկորդիդ. քիչ կեր, քիչ խօսէ, բայց շատ լսէ ու շատ համբերէ: Երկու տես, երկու լսէ, բայց մէկ անգամ խօսէ: Կերութեամբի մէջ ալ նոյն օրինակին հետեւէ: Թէև առաջի ամիսներուն շատ դժուարութիւն կը կրես, բայց երբ առաջին դժուարութեան կը յաղթես, յաջողութիւնը քու կողմդ է: Ոչ թէ միայն բազմակերութեան ախտէն ազատելու, այլ բարոյական շատ մը ուրիշ ախտերէ ալ բուժուելու համար աշխատէ ըլլալ միշտ ժուժկալ, երկայնամիտ և համբերատար:

4. Զբաղ եղիր միշտ. այն որ բազմազբաղ է, ոչ բազմախօս կրնայ ըլլալ և ոչ ալ բազմակեր: Ընդհանրապէս ծոյլեր և դրաղում չունեցողներն են որ թէ՛ շատ կը խօսին, թէ՛ շատ կ'ուտեն և թէ՛ շատ կը խմեն, և հետեանքը կը լի-

նի նիւթական և բարոյական անկում : Աշխատէ միշտ համեմատ գրադում ունենալ : Եթէ դորձէ ձգուած ևս, սրճարան մի երթար, և ոչ ալ բուլ հառուգ, այլ ուղղակի գրադարան վաղէ, օգտակար գիրքեր կարդա՛, շինարար թերթեր աչքէ անցուր և ժամանակդ օգտակար կերտով դորձածելով ինքզինքդ գրադ սրահէ և ախորժակներուդ վրայ սանձ դիր :

5. Կամքի ոյժ ունեցիր . եթէ այս ունակութիւնը մշակած չես քու մէջդ, միւս դարձաններուն դիմել շատ արդիւնք չ'կրնար տալ : Զօրաւոր կամք մը հրաշքներ կը դորձէ, եթէ ունակութեամբ կրնաս կամքդ գորացնել, կրնաս յաղթել բոլոր դժուարութեանց, իսկ եթէ թոյլ է կամքդ, կիրքերուդ ձեռքը դերի մըն ևս : Կամքի ոյժդ կրնայ գորանալ եթէ ամէն առտու բացօթեայ տեղ մը կրկնես ըրած ուխտերդ, և ինքնաթելադրութեամբ կրթես ինքզինքդ : Եթէ որեէ ատեն նեղը կը մնաս, անմիջապէս դիմէ կամքի ոյժիդ, և ան իբրև փրկարար գօտի կ'աղասէ քեզ փորձութիւններէ և փորձանքներէ :

6. Մեծ սակաւակերիս դիմէ . վերոյիշեալ բոլոր դարձանները դորձածելով հանդերձ դիմէ՛ ուղղակի Մեծ Սակաւակեր Բժշկապետին, Նազովրեցի Յիսուսին, որ կարող է տալ քեզի գօրաւոր կամք, գրադ կենցաղ, ժուժկալ հոգի, ծոմապահութեան կարողութիւն և շափաւոր ընթացք կեանքի բոլոր յարաբերութիւններուդ մէջ, որով կրնաս բուժուիլ որկրամոլութեան ախտէն, իրեն յարակից բոլոր սարագաներովը հանդերձ :

Ծ Ո Ւ Լ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Ծուլութիւնը հիւանդութիւն մըն է որ կրնայ բուժուիլ: Ամէն հիւանդութիւն իրեն յատուկ ախտանիշներ ունի. այս հիւանդութեան ախտանիշներն են դանդաղութիւն, կամքի թուլութիւն, անհողութիւն և դանցառութիւն: Ոչ կառավարութիւնը, ոչ եկեղեցին և ոչ ալ ազգը քաջալերելու չէ երբէք այս ախտէն վարակուած անհատներուն յոյլ եւ թոյլ վարժունքը: Որովհետեւ եթէ քաջալերեն, անոնք աւելի կը ծուլանան և բեռ կ'ըլլան ուրիշներուն վրայ: Այսօր քանի՛, քանի՛ անհատներ կան ժողովուրդներու մէջ, որոնք իրրեւ որկրամուր, արբեցող և դատարկապորտ մակարոյձի նման ուրիշներուն սնունդը կը կողոպտեն և այդպէս կ'ապրին: Արժանապատուութեան տէր մէկը ամօթ զգալու է ուրիշին ձեռք բանալու իր ապրուստին համար, ի բաց առեալ հիւանդութեան, արկածի, կոտորածի և անյաջողութեան և այլն բացառիկ պարագաները:

Ծուլութիւնը բարոյական անդամալուծութիւն է, որուն մէջ ենթական պէտք չ'զգար բնաւ դործելու, բարի և կամ չար բան մը կատարելու: Այս կարգի ծոյլ անհատները Սատանային համար պատրաստ որս են. Սատանան շատ դիւրութեամբ դանոնք իր ծուլակը կը ձգէ: Այս է պատճառը որ ծուլութիւնը բոլոր մեղքերուն արմատը նկատուած է: Ծոյլին միաքը, սիրտը, երեւակայութիւնը, զգացումները միշտ պատրաստ են Սատանային ձեռքը իրնեւ դործիք դործածուելու ամէն տեսակ մեղքեր արտադրելու համար: Բայց աւա՛ղ, ծոյլը չի գիտեր թէ զինքը խարոզ Սատանան իսկ չսիրեր ծուլութիւնը, այլ կը դործէ գիշեր, ցորեկ մը որնչոզ առիւծի նման՝ մարդիկը իր ճիրաններուն ներքեւ անցնելու համար: Աստուծոյ ստեղծած բնութիւնն ալ պա-

րապ չի կենար, կը գործէ միշտ տարուան չորս եղանակներուն մէջ:

✚ Աշխարհի մէջ չի կայ որեւէ լաւ բան որ առանց աշխատանքի յառաջ եկած է: Աշխատութիւնը սրտնեղութեան դարմանն է, նաև քաղցր և անուշ քուն կուտայ մարդուն: Աշխատասէր մարդուն շեռ կրնար չարիք հասցնել: Աղքատութիւնը գործունեայ մարդուն դռնէն ներս կը նայի, բայց չ'կրնար ներս մտնել: Աշխատութիւնը ձմեռուան պաշարը ամառուանէն դիզել կուտայ մրջունին: Մեղուն թէ իր եւ թէ մեր բերանը կը քաղցրացնէ իր շինած մեղրովը, որ արդիւնք է իր յոգնաջան աշխատութեան:

Հին ատեն կը ծեծէին ծոյլերը, բայց ծեծելը անօգուտ է, եթէ անիկա մտադրած է ծոյլ մ'նալ: Ծոյլը ոչ խարազանով, ոչ մտրակով և ոչ ալ դաւազանով կ'զգաստանայ: Հին ատեն չափազանց ծոյլերու համար միջոց մը գործածած են սա պէս. զանոնք դրած են ջուրով լեցուն աւազանի մը մէջ, ուր մէկ կողմէն ջուրը կուգայ ու կը հաւաքուի եւ ծոյլերուն ալ ձեռքը մէյ մէկ դաւաթ տուած են որ իրենց աւազանին մէջ հաւաքուած ջուրը մէկ կողմէն դուրս նետեն, չ'խեղդուելու համար: Ոստիկանները ծոյլերուն քովը կը կենան կը հսկեն, ժամ մը վերջը կը հանեն և մէկ ժամ ուրիշ տեսակ գործ կուտան, յետոյ լման մէկ ժամ կրկին ջուրին մէջ կը դնեն, որով կը վարժեցնեն զանոնք շարժելու, գործելու և իրենց կերած հացը քրտինք թափելով շահելու:

Այս մեթոտը ծուլութեան հիւանդութիւնը բուժելու հին բռնադրօսիկ մեթոտ մըն է. լաւագոյն մեթոտը մեր կարծիքով ասկէ տարրեր է: Եթէ ծոյլ բարեկամդ կ'ուզես այս ախտէն ազատել, ուշագործեամբ կատարէ հետեւեալ պատուէրները:

1. Անոր մէջ առաջին անգամ արթնցուր արժանապատուութեան գիտակցութիւն մը, եւ ցոյց տուր իրեն թէ ուրի-

չին վրայ բեռ ըլլալով ապրիլը նուաստութիւն մըն է, և թէ
մէկը առողջ է :

2. Ձինքը ծուլութիւնը քաջալերող միջավայրէն հա-
նելով զբաղումներով լեցուն միջավայրի մէջ դիր :

3. Իրեն մրցակիցներ դառիր, և զինքը գործի մղէ մըր-
ցակիցներու շարքին մէջ :

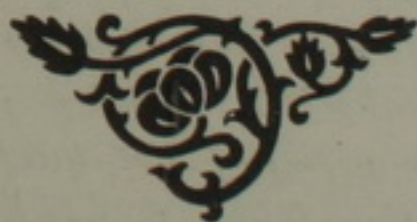
4. Անոր միտքը կրթէ և ցուցուր թէ առողջ ապրելու
համար գործել պէտք է :

5. Նոյնպէս իրեն ցոյց տուր թէ երջանիկ ըլլալու պայ-
մանն ալ գործել է :

6. Ձինքը Յիսուսին առաջնորդէ . Յիսուս մեր Փրկիչը,
ինչպէս ուրիշ բարոյական հիւանդութիւններէ, նոյնպէս
ծուլութենէ կրնայ բժշկել զինքը :

Ծոյլերը յիշելու են նաև սա խորհրդաւոր երգը որ կ'ը-
սէ .—

Տես մեղուն աշխատասէր,
Ամառուան մէջ կը գործէ,
Ժողուելու ալ գանց չ'ըներ
Մեղրն ամէն ընտիր ծաղ'կէ :
Ես ալ օգտակար գործի
Տամ ջանքերս անդադար,
Զի շատ որոգայթ ունի
Սատանան ծոյլին համար :

Բ Ա Ր Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Բարկութիւնն ալ ծուլութեան պէս եօթը մահացու մեղքերէն մէկն է : Թէ՛ բարկութիւնը և թէ՛ ստախօսութիւնը, երկուքն ալ մարդուն բարոյական տկարութեան հետեանքն են : Ազնիւ ու մաքուր բարոյականի տէր մէկը երկուքէն ալ խոյս տալու է :

Մարդը զանգուած մըն է, այս ինչ տարրերէ բաղկացած, ունի բնական, բարոյական և գաղանական յատկութիւններ : Ի՞նչ է գաղանական յատկութիւն. գաղանը անխըտիր կը յարձակի և կը պատահէ : Առիւծը ինչպէս իրմէ տկար անասունը կը պատահէ ու կ'ուտէ, անանկ ալ մարդ մը երբ իր վրայէն մէկդի նետէ իր բարոյական բարձր յատկութիւնները, կ'ապրի ու կը դործէ իրրեւ գաղան, այսինքն գաղանի նման միշտ ուրիշներէ առնելու եւ իր անձը միայն ապրեցնելու կը ջանայ : Ահաւասիկ այս տեսակ ապրելակերպը կիրքերով աուլցուն գաղանական կեանք մըն է, որուն մէջ տիրող ու զօրաւոր կիրքերէն մին է բարկութիւնը :

Մէկը որ այս բարկութենէն իր օձիքը ազատած չէ, անորոշ չափով դեռ գաղան է, անհատ մը որ աստիճան բարկութենէն և անոր նման ուրիշ անասնական կիրքերէն ազատուած է, այնքան մարդ ըլլալու մօտեցած է : Մարդոց մեծամասնութիւնը, այս իմաստով՝ կենդանի է դեռ. և կամ աւելի ճիշդ բառերով կէս անասուն ու կէս մարդ է : Կատարեալ մարդիկ անոնք են, որոնք բոլոր կիրքերէ վեր կ'ապրին. ազատուած ըլլալով բարկութենէ, նախանձէ, ատելութենէ, անձնասիրութենէ և ուրիշ անասնական կիրքերէ :

Մարդակերպ դադաններու և լման դադաններու միջեւ տարբերութիւնը սա է որ առաջինը միտք կ'եւիէ ու կ'ուտէ, իսկ միւսը հում հում ուտելու կը ջանայ. բայց սկզբունքով երկուքն ալ անձնասէր ու անձնասպաշտ են: Աշխարհի մէջ կ'ապրին ու կը գործեն միմիայն իրենց անձին համար: Անոնց աշխարհը այսքան է միայն և ուրիշ ոչինչ: Այս տեսակ անասնական կեանքը չ'ապրիլ ապրելէն հազար անգամ լաւ է: Ուստի, բարկանալու ախտէն բուժուած ամէն անհատ պէտք է աղէկ ըմբռնէ թէ իրեն այդ ապրած կեանքը կենդանական կեանք է լոկ: Անկէ տարբեր Քրիստոնէական լաւագոյն կեանք մը կայ որ մարդս իր Արարչին կը մօտեցնէ ու լեցուն է այլ և այլ ազնիւ յատկութիւններով: Անոր մէջ տիրող ու զօրաւոր միտումը ենթակային համբերութիւնն ու ժուժկալութիւնն է:

Իսկ բարկացող մարդը՝ ըլլայ գործաւոր, ըլլայ նոյն իսկ թաղաւոր, իր դիմացինին վրայ դադանի պէս կը յարձակի ու կ'սպաննէ դայն: Մարդը դադաններու ժանիքները չ'ունի, կը դիմէ արհեստական միջոցներու, վառօդ և կամ սուր կը գործածէ: Ուստի կը տեսնենք որ երկուքին ալ կէտ նսպատակնին միեւնոյն բանն է:

Ո՛վ Աստուծոյ կերպարանքովը ստեղծուած մա՛րդ, ետ կեցիր բարկութենէ, ինչու որ բարկութիւնը ցաւ կը ծնանի և ցաւը՝ մահ: Շատ անգամ երակ մը կը սլայթի, կամ անմիջապէս մարդ կը մեռնի ու կամ կը խելագարի: Աս չէ միայն: Երբ մէկը չափէն աւելի բարկանայ, նախ իր թշնամին կ'սպաննէ և յետոյ իր անձը:

Ի՞նչ է ազգերու միջեւ եղած պատերազմներուն պատճառը. բարկութիւն, կիրք, անասնական ու անձնասիրական վատ միտումներ: Ի՞նչ է եկեղեցիներու, ընտանիքներու դժուարութիւններուն պատճառը. անզուսպ բարկութիւն, դադանարարոյ բնաւորութիւն: Ուստի ի՞նչ ընենք, չ'բարկանա՞նք բնաւ: Բարկութիւնը մարդուն բնական է, բայց

մարդ քանի որ բարոյական էակ է միանգամայն, պէտք է կամքի ոյժ գործածելով զսպել բոլոր կիրքերը, և ապրիլ այնպէս իբր թէ այդ կիրքերը գոյութիւն չունին:

Անոնք որ կ'ուզեն բարոյական այս հիւանդութենէն ազատուիլ, կրնան դիմել հետեւեալ միջոցներուն.

1. Երբ բարկութեամբ կը բորբոքիս, անմիջապէս մէկէն մինչեւ տասը առանց համբելու, բերնէդ ուրիշ որեէ խօսք մի հաներ:

2. Երբ բարկանաս որեէ նիւթի վրայ գաղափար մի՛ յայտներ, որեէ բան մի խոստանար, խօսքդ անմիջապէս կտրէ, մի քիչ ջուր խմէ, դնա սենեակիդ մէջ առանձնացիր կէս ժամ ու ապա եկուր և շարունակէ գործդ կամ խօսակցութիւնդ:

3. Ուխտէ չբարկանալ և ամէն ատու չորս-հինգ անգամ կրկնէ ուխտդ, ասով թէ խոստումդ կը վերահաստատես և թէ բարկութեան գէժ կը զինուիս:

4. Ժուժկալ ու համբերատար ըլլալու աշխատէ, ամէն օր ամէն առթիւ մեղմ, քաղցրաբարոյ, խոնարհ և լայնասիրտ ըլլալու համար անձդ վարժեցուր:

5. Կանուխ սրտիկէ ու կանուխ ելիր, քունդ ամէն օր լըման քնացիր, կերակուրներուդ զգուշութիւն ըրէ, գրգռիչ բաներէն ու յաճախակի դօրաւոր կերակուրներէն հեռու կեցիր:

6. Ամէն օր ատուն և թէ իրիկունը աղօթէ Աստուծոյ հաւատարմօրէն, և աղօթքիդ մէջ յիշէ բարկութեան կիրքը, և Յիսուս մեր Փրկիչը կրնայ քեզի ինչպէս ուրիշ մոլութիւններէն նոյնպէս այս կիրքէն ալ միանգամ ընդմիշտ ազատել: Հաւատա՛ ու աղօթէ՛ Անոր:

Ս Տ Ա Խ Օ Ս Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ի՞նչ է սուտը: Սուտը իրողութիւնը եղածէն տարբեր ձեւով բացատրել և կամ ներկայացնել է: Սուտը դրամագլուխ չ'ունի և ինքնին ոչինչ է, բայց դայն գործածողը ուշ կամ կանուխ շատ բան կը կորսնցնէ իր վարկէն, ու իր նկարագրի ազնուութենէն: Ստախօսը փոխառութիւն չ'կրնար ընել, իր խօսքերը դուրկ են ունէ արժէք ներկայացնելէ, ամէն մարդ հեռու կը փախչի իրմէ, և նոյն իսկ ան կը զրկուի ընկերական հաճոյալի ժամանցներէ: Ստախօս մը երբ անվընաս դուրս գայ իր ստախօսութենէն, թող ինքզինք բարերադդ սեպէ:

Ստախօսը այն աստիճան վարկազուրկ է, որ պատահաբար երբ ճշմարիտ ալ խօսի, ոչ ոք կը հաւատայ անոր ըսածին: Առածը կ'ըսէ. «Ստախօսին տունը կրակ ինկած է եւ ոչ ոք հաւատացած»: Ստախօսը ուղիղ դիրքի մը մէջ չի կըրնար կենալ, և խօսած ատենը իր սուտին պէս կը ծռմկտի: Անիկա շիտակ երեսդ չի կըրնար նայիլ, հետդ խօսելու ատեն ուրիշ տեղ կը նայի: Ասոնք նշաններ են ստախօսը ճանչնալու:

Երկու երիտասարդներ օր մը կը ճամբորդէին. մէկը իր մօրը կըթուլթեամբ՝ ուղղախօսութեան վարժուած, իսկ միւսը՝ յայտնի ստախօս. գողի մը հանդիպեցան: Գողը հարցուց ստախօսին. «Գրամ ունի՞ս. «չունիմ», ըսաւ և երբ գողը քննեց զինք, գտաւ իր դրամը և աղէկ մը ծեծելով գետին տապալեց դայն: Յետոյ միւսին հարցուց և նա կատարեալ պաղարիւնութեամբ խօսեցաւ ամէն բան շիտակօրէն: Գողը դարձացաւ ու ապշահար հարցուց թէ ինչո՞ւ շիտակ կը խօսէր: Ուղղախօսը ըսաւ թէ ատկէ տարբեր բան չէր կըրնար ընել, իբրեւ իր հօրը, մօրը պատուէրը: Ասոր վրայ գողը զղջաց ու ամչցաւ իր ըրած գողութեան համար ուղղա-

խօսին առջեւ, և ետ տուաւ անկէ առաժ բոլոր դրամներն ու ապրանքները, որոչելով միանգամայն ըլլալ բարի և ուղղամիտ մէկը: Այդ օրէն սկսեալ իր հացը իր քրտինքովը ճարելու խոստում բրաւ և Քրիստոնեայ դարձաւ:

Սուտը վնասակար և զղուելի բան մըն է: Երբ տղուդ բան մը կը խոստանաս՝ կատարելու ես. եթէ ոչ ան ալ կը մեծնայ ստախօս՝ քեզի պէս: Մինչեւ իսկ կատակի ձեւով սուտ խօսիլ՝ երբեք արդարանալի չէ: Ապրիլ 1 օրը ներելի չէ դարձեալ սուտ խօսելու, որովհետեւ մի քանի անգամ դայն կրկնելով սուտ խօսելու ունակութեան միտում մը կ'ստեղծուի մեր մէջ, ինչ որ բարոյական անկում մըն է: Ինչպէս անհատ մը, նոյնպէս ազգ մը չի կրնար ստախօսութեամբ յաջողիլ:

Ստախօսութիւնը եօթը մահադու մեղքերէն մին է: Ստախօսութիւնը իր մէջը կը պարունակէ կեղծաւորութիւն, նենգութիւն, խաշերայութիւն և այլ և այլ ուրիշ մեղքեր: Մեծ է այն մարդը որ փրկուած է սուտ խօսելու վատ ախտէն: Ճշմարտախօսութիւնը մարդուն նկարագիրը կը բարձրացնէ և մարդը Աստուծոյ կը մօտեցնէ: Ճշմարտախօսութիւնը անկեղծ է, վստահելի ու պարկեշտ: Պարկեշտութիւնը ամենաբարձր հարստութիւնն է: Ուրեմն, ընթերցող, պարկեշտ կեանք մը կ'ուզե՞ս ապրիլ, մի՛ ստեր:

Հ Պ Ա Ր Տ ՈՒ Թ Ի Ի Ն

Հպարտութիւնը շատ մը մեղքերու սկիզբն է: Արդէն որեւէ մեղք անհաճոյ է Աստուծոյ, բայց հպարտութիւնը աւելի ատելի և արհամարհելի է, իբր դլուխ գործոցը մեղաց: Ըստ Սուրբ Գրոց «Աստուած հակառակ կը կենայ հպարտներուն և ամբարտաւաններուն, բայց իր շնորհքը կուտայ միայն խոնարհներուն»:

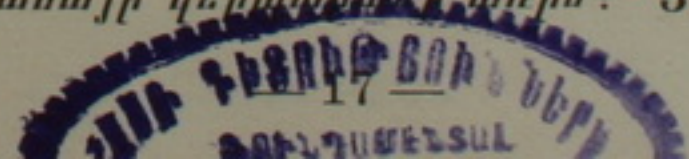
Հպարտութիւնը տեսակ մը հիւանդութիւն է, որմէ վարակուողը ինքզինքը կը ջանայ ամէն բանէն վեր դասելու և միւս կողմէն ուրիշները վար դարնելու: Հպարտը աշխար-

հի մէջ ինքզինքը միայն արժանի կը նկատէ ապրելու, կեանքը վայելելու և ամէն բանին մէջ ինք բարձր երևնալու: Ուրիշներուն իրաւունք չի տար որ իրեն պէս լաւ դիրքերու տիրանան: Հպարտութեան հիւանդութենէն վարակուած այսպիսի մարդերուն ընթացքը քննադատելի է և պախարակելի: Որովհետեւ ասոնք իրենք դիրենք ունեցածնէն շատ աւելի բարձր ցուցնելու կը ջանան, ինչ որ սնասպարձութիւն և սպարձենկոտութիւն է, ուրիշ խօսքով յիմարութիւն: Այսպիսիներուն ուրիշ մէկ քննադատելի կէտը ուրիշներուն դիրքին, պատուին, ու ինչքին նախանձին է, և դանոնք փոխանակ գնահատելու՝ վարկարեկելու ջանալն է:

Հպարտութեան զզուելի ախտը տարածուած է թէ հարուստներու, թէ աղքատներու, թէ այրերու և թէ կիներու մէջ: Բայց կիները աւելի ուշադրութիւն ընելու են այս հիւանդութենէն բուժուելու համար: Կիներու մէջ աւելի մեծ աւերներ կը գործէ այս ախտը: Օր մը երկու կիներ տուն մը կ'այցելեն, մէկը գեղեցիկ ու խոնարհ, իսկ միւսը տղեղ ու հպարտ: Ամէն մարդ կը յարգէ գեղեցիկը, ասոր վրայ հպարտ տղեղը կը բարկանայ, նախանձով կը լեցուի և սեղանի վրայէն մկրատը առնելով կը յարձակի գեղեցիկին վրայ ու կը կուրցնէ անոր աչքերը և կ'աւրէ անոր այտերուն բնական վիճակը: Քիչ վերջը թէև ոստիկաններ կուգան և դայն ձերբակալելով անոր արժանի պատիժը կուտան, բայց իր ըրած աւերը կը մնայ, իրրեւ արդիւնք կնոջական նախանձի և գոռոգութեան:

Հպարտութիւնը ինքնահաւանութիւն է, հպարտը սիրամարդի պէս կ'ուռի, բայց ի դուր: Հպարտը իր փորը միայն կը պարարտացնէ իւզոտ կերակուրներով, և այսպիսով կ'ուռենայ, կը փքանայ, մարդու երևոյթէ դուրս կ'ելլէ ու կը դառնայ զզուելի՝ մարդոց աչքերուն:

Հպարտութեան պատիժը անմիջական և անխուսափելի է, հրեշտակները երբ հպարտացան, երկինքէն վար թափուեցան և սատանայի կերպարանք առին: Յիշեցէք Նարու-

դողոնոսորի փառամոլութիւնը և ունեցած վախճանը: Համան իր հպարտութեան պատիժը 50 կանգուն փայտին վրայ ստացաւ: Մովսէս Քանանու Ս. երկիրը չ'կրցաւ մտնել, իր փոքրիկ մէկ հպարտութեան պատճառաւ: Հերովդէսի ամբողջ մարմինը պալարներով լեցուեցաւ, երբ իր արքայական զգեստով կը պարծենար ժողովուրդին առջեւ: Ողջութեան ատեն Ղազարոսին յարգանք չտուող մեծատունը դժոխքին մէջ աղքատ Ղազարոսին օգնութեանը կարօտեցաւ: Փարիսեցիին հպարտ աղօթքը զինքը ձեռնունայն ետ դարձուց, իսկ մաքսաւորին խոնարհ ոգին արդարացուց զինքը:

Հպարտ կեցուածքով, հպարտ բառերով, հպարտ ճայնով արտասանուած աղօթքը ու խօսուած խօսքը օգուտէն աւելի վնաս կը բերէ: Սոնարհ շրթներէն ու մաքուր սրտերէն դուրս եկած խօսքեր, ընդհակառակը, եթէ զարդարուն ալ չ'ըլլան, կը համոզեն ունկնդիրները:

Հպարտութիւնը սատանային է, իսկ խոնարհութիւնը Աստուծմէ: Աստուած խոնարհները միայն կը սիրէ եւ խոնարհները միայն կը պաշտպանէ: Մարդիկ ալ խոնարհները կը սիրեն և խոնարհներու ներկայութենէն հաճոյք կ'զգան: Հպարտները ամէն տեղ ատելի են:

Երբեմն մարդոց յաջողութիւնը կը քաջալերէ այս հիւանդութիւնը: Մտքով, խօսքով և դրամով հարուստ մարդիկ շատ անգամ ենթակայ են այս հիւանդութեան: Դէմքով գեղեցիկ եղողներ աւելի կը փորձուին հպարտանալ, բայց իրական գեղեցկութիւնը կը կայանայ խոնարհութեան և հեղութեան մէջ: Արրահամ Լինքըն շատ կը սիրուէր իր հոգիին գեղեցկութեանը համար միայն: Աշխարհը շատ ձանձրացած է հպարտներէն, բայց շատ կը կարօտի խոնարհ, ծառայութեան հոգիով լեցուած ազնիւ հոգիներու, որոնք միայն քրիստոնէական կրօնի պտուղն են:

Բոլոր հպարտներն ալ կրնան գեղեցկանալ ու ազնուանալ, եթէ Քրիստոսի դիմեն բուժուելու համար իրենց այս հիւանդութենէն:

Ն Ա Խ Ա Ն Ձ Ը

Ասոր բառական նշանակութիւնը խտացած է իր մէջ : Այսինքն նախ—անձ , երկու վանկով փոքր բառ մը , բայց մեծ աւերներ կը գործէ ու գործած է : Նախանձողը նախ իր անձը յառաջ կը քշէ և ապա ուրիշին վրայ կը խորհի , եթէ երբէք իր անձէն ժամանակ աւելցնելով ուրիշին վրայ խորհելու պատեհութիւն ունենայ :

Նախանձ բառը ինք իրեն մինակ չէ . շատ մը ազգականներ ու բարեկամներ ունի , որոնց հետ կը տեսակցի յաճախ : Այդ բարեկամներէն միայն երկուքին անունը յիշենք կը բաւէ , որոնք են անձնասիրութիւն և հպարտութիւն : Ասոնք իրարմէ չեն զատուիր , մէկտեղ կը բնակին ու մէկտեղ կը ճամբորդեն :

Նախանձոտ մարդը տեսակ մը բարկութիւն կ'ունենայ որ զինք կ'այրէ ու կ'ուռէ , երբ կը տեսնէ ուրիշներուն յաջողութիւնն ու բարեբաստութիւնը : Նախանձի հիւանդութենէ վարակուած վատ մարդոց տրուելիք ամենամեծ պատիժը ուրիշին յաջողութիւնները իրեն պատմելն է : Այս տեսակ պատմութիւններէն փոխանակ հաճոյք զգալու՝ նախանձոտը ձանձրոյթ կ'զգայ և կը տառապի : Այս է պատճառը որ նախանձողներուն նեղսիրտ անունը կը տրուի յաճախ : Նախանձոտ մարդուն սրտին մէջ ոչ մարդկութիւնը կը բնակի , ոչ հայրենիքը , ոչ իր ազգականները և ոչ ալ շատ անգամ իր մօտակայ բարեկամները : Այս տեսակ նեղմիտ , նեղսիրտ և դձուձ կեանքը չ'ապրիլ ապրելէն հազար անգամ աղէկ է :

Նախանձոտ մարդուն գլխաւոր գրազուճներէն մէկը ուրիշը բամբասել է , երկրորդը իր մրցակիցները զրպարտել ու զանոնք վարկաբեկել , իսկ երրորդ մեծ գրազուճը՝ ամէն

տեղ իր անձը ու իր ըրածները ուրիշներուն ցուցադրել է ,
ինքզինքը ամէն մարդէն բարձր նկատելով : Այս կենցաղա-
վարութեամբ նախանձոտը կը կարծէ թէ ինք կը բարձրանայ
երբ ուրիշները վար կը դարնէ , բայց ընդհակառակը ինքն
է որ վար կը դարնուի իրականութեան մէջ , իր զգուելի
վարք ու բարքովը :

Անհատներու պէս ազգեր ալ երբ կը բռնուին այս հիւան-
դութենէն կը սղտիկնան ու կ'արհամարհուին իրենց դրացի
ազգերէն : Այս հիւանդութիւնը տեսակ մը յիմարութիւն կը
բերէ մարդոց վրայ և դանոնք կ'ընէ չափազանց պահանջ-
կոտ , ինքնահաւան , ինքնագով և ինքնապաշտ : Նախանձոտ
անձնասէրը միմակ ինքզինքը կը ճանչնայ : Ամէն բան իրենն
է և ինք ամէն բանի մէջ : Կ'ուզէ որ իրեն խօսքը ըլլայ միշտ ,
քանի որ ինքը ըսաւ , պէտք է ամէն մարդ իրեն հնազանդի :

Նախանձը չէ՞ր որ նախածնողաց զաւակներէն մէկուն
սպաննել տուաւ իր եղբայրը : Ինչո՞ւ Յովսէփին եղբայրնե-
րը զինքը դուրը նետեցին և ետքը Իսմայելացւոց ծախեցին ,
թէ և ժամանակ մը վերջը երկրպագութիւն ըրին անոր : Նա-
խանձը չէ՞ր որով հրեաներն ու քահանայապետները խաչը
բարձրացուցին զՅիսուս :

Ո՞ւր փնտռենք այս մահացուցիչ ախտին դարմանը . ո-
րո՞ւն սարտէզին մէջ կը բուսնի այդ բոյսը , կամ ո՞ր դեղա-
րանը կը ծախէ դայն : Այս ախտին դարմանը կը գտնուի
նախանձող անձին ինքնաճանաչութեան և ինքնահայեցու-
թեան մէջ : Այս ախտէն ազատուելու համար հիւանդը նախ
դիտնալու է թէ ինքը հիւանդոտ է և արմատական դարմա-
նի կը կարօտի : Ապա այդ դարմանը ձեռք բերելու համար
հաւատքով , անկեղծ ապաշխարութեամբ և դիտակից զըղ-
ջումով Յիսուս Նազովրեցիի Փրկչին դիմելու է , որով կրնայ
բժշկուիլ այս ախտէն , եթէ այդ թուականէն սկսեալ շարու-
նակ շփման դայ Աստուծոյ հետ :

Այս դարմանումին իբր անմիջական հետեանք՝ նախան-
ձոտ նեղսիրտը կ'ուենենայ լայն սիրտ , լայն միտք , լայն հո-

գի, և լայն ու ընդարձակ աշխարհ: Յետ այսու կը մշակուին իր մէջ եղբայրսիրութիւն, վեհանձնութիւն, ազնուութիւն և բարութիւն և ուստի անիկա կը հետեւի այլևս բարի նախանձի:

Բարի նախանձը այն է որ երբ մարդ ուրիշին յաջողութիւնը կը տեսնէ՝ կ'ուրախանայ և աւելի կը քաջալերէ: Ահա այս ատեն է որ նա բարի նախանձով լեցուած կը ջանայ անոր հասնիլ, ոչ թէ դանիկա վարկաբեկելով այլ դանիկա քաջալերելով: Չար նախանձը դաւաճանութեան կը դիմէ, ընտանիքին անդամները իրարու դէմ կը հանէ և տան խաղաղութիւնը կը վրդովէ, բայց բարի նախանձը կը շինէ և իր յաջողութիւնը ուրիշներու յաջողութեան մէջ կը դտնէ:

Անոնք որ Քրիստոսնեայ կը կոչուին և նոյն իսկ եկեղեցիներու անդամ ալ են, և չեն բուժուած այս հիւանդութենէն, անոնք զԱստուած կը ծաղրեն իրենց այս հակասական վարմունքովը: Բայց Աստուած չի ծաղրուիր: Ըստ Աւետարանի աղէկ է անոնց վիղէն իշու աղացքի քար մը կախուի ու ծովուն անդունդը իջնան քան շարունակեն իրենց այդ դայթակղալից արարքը:

Ուստի ջանա՛, ո՛վ ընթերցող, զգուշանալ այս զգուելի ախտէն վարակուելէ և մշակէ քու մէջդ եղբայրսիրութիւնն ու Աստուածալաշտութիւնը, բարի նախանձն ու զգաստութիւնը, որ ըլլաս տիպար Քրիստոսնեայ, բարի քաղաքացի և օգտակար անձ մարդկութեան:

«Արցունքներս թէև վազեն
Իմ աչքէս առատապէս.
Նախանձով թէև իմ սիրտս
Միշտ վառի խիստ սաստկապէս,
Ո՛հ կարող չես զիս սրբել
Իմ մեղքէս և զիս մաքրել.
Այլ, Փրկիչ իմ, Դուն, միայն
Դուն կրնաս մեղքերս քաշել»:

ԱԳԱՀՈՒԹԻՒՆ

Ազահութիւնը շատ մը մեղքերու արմատն է : Ազահը իրմէ ուղուած դրամը բարի նպատակներուն չ'տալու համար կը դիջանի ստելու, իր խոստումը դրժելու, իրողութիւնները տարբեր աչքով դիտելու և ամէն տեսակ անպատուութիւն իր վրան առնելու : Ի՞նչ էր Յուդային մեղքը, եթէ ոչ ազահութիւն, որ զինքը խարդախ, ստախոս, դող, մատնիչ և անձնասպան ըրաւ :

Ազահութիւնը որ արժաթասիրութիւն ալ կը կոչուի, հիւանդութիւն մըն է, դոր կրնանք կոչել անյագութիւն, չ'տեսութիւն և ծակաչքութիւն : Պօղոս առաքեալ կուսալաչտութիւն ալ կը կոչէ զայն, ինչու որ կուսալաչտները միջուկը կը թողուն, կեղեւով կ'ղբաղին, իրականը կ'անտեսեն և անցաւոր բաներով ժամանակ կ'անցընեն : Այս հիւանդութենէն վարակուողներուն համար աշխարհի մէջ աստուածը դրամն է, երկրպագութեան արժանի բանը ոսկին ու արծաթըն է : Ազահը իր սիրտը կը կապէ իր դրամներուն և իր այգիի ամէն մի որթատունկին : Բայց այս կապը կը քակուի գերեզմանին առջեւ և ան ձեռնունայն կ'իջնայ գերեզմանի ցուրտ հողին մէջ, կորսնցնելով մէկ վայրկեանի մէջ իր ունեցած ամէն բանը :

Ուստի ազահութիւնը յիմարութիւն է, որովհետեւ յիմարը միայն չգիտեր իր ունեցածը վայելելու լաւագոյն կերպը : Ազահը գերի մըն է իր ունեցածին. կը ծառայէ անոր, գերին կ'ըլլայ անոր՝ առանց զայն վայելելու : Ազահին համար դրամը թագաւոր է և ինքը՝ անոր հպատակ : Կոյրօրէն անոր կը ծառայէ, կոյրօրէն անոր երկրպագութիւն կ'ընէ և իր կեանքը այսպէս կը գերիացնէ կամայ և կամ ակա-

մայ: Իրօք շատ խղճալի են ազահները, ինչու որ աղատու-
թիւնը ինչ է չեն դիտեր: Գերի են իրենց ունեցած ժամա-
նակաւոր հարստութեանց:

Ի՞նչ է դարձանը այս հիւանդութեան: Այս հիւանդու-
թիւնը մարդուն սրտին հետ կապակցուած է, պէտք է անոր
սիրտը փոխել և անոր տալ քրիստոնէական սիրտ, ոչ թէ ան-
ուանական, այլ իրական քրիստոնէական ոգի: Թէև ասիկա
շատ դժուար է, բայց հիմնական դարձան մըն է: Ազահու-
թեան հիւանդութենէն բռնուած շատ մը մարդիկ կան որ
երբ իրենց ունեցածը արկածով մը և կամ վայրկենական ա-
ղէտով մը կորսնցնեն, իսկոյն կ'երթան իրենք զիրենք ջու-
րը կը նետեն, կամ կը կախեն և կամ կաթուածահար կ'ըլ-
լան ու կ'ոչնչանան. ինչու որ մարդուն գանձը ուր որ է,
սիրտն ալ հոն է: Գանձը դնաց սիրտն ալ փրթաւ ու ինկաւ
և մարդը մեռաւ: Հիւանդ-ազահներ քիչ չեն թուով, որոնց
համար մեռնիլ աւելի դիւրին է քան իրենց սիրտը բաժնել
իրենց ունեցած հարստութենէն:

Ազահութիւնը հարստութեան և կամ աղքատութեան
հետ ներքին կապ չ'ունի: Այս հիւանդութիւնը թէ հարուստ-
ներու մէջ տարածուած է և թէ աղքատներու մէջ: Բայց
հարուստներուն ազահութիւնը աւելի շօշափելի և աւելի
պախարակելի է ու աչքի շուտ կը զարնէ: Հարստութիւնը
Աստուծոյ մէկ պարզեւն է, բայց ազահը չի կրնար գնահա-
տել զայն: Ազահը այս մոլութենէն աղատելու համար ա-
նոր գաղափարները, տեսութիւնները և շարժառիթները փո-
խել պէտք է, երկարատեւ գայն առատաձեռնութեան և բա-
րեսրտութեան մթնոլորտին մէջ պահելով:

Ազահները այս հիւանդութենէն փրկելու համար պէտք
է նաև զիրենք միշտ լայնասրտ՝ ու լայնասիրտ մարդոց հետ
գործելու առաջնորդել և շարունակ շփման մէջ պահել ա-
նոնց հետ: Ազահին պէտք է սորվեցնել թէ դրամը նպատակ
չէ մարդոց կեանքին համար այս աշխարհին մէջ, այլ միջոց
մը նպատակին հասնելու: Նպատակը ուրիշներուն ծառայել

Եւ օգտակար ըլլալ է: Հարստութիւնը կը նմանի սնտուկի մը, ազահը այս սնտուկը իր կոնակին վրայ կը կրէ և այս պատճառաւ այդ ծանր բեռին տակ կը տառապի ամէն օր, իսկ առատաձեռն մարդը այդ սնտուկը գետին կը դնէ ու ինքը անոր վրայ կ'ելլէ, և ատով հարստութիւնը զինքը բարձրացնող միջոց մը կ'ըլլայ, փոխանակ բեռ մը ըլլալու: Պէտք է այս գիտակցութեան բերել ամէն մէկ ազահ, եթէ ոչ այդ հիւանդութեան ձեռքէն զանոնք ազատել դժուար է:

Ո՛վ ազահ ընթերցող, կ'ուզե՞ս այս ախտէն բուժուիլ, սիրէ արդարութիւնը, սիրէ եղբայրակցութիւնը, սիրէ մարդկութիւնը և ունեցիր քու ընկեր արարածներուդ հանդէպ գուժ, ողորմութիւն, կարեկցութիւն, համբերութիւն, խաղաղութիւն, երկայնամտութիւն, քաղցրութիւն, բարութիւն և ազնուութիւն: Մի պահեր, ինչ որ ունիս գործածէ ուրիշներու երջանկութեան համար և դուն ալ կ'երջանկանաս միանգամայն: Եթէ դրամ ունիս թող ծառայէ դրամդ քու նմաններուդ երջանկութեան: Եթէ չ'ունիս ու համեստ ապրուստ մը ունիս, մի դժգոհիր, գոհ եղիր անկէ, և այդ ունեցածովդ աշխատէ օգտակար ըլլալու մարդոց: Յիշէ միշտ Պօղոս առաքեալին հետեւեալ խօսքը. «Վասնզի բան մը չ'ըրերինք աշխարհ, ու յայտնի էր որ չենք կրնար անկէ բան մը տանիլ. հասցա կերակուր ու հանդերձ ունենալով անոնցմով բաւականանանք»: «Սակայն Աստուածապաշտութիւնը գոհունակութիւնով մէկտեղ մեծ շահավաճառութիւն է»: Այս բաներուն համեմատ ապրէ և սիրտի ունենաս երջանիկ ու բարեբաստիկ կեանք մը: Երանի ազահութեան բռնապետութենէն և կաշկանդումներէն բուժուած հոգիներուն, անոնց սիրտը լայն և աշխարհակ սիրտի ըլլայ:

ԱՆՇՈՂՈՒԹԻՒՆ

Անհողութիւնը հիւանդութիւն մըն է, որմէ վարակուողները քիչ չեն թուով: Անհողութեան մօտակայ ազգականներն են, մոռացկոտութիւն, անտարբերութիւն և անխորհուրդութիւն: Մոռացկոտը նախ ինքզինք կը մոռնայ, յետոյ իր ունեցածէն կը զրկուի, և ապա իր առջեր սրտասական ծախքերու դռներ կը բացուին: Օրինակի համար, չի գիտեր մոռացկոտը թէ իր վերարկուն ո՞ւր թողած է, իր կրկնակօշիկը (բըսլըր) ո՞ւր հանած է, իր հովանոցը ո՞րտեղ ձգած է: Գիտեմ անանկներ որ տարուան մը մէջ տուգանաներով թաշկինակ և տասնեակներով զմելիներ, կասար կամ ինքնահոս գրիչներ կը կորսնցնեն, մինչև իսկ գըլխարկ, Ժամացոյց և դրամի պայուսակնին կորսնցնողներ բաւական թիւ կը կազմեն: Ինչո՞ւ այս բոլորը, քանզի մոռացկոտ են, կը մոռնան և ո՞ւր թողուլնին չեն յիշեր:

Մոռացկոտը շուտ կը խոստանայ ուշ կը կատարէ, կամ բնաւ չ'կատարեր. երբ իրեն յիշեցնես, մոռցայ աղբար, կ'ըսէ, ինք այդ բառը շատ դիւրին կ'արտասանէ, չ'խորհի թէ որչափ վնասակար եղաւ իրեն և ինծի այդ բառը: Մոռացկոտը կը նմանի մանուկի մը որ լուցկիի հետ խաղալով մէկէն ի մէկ տունը հրդեհի կուտայ, առանց կանխազիտութեան: Մանուկը կ'ընէ ասիկա, քանզի մանուկ է, բայց չափահաս մարդու մը համար ամօթ է իր մոռացկոտութեան պատճառաւ ուրիշը վնասի ենթարկել:

Անտարբերութիւնը՝ անհողութեան ուրիշ մէկ ազգականն է և մոռացկոտութեան ալ երկրորդ քրոջորդի (քըզըն): Ասոնք ալ մարդոց մէջ քիչ չեն, որոնք իրենց անտարբեր բնաւորութեան պատճառաւ ուրիշներուն մեծամեծ վնասներ կը հասցնեն: Անտարբերութիւնը անհաւատութենէ ա-

ւելի յոռի բան է, քանզի անհաւատը եկեղեցիին չ'հաւա-
տար և չիզար, իսկ անտարբերը հաւատացեալի պէս եկեղե-
ցի կուզայ բայց երբ պարտականութիւն կատարելու ատենը
զայ, անտարբեր կը մնայ ու կը թերանայ իր պարտականու-
թիւններուն մէջ: Նոյնպէս երբ ազգային պարտականու-
թիւններ կատարելու ատենը զայ, դարձեալ չ'կատարեր,
պազ պազ կը կենայ, իր անտարբերութեամբը ուրիշներուն
ալ յուսահատութիւն կը պատճառէ:

Մոռացկոտը կը մոռնայ, իսկ անտարբերը՝ չ'մոռնար,
ամէն բան կը յիշէ, ամէն բան գիտէ, ամէն բանի տեղեակ
է, բայց պարտականութիւն կատարելէ կը խուսափի, թոյլ
է, ծոյլ է և նկարագրով յեղյեղուկ: Մոռացկոտի հետ վար-
ուիլ դիւրին է բայց անտարբերի հետ ասլրիլ շատ ու շատ
դժուար: Անտարբերը ոչ պազ է ոչ ալ տաք, ոչ բարի է ոչ
չար, ոչ խաւար է և ոչ լոյս, ոչ կենդանի է և ոչ մեռեալ,
ինքն ալ չգիտեր թէ ի՞նչ է: Այսպիսիներ մարդկային ցեղին
ոչ պիտանի անդամներն են, ասոնց մահովը մարդկութիւնը
մեծ վնասի մը չ'ենթարկուիր:

Անխորհուրդը ոչ կը մոռնայ և ոչ ալ անտարբեր է, այլ
ասոր ալ տկար կողմը առանց խորհելու գործելն է: Անխոր-
հուրդը իր ուժերը առանց կշռելու, ինքզինքը կը նետէ հը-
րապարակ մեծամեծ գործեր կատարելու, և յետոյ յուսա-
խաբ կ'ըլլայ, երբ իրեն հարցնես, չ'խորհեցայ կ'ըսէ ու մէ-
ջէն կ'ելլէ: Առանց նախապէս խորհելու գործել, առանց
նախապէս փորձառու մարդոց կարծիքը շօշափելու մեծամեծ
գործերու մէջ նետուիլ, տեսակ մը ունակութիւն է որ ոչ մի-
այն միջակ մտքի տէր մարդիկ, այլ առաջնակարգ սուր
մտքի տէր մարդիկ եւս ունին այս վատ ունակութիւնը: Ան-
խորհուրդները առանց բրօկրամի կը գործեն, առանց խոր-
հելու կը խօսին, առանց պատրաստութեան գործերու մէջ ի-
րենք զիրենք կը նետեն, և շատ անգամ ամէն բան, ամէն ա-
տեն, ամէն տեղ, ամէն մարդու կը խօսին, կը վնասուին, ու-
րիշներուն կը վնասեն բայց դարձեալ սխալը կը շարունա-

կեն, որովհետեւ անխորհուրդաբար գործել, խօսիլ, խոստումներ շռայլել, իրենց համար սովորութիւն եղած է :

Անխորհուրդը կը նմանի վայրի վագրի մը որ անխորհրդաբար կը յարձակի մարդուն վրայ և դայն գետին կը տապալէ ու կը զիչատէ : Անխորհուրդ շատ մը մարդիկ առանց խորհելու յաճախ դազանի պէս ուրիշներուն վրայ կը խուժեն և անոնց վարկը ոտնակոխ կ'ընեն որ երբէք ներելի չէ : Մարդը բանաւոր էակ մըն է, անոր կը վայելէ գործելէ առաջ խորհիլ, գրիչ շարժելէ առաջ՝ մտածել և յարձակելէ առաջ՝ պարագաները կշռել :

Մոռացկոտը, անտարբերը և անխորհուրդը բռնուած են անհոգութիւն ըսուած բարոյական ախտէն և որուն կամաւոր գերիներն են դարձած : Այս երեք հիւանդութեանց արմատը անհոգութիւն է, եթէ մարդիկ անհոգութենէ ձեռքազատուին, միւս երեք հիւանդութիւններէ ալ կը բուժուին միանգամայն :

Ես անձամբ շատ հանդիպած եմ անհոգ մարդոց, որոնք ամէն տարի տրզըն մը թաշկինակ, կէս տրզըն հովանոց, քառորդ տրզըն բանալի, մի քանի հատ գրիչ, մատիտ, ուտին եւ ուրիշ բաներ կորսնցուցած են : Շատ անգամ տեսած ու դիտած ենք տիկիներն եւ օրիորդներ, որոնք ասդին անդին կորսնցուցած և կամ մոռցած են իրենց ազամանդեայ մատանին, ասպարանջանը, ոսկի ժամացոյցը, թանկագին օդը, ձեռքի պայուսակը, և նման ուրիշ շատ մը բաներ : Քիչ անգամ գտնուած են կորսուած առարկաներ, ընդհանրապէս չ'գտնուելէ դատ, կորսուածի արժէքի կիսուն չափ ալ փնտռտուքի համար ծախքեր եղած են : Ինչո՞ւ այս բոլորը, մի զարմանար ընթերցող, մի մեղադրեր մեր պարոնը կամ տիկինը, այս բաները տեղի կ'ունենան ինչու որ մոռացկոտ են, անտարբեր են, անխորհուրդ են, մէկ խօսքով՝ անհոգ են : Պէտք է ցաւինք այդպիսիներուն վրայ :

Օր մը երեք մարդիկ սրահէ մը ներս մտան, հոն գիրք մը գրասեղանէն վար ինկած էր, մէկը տեսաւ անցաւ, միւսը

ոտքովը հրեց, իսկ երրորդը առաւ զանիկա և գրասեղանին
 վրայ դրաւ: Ուրիշ օր մը, ուսուցիչի մը տան առջեւը ծառ
 մը կար, անկէ ուսուցիչը կեղց մը փրցուց և կոխեց դէպի
 վար, իբր թէ ձի մը անօթի ըլլալով դայն խածեր է, հա-
 րիւր աշակերտներ անոր առջեւէն անցան, 99-ը կարևորու-
 թիւն չ'ընծայեց, իսկ մէկ հատը կեղեւը շտկեց, ծառին
 փակցուց և չուանով մը կապեց, մի քանի օրէն ծառին վէր-
 քը բժշկուեցաւ: Մարդոց մէջ ալ շրջահայեաց, լուրջ և
 սպարտաճանաչներ շատ քիչ են ամէն ատեն ու ամէն անգամ,
 իսկ անխորհուրդ, մոռացկոտ և անտարբերներ խուռն բազ-
 մութեամբ կը վխտան: Օր մը գիշերանց մարդ մը լապտե-
 րով աղբիւր կ'երթայ ջուր բերելու, սափորը կը լեցնէ շու-
 տով և տուն կը բերէ, բայց լապտերը աղբիւրին քով կը մոռ-
 նայ:

Մարդիկը անհոգութենէ և անոր յարակից բոլոր հիւան-
 դութիւններու ձեռքէն աղատելու համար, հետեւեալ դեղա-
 դիրը շատ ազդու է: Ուստի, ընթերցող բարեկամ, եթէ
 կը փափաքիս այս բարոյական ախտէն փրկուիլ, նկատի առ
 հետեւեալ կէտերը մէկիկ մէկիկ և գործադրէ զանոնք ճիշդ
 այս վայրկեանէն սկսեալ: Վնասին որ տեղէն դառնաս շահ է:

1. Եթէ քեզի խնդիր մը և կամ առաջարկ մը ներկայա-
 նայ, անմիջապէս մի պատասխաներ, առնուազն մէկ օր խոր-
 հելէ յետոյ պատասխանէ:

2. Եթէ խնդիրը քեզի հանելի չէ, մերժէ բացարձակա-
 պէս, իսկ եթէ հաճելի է և նպաստաւոր, կատարէ խոստումդ
 և կարևորութիւն տուր քեզի յանձնուած գործին համար:
 Լաւ է գործ մը չ'ստանձնել քան ստանձնել և չ'կատարել:

3. Դիւրին խօսի մի' տար. երբ բան խոստանաս,
 քաջարար ետեր կեցիր և կատարէ խոստումդ:

4. Որեւէ գործ որ կ'ստանձնես, հոգի խառնէ այդ գոր-
 ծին. առանց բան մը լաւ հասկնալու ու քննելու՝ ուրիշին մի
 պատմեր:

5. Եթէ գրել կարդալ գիտես՝ յուշատետր ունեցիր, ա-

մէն օր գրէ ընելիքդ յուշատետրիդ մէջ և առտուն ու իրիկուն յուշատետրդ աչքէ անցուր անդամ մը, եթէ բան մը մոռցած ես այդ օր ընել, յաջորդ օրը առաջին անգամ ատիկա ըրէ :

6. Եթէ գրել կարդալ չես գիտեր, ընելիքդ մոռացկոտութեան և անհոգութեան չ'մատնելու համար, գէթ տասր անգամ մտքիդ մէջ կրկնէ գայն ընելէ առաջ : *Կրկնէ, կըրկնէ ու կրկնէ մինչեւ որ յաջողիս կատարել ստանձնած գործը :*

7. Եթէ բան մը մտքիդ մէջ չես կրնար պահել, անիկա առարկայի մը հետ կապէ, *այսինքն նայիր թէ ո՞վ կար հոն, պատին վրայ ի՞նչ կախուած էր և այլն :*

8. Եթէ անհոգութեան հիւանդութենէ կ'ուզես բուժուիլ՝ կամքդ կրթէ, և զօրացուր : *Կամքի ոյժը հրաշքներ կը գործէ : Զօրաւոր կամքը անհրաժեշտ է յաղթելու այս հիւանդութեան :*

9. Անհոգութիւնը երբեմն յոռետեսութեան և թոյլութեան արդիւնք է. այս բաները քեզմէ մէկդի վտարելու համար հոգ տար առողջութեանդ : *Կանուխ պառկէ, կանուխ ելիր, պարզ կեր, մաքուր օդ շնչէ, գեղեցիկ եղանակներ մշտիկ ըրէ, և ամէն օր կայտառ և զուարթ ապրելու ջանա :*

10. Կեանքիդ համար որոշ սկզբունքներ ունեցիր, եւ յարգէ այդ սկզբունքները : *Ամէն ատեն այդ այս և ոչ ոչ ըլլայ :*

11. Քիչ խօսէ, այցելութիւններդ շատ կարն ըրէ, ամէն բանիդ մէջ գեղարուեստ դիր, նաշակ դիր, գիտակցութիւնդ ամէն ատեն կենդանի պահէ : *Որեւէ ատեն հոսանքէ միջուիր, կառավարէ անձդ, լեզուդ և կամքդ :*

12. Մեծ Հոգատարին, Բժշկապետ Յիսուսին դիմէ, *Անիկա կրնայ քեզ բուժել անհոգութեան հիւանդութենէն, և որով կը փրկուիս միանգամ ընդմիշտ մոռացկոտութենէ, անտարբէրութենէ, անխորհուրդութենէ և անոնց յարակից բոլոր սգեղ վարք ու բարքէ :*

ԱԼՔՕՅՕԼԻ ՊԱՏՃԱՌԱԾ ՎՆԱՍՆԵՐԸ

Ալքօհօլը բնական վիճակով կը մտնէ արեան մէջ և քիչ քիչ կ'ալլալէ զայն : Հետեարար բոլոր գործարանները կրնան վնասուիլ — թէ առանձին և թէ միասին : Սիրտն իր ծաւալը կ'ընդարձակէ ու կ'ստուարանայ ճարպով որ կը դժուարացնէ անոր գործողութիւնը ու կը տկարացնէ զայն : Այդ պարագային բազկերակին զարկերը տկար ու անկանոն կ'ըլլան : Ալքօհօլամօլը յաճախ շնչառութեան դժուարութիւն կ'ունենայ : Գնա յիմարներու ապաստանարանը ու պիտի տեսնես ջղագարներու խումբ մը , որոնց գրեթէ քսան առ հարիւրը ենթակայ են ստնդական ցնորքի սոսկալի հարուածներուն , որոյ միջոցին հիւանդը իր գլուխը կը զարնէ իր խցիկի պատերուն :

Անձնասպանութիւնները կը կատարուին ընդհանրապէս ալքօհօլամօլներէ . գողերու և մարդասպաններու հարիւրին յիսունը ալքօհօլամօլներ են :

Սոչափողի մէջ տեղի ունեցած հաւաքումի հետեանքով ձայնը կ'ըլլայ խռպոտ ու խղղուկ և յաճախ կը մարի՝ առտունները , երբ դժուարին հազ մը կը յայտնէ շնչափողին դրդողութիւնները : Ալքօհօլամօլները աւելի ենթակայ են թոքախտի :

Ալքօհօլամօլի մորթը կը կարմրի ու ալտերուն և ոունգերուն վրայի արեան ցանցիկը չափազանց կ'ընդարձակի : Մորթի հիւանդութիւն մը յաճախապէս կ'ըլլայ և ալքօհօլամօլը այդ հիւանդութենէն չի կրնար բուժուիլ :

Ալքօհօլամօլի լեղուն կը կարմրի , ճեղք ճեղք կ'ըլլայ և դեղձերուն ծաւալը շատ կը մեծնայ : Ալքօհօլամօլը կը

կորսնցնէ ճաշակի զգացումը: Աղիքներու խանգարում յառաջ կուգայ, որով փորահարութիւն, արիւնահոսութիւն, գեղնութիւն, փորի ուռուցում և աւելի ետքը՝ նիհարութիւն, նաև լեարդին վնաս կը պատճառեն:

Այս տխուր պատկերացումը չ'աւարտեցաւ տակաւին. ալքոհօլամոլի միայն իր անձին չի վնասեր, այլ իր անկանոնութիւնները կը փոխանցէ իր զաւակներուն:

Անգլիական թերթ մը կը նշանակէր ապուշ և վարանոտ ալքոհօլամոլի մը զաւակաց ճակատագիրը. մին՝ մեռեալ ծնած, երկուքը՝ դնդերահարութենէ մեռած են, մին՝ անբուժելի հիւանդութեամբ մեռած, մին՝ թափառական եղած, աղջիկ մը անձնաստղան եղած — իր ամուսինն ու զաւակները սպաննելէ յետոյ, և մին ալ մարդաստղան՝ մահուան դատարարուած:

Հիւանդանոցի մը ներքին հիւանդութեանց բժիշկներէն մէկը իր բժշկապետին կ'ըսէ գինովի մը դիակին առջեւ. — «Իր վերջին դաւաթը սպաննեց խեղճ մարդը»: «Ոչ», պատասխանեց բժշկապետը, «վերջին դաւաթէն չէր որ մեռաւ, այլ առաջին սղտիկ դաւաթը սպաննեց զինքը»:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ ԾԽԵԼՈՒ ՎՆԱՍԻՆ ՇՈՒՐՁ

Տղայոց անվայել է ծխել, իրենք ալ գիտեն. ուստի
դադանի կը ծխեն: Չափահասներէն ոմանք կը բարկանան,
ոմանք կը խնդան, երբ կը տեսնեն տղայոց ծխելը:

Տոքթ. Սիվեր, Ամերիկայի Եէյլ Համալսարանի հաղա-
րաւոր տղայոց վրայ քննութիւն կատարելով երեք կարգի
բաժնած է դանոնք: Առաջին կարգի եղողներն են՝ բնաւ չը
ծխողներ. երկրորդինը՝ երբեմն ծխողներ և երրորդ կարգի
եղողներն են՝ կանոնաւոր ծխողներ:

Բնաւ չծխողներուն կուրծքը առաջին աստիճանի լաւ է,
երբեմն ծխողներուն կուրծքը քսաներկու առ հարիւր նեղ է,
խակ կանոնաւոր ծխողներուն կուրծքը քսանեւից առ հարիւր
նեղ է: Գիտենք թէ կուրծքի նշնութիւնը վնասակար է ա-
ռողջութեան:

Տոքթ. Լոմպարտ կ'ըսէ և կը հաստատէ թէ ծխելը մը-
սաններուն կը վնասէ: Շարունակ թքնելն ալ վնասակար է,
թուրքը մարսողութեան համար կարեւոր է:

Ծխելը բազկերակներուն ալ կը վնասէ և կը տկարացնէ
սիրտը: Ծխող տղան ծոյլ, թուլամորթ, մոռացկոտ և ա-
պուշ կ'ըլլայ: Այս մասին չծխողը չգիտեր և շարունակ ծը-
խողն ալ չգիտեր. բայց ժամանակ մը ծխող և ապա ձգողը
գիտէ այս խօսքերուն կարեւորութիւնը:

Յօդուածագիրս, ի միջի այլոց, պարծանք ունի ըսելու
թէ՝ 37 տարի շարունակ ծխեցի, և ասոր արդիւնքը ունեցայ
նախ՝ դրամական մեծ կորուստ, յետոյ գլխի պտոյտ, և ա-
պա ստամոքսի խանգարում, բերնի դարչահոտութեամբս ալ
զղուանք պատճառելով ինձ մօտեցողներուն:

Բժիշկները ոչինչ տեղ դրամս կ'առնէին, և ինծի կը թե-
լադրէին որ չծխեմ: Անկարելի կը թուէր ինձ հնազանդիւ
այս խրատներուն, և օր ըստ օրէ կը նիհարանայի: Կշիռքս
կը սլակսէր, և բրեմն քիչ ծխելու կ'աշխատէի, բայց մի քանի
օր վերջ դարձեալ նոյն մոլութեան գերին էի:

Օր մը խիստ կերպով յանդիմանեցի իմ անձս, ինչպի-
սի մարդ եմ ևս որ մուխի մը գերին եղած եմ ու չեմ կարող
անոր ճիրաններէն սրծիլ: Արդեօք մուխը ինծմէ զօրաւոր
է, բանա՞կ ունի, միապե՞տ է: «Ո՛չ, ո՛չ, ան չէ՛ կարող ինծի
յաղթել, ևս պէտք է անոր յաղթեմ» ըսելով ձեռքիս մէջ վա-
ռած սիկարէթը նետեցի և վրան կոխելով փտորեցի: Չէ քէ
որոշեցի, հապա ուխտեցի որ ա՛լ չծխեմ և չծխեցի:

Այդ վայրկեանէն մինչև հիմա 17 տարի եղաւ որ բնաւ
ծխած չեմ. Աստուծոյ օգնութեամբ, կամքի ոյժ գործածե-
լով կեանքս ազատեցի այդ մոլութենէն: Հիմա աւելի ա-
ռողջ և աւելի հանդիստ կ'զգամ քան 17 տարի առաջ էի: Կը
ցաւիմ ըսելու որ այս երկրի մէջ կիներ ալ կը հետեւին ծը-
խելու, ինչ որ անվայել և անպարկեշտ քայլ մըն է իրենց
համար:

Այս մոլութենէն ազատուիլ թէ դիւրին է և թէ դժուար,
ան որ իր կամքին տէրը չէ, անոր համար դժուար է, իսկ ան
որ կը կամի, կրնայ ազատուիլ:

Շատեր իրրեւ սիրտքութիւն կ'սկսին հետեւիլ այս մո-
լութեան և ապա չեն կրնար իրենց օձիքը ազատել անկէ: Ա-
ւելի լաւ է բնաւ չ'սկսիլ: Ուստի խօսքս կ'ամփոփեմ հետե-
ւալ բառերով.

Կ'ուզե՞ս դրամդ ոչինչ տեղ վատնել, ծխէ՛:

Կ'ուզե՞ս որ ընտանիքդ քեզմէ պժղայ, ծխէ՛:

Կ'ուզե՞ս վատառողջ ըլլալ, ծխէ՛:

Կ'ուզե՞ս պատուաւոր ընտանիքներու մէջ գտնուած ա-
տենդ, ուր մանաւանդ չծխող տիկիներ գտնուին, քեզմէ հե-
ռու փախչին, ծխէ՛:

Կ'ուզե՞ս երբ տուն կը մտնես փոխանակ դաւազներդ

գիրկդ նետուելու, քեզմէ հեռանան երբ ծուխիդ հոտը առնեն, ծխէ՛ :

Կ'ուզե՞ս փոխանցել այդ վատ ունակութիւնը ապագայ սերունդին, ծխէ՛ :

Ծխելը գերութիւն է : Գերին իր կամքին տէրը չէ . մոլութիւնը զինքը ուր որ տանի, հոն կ'երթայ : Կ'ուզե՞ս ասանկ գերիացեալ կեանք մը ապրիլ, ծխէ՛ :

Ծխելը յիմարութիւն է, որովհետեւ յիմարը միայն իր անձին շահը և օգուտը չգիտեր և կ'ընէ ինչ որ իր խելքէն կը փչէ : Կ'ուզե՞ս դրամդ կրակի մէջ նետել և յիմարութիւնը վրադ առնել, ծխէ՛ :

Բժիշկ, Էթէ ծխող մըն ևս, պիտի սիրե՞ս որ երբ հիւանդի մը մօտենաս, հիւանդը բերնիդ հոտը առնելով չ'ուզէ քեզի յանձնուիլ, ծխէ՛ :

Փաստարա՛ն, Էթէ ծխող մըն ևս, պիտի ուզե՞ս կորսընցընել ծխել չսիրողին դատը կամ սեէ սերիչ գործ, ծխէ՛ :

Եկեղեցակա՛ն, Էթէ ծխող մըն ևս, ի՞նչպէս պիտի յանդրգնիս սեէ մոլութեան դէմ քարոզել, քանի որ դուն ծուխի մը մոլին ևս :

Ընթերցո՛ղ, Էթէ կ'ուզես բարի համբաւ չահիլ և ապագայ սերունդին լաւ օրինակ հանդիսանալ, ՄԻ՛ ԾԽԵՐ՛ :

Այս հարցի փո 37 արդիւն կ'ընդհանրուի,
Կ'ուզե՞ս :

Մ Ա Ք Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Աշխարհիս մէջ ամէն մարդու պիտանի արդուզարդ մը եթէ կայ, այն ալ մաքրութիւնն է: Չըլլայ որ աչքդ գոցես ու նկատի չ'առնես մարմնոյդ, հանդերձիդ և տանդ կահ կարասիներուն մաքրութիւնը:

Այն որ իր մարմնոյն և հանդերձին մաքրութեանը հոգ տանող է, կրնաս վստահիլ թէ նոյն անձը մտքին, հոգիին ու սրտին մաքրութեան ալ հոգ տանելով լաւ նկարագիր մը ունենալու կը ջանայ: Անցած է այդ սխալ դադափարին ժամանակը թէ՛ այն որ կ'ուզէ երկինք երթալ, պէտք է ճգնաւորի կեանք մը ապրի, այսինքն՝ լեռան մը խոռոչին մէջ բընակի, մազերն ու եղունգները երկնցնէ և բնաւ չ'լուացուի. գիշեր ուցորեկ աղօթքով անցունէ ժամանակը...: Անանկներ երկինքէ առաջ պէտք է բաղնիք մը երթան:

Մարդուս ձեռքերը շարունակ գործածուող գործիք մըն է. առարկան մաքուր ըլլայ կամ անմաքուր՝ մարդս ստիպուած է դայն ձեռքերովը վերցնել դնել: Անոր համար խիստ կարևոր է ձեռքերը յաճախ մաքրել, եղունգները կտրել և օճառով լուացուիլ: Նոյնպէս երեսը, պարանոցը նաև ալանջները շարունակ մաքրուելու են օճառով ու գաղջ ջրով:

Առաւօտուն երբ կ'արթննաս, գիշերուան ծանր հոտը վրայէդ հեռացնելու համար լաւ մը լուացուէ, մանաւանդ բերանդ քանի մը անգամ ցողուէ, որպէսզի երբ մէկուն հետ խօսիս, բերանէդ անհաճոյ հոտ մը չ'ելլէ, նմանապէս երբ անկողին պիտի երթաս՝ բերանդ լուա, ասանկով թէ ցորեկուան կերակուրներուն փշրանքները մաքրած կ'ըլլաս և թէ լաւ կրնաս քնանալ: Կ'ըսեն թէ պառկելէդ առաջ խնձոր մը ուտես, լաւ կը քնանաս: Ես կ'ըսեմ, այո՛, խնձորը կեր, բայց յետոյ նորէն բերանդ լուա:

Առնուազն շարաթը կամ երկու շարաթը անգամ մը պէտք է լաւ բաղնիք մը առնես ամբողջ մարմինդ մաքրելու համար: Եթէ այդ չ'ընես՝ մորթալին հիւանդութիւն կ'ուենենաս եւ կ'սկսիս քերուել: Բաղնիքին ընելիք ծախքդ ութը-տասը անգամ բժիշկներուն պիտի տաս կամայ ակամայ:

Ասկէ դատ դոնէ օրը անգամ մը ստքերդ դադջ ջուրով եւ օձառով լուա, ինչու որ օրուան փոշիները ստքերուդ տակը կը հաւաքուի եւ տիղմի պէս կ'սկսի հոտիլ: Այդ վիճակին մէջ եթէ բարեկամի մը տունը երթաս, սուր հոտառութիւն ունեցողներ անմիջապէս ստքերուդ հօտը կ'առնեն եւ արդահատելի կը դառնաս մարդոց առջեւ:

Օրական առնուազն երկու անգամ հանդերձներդ ու գըլխարկդ վրձինով մաքրէ, այս ըրած ատենդ ուրիշներուն երկայութենէն քիչ մը հեռացիր, չ'ըլլայ որ փոշիները անոնց բերանը կամ հազուստներուն վրայ երթայ: Երբ տըղայ մը կամ աղջիկ մը այս կանոններուն չ'հետեւի, ուրիշներ պիտի խորհին որ անիկա անհոգ է եւ աղտոտ:

Երբ կարողութիւնդ չի տանիր սուղ տեսակէն հազուստներ հազնիլ, պարզ տեսակներէն հազուիր. ասիկա ամօթ չէ քեզի համար: Իսկ եթէ տեղ մը պատուի կամ քակուի եւ անմիջապէս չ'կարես, ասիկա թերութիւն է եւ շատ ամօթ: Թէ ուրիշներուն զգուելի չ'երեւալու համար եւ թէ առողջութեանդ սիրոյն մաքուր ճերմակ թաշկինակ գործածէ: Ամէն պարագայի տակ քիթդ թաշկինակով մաքրէ՝ մարդոց առջեւ ըլլայ եւ առանձին: Ինքզինքդ ասոր վարժեցուր:

Մաքրութեան ուրիշ արդիւնք մըն ալ այս է որ՝ այլոց առջեւ երեւալու վախ չես ունենար, եւ ուրիշ մանր թերութիւններդ կը գոցուին ու անտես կ'ըլլան:

Ասեղ, կոճակ, դամ կն., բերնիդ մի գպցներ. գմելի, մատիտ եւ ասոնց նման ձեռքէ ձեռք պտտող բաները բերանիդ մէջ մի առներ. ուրիշներուն գործածած դաւաթէն ջուր մի խմեր: Իբրեւ հիւր տեղ մը երթալու ըլլաս, թրքական սուրճի պէս բաներ խմելէն ըստ կարելոյն զգուշացիր. յետոյ ալ

գաւաթը ծուռ դարձնելով բաղդիդ նայելու պէս աւելորդա-
պաշտական բաներու կարեորութիւն մի տար: Ասիկա ժա-
մալաճառութիւն է և անհիմն գաղափար, նաև առողջապա-
հական տեսակէտով՝ վնասակար:

Կին մը որչափ մաքրասէր ըլլայ, եթէ այրը չ'օժանդա-
կեր իրեն՝ կատարեալ մաքրութիւն չ'տիրեր տան մէջ: Օր-
ուան բոլոր ժամերուն կինը շարունակ գործելով մաքրեր,
ձեւեր, կարեր, եփեր է, լուացեր է. արժանի չէ՞ որ երբ ա-
մուսինը տուն կուգայ՝ այս աշխատանքները տեսնելով գնա-
հատէ զանոնք և զգոյշ ըլլայ կարգ ու կանոնը չ'խանդարելու:
Երբեմն այնպէս կը պատահի որ, վրան-դռուքը աղտոտած,
կօշիկները տիղմով պլշտկած ամուսինը մէկէն ի մէկ ներս կը
մտնէ, առանց նկատելու թէ ասիկա հիւրանո՞ց, խոհանո՞ց
է թէ ննջարան, կ'սկսի կոխկրտել, վրան գլուխը թոթուել,
փոշիով լեցուած գլխարկը հոս ու հոն նետել, քիչ մը լուաց-
ուի կամ ոչ, անմիջապէս հրաման կ'արձակէ որ կերակուրը
դրուի: Եթէ փոքր ինչ թերութիւն մը տեսնէ, կը բարկա-
նայ, կը պոռայ, կ'ինն ու տղաքները կը յանդիմանէ: Այս
պարագային ի՞նչ ընէ կինը, կամ լռիկ կը համբերէ, կամ ինք
ալ բաներ մը կը խօսի, կը յուսահատի, ինքզինք անհոգու-
թեան կուտայ: Եւ օրուան աշխատանքն ու ծրագիրը տակն
ու վրայ կ'ըլլան:

Կան կիներ ալ որ բոլորովին անզգայ են, չեն գիտեր թէ
մաքրութիւնը և կարգապահութիւնը ի՞նչ կը նշանակեն:
Այդպիսիներ բոպէ մը առաջ իրենք զիրենք գուրս նետելու
կը նային: Հոգ չէ թէ տուն-տեղը ինչ վիճակի մէջ է. ա-
մուսնոյն և զաւակներուն վրան-գլուխները ի՞նչ ձեւ են ա-
ռեր, աղտոտա՞ծ կամ պատոա՞ծ են: Իմաստունը կ'ըսէ. —
«Առաքինի կնկան էրիկը դոներուն մէջ (կարեոր ժողովնե-
րու առջեւ) պիտի ճանչցուի իր լաւ և մաքուր երեւոյթին
համար:

Այո՛, մաքրութիւնը աւելի կը պահանջուի կիներէն և
անոնցմով սկսելու է. իբրև մաքրասէր տանտիկին՝ մաք-

բուժիւնը ըլլալու է անոնց ամենաբարձր հանգամանքներէն մէկը: Տանը արդուզարդը մաքուր ըլլալու է, մաքուր՝ երբ կը դործէ, մաքուր՝ երբ կը նստի, մաքուր՝ երբ լաւ հազուած է, միշտ մաքուր՝ ամէն պարագայի տակ:

Ինչպէս որ մօր մը դէմքը և բնաւորութիւնը դաւկին վրայ կ'երևնայ, այնպէս ալ մաքրութիւնը տանը մէջ կը փայլի: Աւա՛ղ, քիչ չեն այն տուները, որոնց մէջ երբ մըտնելու դժբախտութիւնը ունենաս, հոն պիտի չ'կրնաս գտնել ուրիշ բան՝ բայց միայն բարելոնական խառնակութիւն և անկանոնութիւն: Մառանին մէջ դրուելիքները խոհանոց բերուած, հազուատեղէններ աթոռներուն վրայ ցիրուցան նետուած, դանակ, դգալներուն մէկ մասը հիւրանոց տարուած: Յիրաւի աւել մը կայ տան մէջ, բայց պաշտօնանկ եղած՝ անկիւնի մը մէջ կ'սպասէ, անոր յաջորդեր են սանտրըրը, խոզանակը, փավտորը, օշինդըր և կարմիր ներկերը:

Ասանկ տան մը մէջ պատահական հիւրին աթոռ մը կը հրամցուի, մարդը աւելի կը նախընտրէ ոտքի վրայ կենալ քան թէ այդ ազտոտ աթոռին վրայ նստիլ: Ոմանք կ'առարկեն թէ տանը կահ կարասիները շատ հինցած ըլլալով, չեն կրնար մաքրուիլ: Ինչո՞ւ հինցած են, ամէն օր չմաքրելուդ և անկարգ պահելուդ համար: Այսօր եթէ արդիական և նոր Փըրնիչըրներ բերուին այդ տանը մէջ, և այդ անհոգ կնկան տրամադրութեան տակ դրուին, երկու ամիսէն ասոնք ալ հներուն կարգը կ'անցնին:

Կնկան մը համար անհրաժեշտ է կարգապահութիւն, ամէն բանի համար տեղ մը, և ամէն բան իր տեղը, ամէն բանի համար ժամանակ մը՝ և ամէն բան իր ժամանակին: Փոքր կամ մեծ ամէն դործիդ համար ժամանակ որոշէ, ամէն առտու և իրիկուն մայրական աղօթքդ կատարէ, ամուսնոյդ և զաւակներուդ իրական պէտքերուն հոգ տար, տունդ կարգադրէ և մաքրէ, մտային զարգացմանդ համար օգտակար բան մը կարդա, ընդունելիք և տալիք այցելութիւններդ ա-

ուաջուրն է գիտցիր :

Աշխատէ տունդ ընելու սիրոյ վառարան մը և հով
կոչուելու արժանի բնակարան մը : Այսպիսի տան մը հա-
մար է որ մարդիկ կ'երգեն ըսելով .

Մաքուր տունն է հրնուալից ,
Երբ սէր կայ տան մէջ .
Զերծ վնասէն յոռի կրից ,
Երբ սէր կայ տան մէջ :

Հոտաւէտ ծաղիկներով ,
Տես երկիր դրախտի պէս գով ,
Կեանքն անդորր ու ապահով ,
Երբ սէր կայ տան մէջ :

Ա Ն Ձ Ն Ա Ջ Ս Պ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ամենամեծ մարդը «Անձնական Ես» կոչուած կայսրու-
թեան վրայ տիրողն , այսինքն անձը զսպողն է :

Սովորատ երբ կը զգար թէ բարկութեամբ պիտի գրգը-
ուի , իսկոյն ցած ձայնով խօսիլ կ'սկսէր :

Գոցէ բերանդ որ բարկութիւնդ չ'սաստկանայ . կան
մարդիկ որ բուն բարկութեան մէջ յանկարծամահ եղած
են :

Բարկութիւնը զսպելն է քաջութիւն : Նա որ չէ կարող
չ'բարկանալ , յիմար մ'է , իսկ այն որ չ'բարկանար , իմաս-
տուն է , կ'ըսէ մատենագէտ մը :

Պղատոն կ'ըսէ . «Առաջին և ամենամեծ յաղթութիւնն է
իր անձը նուաճել , իսկ իր անձէն յաղթուիլը ամենէն ամօ-
թալի և խայտառակ բանն է» :

Հ Ա Մ Բ Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Համբերութիւնը փորձութեան հետ կապ ունի: Փորձութիւնը մարդուն յաղթանակ չի խոստանար երբ համբերութիւնը անկէ զատուի: Համբերութիւնը փորձութեան դիմադրող ամենազօրաւոր զէնքն է: Եթէ մէկը փորձութիւններու և դժուարութիւններու մէջ յոգնած է թող դիմէ համբերութեան, անիկա իրրեւ փրկարար դօտի կը փրկէ կացութիւնը:

Յակօրոս առաքեալ կ'ըսէ. «Գիտնալով որ ձեր հաւատքին փորձառութիւնը համբերութիւն կը գործէ, թող ձեր համբերութիւնը կատարեալ ըլլայ, որ բանի մը կարօտութիւնը չունենաք»: «Երանելի է ան որ փորձութեան ատեն կը համբերէ»: Մենք համբերել սորվելու ենք, որպէս զի երբ փորձութեան մէջ իյնանք, կարող ըլլանք դիմանալ ու տոկալ: Համբերութիւնը ոչ միայն փորձութեան ժամանակ մեզի համար կարեօրութիւն ունի, այլ ամէն ատեն անոր պէտք ունինք մեր կեանքի բոլոր ելեէջներուն մէջ:

Եթէ փորձութեան մէջ ինկած՝ կը տառապիս, անոր պատճառը դուրսը մի փնտռեր. աչքդ բաց և աղէկ քննէ ինքզինքդ՝ գուցէ անհամբերութիւնդ պատճառ է որ այդ դժբախտութեան ենթարկուած ևս: Ասանկ պարագաներուն երբեւ շուտով արթնցիր, ստքի ելիր, պաշտօնիդ վրայ կեցիր, և դիմէ համբերութեան զէնքին որ կրնայ քեզ պաշտպանել պէս պէս դժուարութիւններու դէմ:

Համբերէ որ անհամբերութեան ու անժուժկալութեան պատճառաւ ենթարկուած մեղքերէդ ազատուիս: Բայց համբերութիւնը կամաւոր և ոչ թէ ակամայ ըլլալու է:

Եթէ մեզ դուրսի ու ներսի թշնամիին դէմ պաշտպանող

մտքի, գրամի և բազուկի սյո՛ շունինք, յոյսերնիս չ'կտրենք,
համբերել սորվինք. համբերութիւնը մեզ կը փրկէ ժամա-
նակի ընթացքին: Համբերութեամբ մեր քայլերը դէպի ա-
ռաջ նետել եթէ ուրիշ օգուտ չունենար դոնէ նոր սխալներ
գործելէ կ'ազատէ մեզ:

Երբեմն մարդիկ կը համբերեն քիչ մը և երբ դժուարու-
թեանէն ազատուին կ'սկսին իրենց հակառակորդներէն վրէժ-
լուծել և դանոնք անուանարկել: Ասիկա համբերութիւն չէ,
հապա ասոր կ'ըսեն սրամտութիւն, բարկութիւն և սխալա-
լութիւն:

Քրիստոնեային սիրտը համբերող ըլլալով միասին նե-
րող ալ է որ կ'ըսէ. Հայր քողութիւն տուր անոր, ինչու որ
չ'գիտեր ինչ կ'ընէ: Եթէ մէկը երկայնամտութեան այս կէ-
տին հասած է, կատարեալ եղած կրնայ նկատուիլ:

Ամէն մարդ աշխատելու է որ ըլլայ կատարեալ, ինչու
որ մեր երկնաւոր Հայրը կատարեալ է երկնքի մէջ: Կա-
տարեալ ըլլալու համար մեզ կատարելութեան առաջնորդող
առաքինութիւնները սիրելու և մեր մէջ դարգացնելու ենք:
Համբերութիւնը անոնցմէ մէկն է:

Աշխարհը ներկայիս շատ ունի անհամբեր, անժուժկալ,
անդուստ, ջղային, դիւրարորոք, կատաղի, բարկացող ու
այլ և այլ կիրքերով լեցուն մարդեր: Ո՛վ ընթերցող, դուն
անոնց մին մի՛ ըլլար, աշխարհ ձանձրացած է անոնցմէ:
Դուն եղիր ժուժկալ, համբերող, լայնասիրտ, երկայնա-
միտ, խոնարհ, աղնիւ, բարի ու վեհանձն:

Եթէ այս փոփոխութիւնը կ'ուզես որ ըլլայ քու կեանքիդ
մէջ, նոր տարուայ առթիւ դիմէ Յիսուս Փրկչին, որուն մի-
ջոցաւ փրկուելով ըլլաս կատարեալ մարդ և օգտակար ան-
հատ մարդկութեան:

Խ Օ Ս Ա Կ Յ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Մարդիկ ընկերական են, և ընկերական հաճոյք վայելելու համար խօսիլ կ'ուզեն: Կղզիացեալ և առանձնական վիճակին մէջ հաճոյք չ'կայ: Սօսակցութիւնը թէ հաճոյք է և թէ Քիդիքապէս օգտակար: Բայց հարց է թէ ի՞նչ բաներ խօսելու ենք, և ի՞նչպէս խօսելու ենք:

Ընդհանրապէս խօսակցութիւնը երկուքի կը բաժնուի, բարի և կամ չար, գովել կամ սպրտաւել, շինել կամ քանդել, խրատել կամ բամբասել, օգտակար ըլլալ կամ վնասակար: Չար խօսակցութիւնը վնասելու մտքով է, իսկ բարի խօսակցութիւնը շինարար արդիւնք յառաջ բերելու համար է: Չար խօսակցութիւնը ժողովուրդին մէջ աւելի տարածուած է քան բարի խօսակցութիւնը: Յաճախ շատախօսներն են որ կը փորձուին ամէն բանի վրայ խօսիլ, և չափախօսութեան յուզեալ վիճակին մէջ առանց կարենալ դանազանելու օգտակարը վնասակարէն, կը խօսին ժամերով ուրիշներուն պատիւը վիրաւորող նիւթերու վրայ: Շատ անգամ, սակաւխօսութիւնը և կամ բոլորովին լռութիւնը՝ ոսկի է, իսկ բազմախօսութիւնը, դատարկաբանութիւնը, կրկնաբանութիւնը, և մէկ խօսքով չար խօսակցութիւնը՝ ունիք մը: Որեւէ մէկը ուրիշին պատիւովը խաղալու իրաւունք չունի, իրեն խօսակցութեան նիւթ հայթայթելու համար:

Ուրիշին առևտրական գործը քննադատել, ուրիշին շարթականը և կամ ամսականը քննել, ուրիշին տան կահ կարասիները խօսակցութեան նիւթ դարձնել, ուրիշին ընտանեկան գործերուն խառնուիլ, թէ քաղաքակրթութեան հակառակ է և թէ մահացու մեղք մըն է կենցաղավարութեան տեսակէտէ: Նոյնպէս փոքրհոգիութեան նշան է՝ հայրը

որդիին, էրիկը կնկան, մայրը աղջկան, աղջիկը իր մօրը,
հարսը կեսուերին, կեսուերը հարսին, եկեղեցին հովիւին, հո-
վիւր եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան դէմ հանել եւ զրպար-
տել: Մարդ մը որ իր բոլոր խօսակցութիւններուն մէջ այս
տեսակ նիւթերով կ'զբաղի, թէ խառնակիչ է, թէ տուն քան-
դող է եւ թէ ասերախտ ու դաւաճան մը, իր ազգին ու մարդ-
կութեան դէմ: Այդպիսիներէն որքան կարելի է զգուշանալ
պէտք է: Ընդհանրապէս տգիտութեան եւ ինկաժողովեան
արդիւնք է խօսակցութեան բարձր նիւթ մը չունենալով ու-
րիշներուն անձը, գործը, ընտանիքը խօսակցութեան նիւթ
ընտրել:

Թուով քիչ են թէև, բարձր նիւթերու վրայ խօսակցող-
ները, բայց ասոնք են որ գեղեցկութիւն կուտան ընկերու-
թեան վարք ու բարքերուն: Անոնք կը ջանան բարի լուրեր
հաղորդել իրարու եւ օգտակար ու շինիչ խօսակցութեամբ
ժամանց ունենալ: Այս տեսակ խօսակցութիւններ գործնա-
կան օգտակարութիւններ ունին: Պէտք է միշտ բարի լուրեր
հաղորդենք իրարու, եթէ չունինք բարի լուրեր, պէտք է լը-
ռենք: Լռելու առաջիկութիւնը մշակել պէտք է սորվիմք մեր
մէջ: Մենք հայերս չափէն ու սահմանէն աւելի կը խօսինք,
հիմա ժամանակը եկած է որ քիչ մըն ալ լռել սորվինք: Մեր
մեծ սխալը հոս է, երբ խօսակցութեան մէջ ենք ամենքս ալ
կը ջանանք բան մը խօսելու, անպատճառ թելադրութիւններ
ընելու, բայց երբ գործելու, օգտակար ըլլալու եւ զոհողու-
թիւն ընելու ատենը կուգայ, ամենքս ալ կը փախչինք հրա-
պարակէն, եւ հրապարակը կը թողունք միայն մի քանի քիչ
խօսող բայց գործող անձերու: Ասիկա մեր ազգային մեծ
մեղքերէն մէկն է, շատ կը խօսինք, շատ կը կռուինք, շատ
թելադրութիւններ կ'ընենք, ու քիչ կը գործենք եւ երբեմն ալ
բնաւ չենք գործեր: Շատ անգամ մեր գործն է միայն «բա-
ղում աղմուկ վասն ոչնչի»: Պէտք է ազգովին մէկդի նետենք
մեր վրայէն այս մահացու հիւանդութիւնը, եւ ըլլանք սա-
կաւախօսներ, բայց շատ գործողներ եւ լուրջ խորհողներ, ու

ամէն պարագայի տակ իմաստութեամբ ասլրողներ :

Ամերիկացիք երբեմն նիւթ եթէ չունենան խօսակցելու, գոնէ ուրիշին անձին վրայ խօսելու տեղ, օղին վրայ կը խօսին, «օրը լաւ է», կ'ըսեն, «օղը տաք է», կ'ըսեն : Ուրիշը բամբասելէն, ուրիշը վարկարեկելէն գէթ հազար անգամ լաւ է այս : Լաւ նիւթերու վրայ խօսակցութիւնը թէ մարդիկը և թէ ընտանիքները կը բարձրացնէ :

Սիրելի՛ ընթերցող, եթէ կ'ուզես խօսակցութիւնդ շրտկել, աղէկ բաներ կարգալ և աղէկ բաներ խօսիլ, հրաժարէ միանգամ ընդմիջտ չար խօսակցութիւններէ, չար մարդոցմէ և չար գիրքերէ : Տեսակցիր լաւ մարդոց հետ, կարգալաւ թերթեր ու գրքեր, և խօսակցէ լաւ ու բարձր նիւթերու վրայ : Ուշադրութեամբ կարգա նաև, ո՛վ ընթերցող, հետեւեալ պատուէրները, որոնք կրնան քեզի ուղեցոյց ըլլալ անոնց ուղղութեամբ :

† 1. Ուխտէ խօսիլ միմիայն լաւ նիւթերու վրայ : Եթէ թերթի մը մէջ կը կարդաս հայուն պատիւ բերող լուր մը, հազորդէ գայն անմիջապէս : Երբ կը կարդաս նոր գիւտերու վրայ, շխտողներուն պատմէ անոնց նկատմամբ, և այսպէս բարձրացուր խօսակցութեանդ չափանիշը : Ուխտէ ամենեւին բերանդ չ'առնել վատ խնդիրներ և գայթակղեցուցիչ խօսքեր :

† 2. Սկզբունք ըրէ քեզի խօսիլ միմիայն ուրիշ աղէկ բաներու վրայ : Ուրիշին յոռի ու տկար կողմերուն վրայ դադափար մի յայտներ, եթէ կրնաս բարեկամարար իրեն մօտենալով Քրիստոնէական խոնարհ ոգիով գինքը ուղղելու, աշխատէ ընել գայն, քան մունետիկի դեր կատարել ուրիշներու թերութիւնները ծանուցանող : Եթէ լաւ բաներ ունիս ուրիշներուն վրայ խօսէ, եթէ չունիս, գէթ լռէ . ասիկա թէ քեզի և թէ ուրիշներուն համար օգտակար ընթացք մընէ : Եթէ ամէն մարդ այսպէս վարուի, բամբասանքը կը դադրի մարդոց մէջ և որով կը ցամքի չարութեան աղբիւրը :

3. Որոշէ քիչ խօսիլ : Քիչ խօսէ , և ամէն մի խօսքդ կշռելով և շափելով բերնէդ հանէ , շատ խօսելու մէջ յանցանքը ամէն ատեն անսպաւան է : Գէշ ունակութիւններէ հետու կեցիր , նկարագիր աւրող սեէ բանի վրայ երևակայութիւնդ մի յոգնեցներ , քիչ խօսէ , շատ լսէ , քիչ խօսէ ու շատ գործէ : Շատ անգամ քիչ գործողներն են որ շատ կը խօսին և գէշ կը խօսին ասդին անդին ուրիշներուն վրայ :

4. Որոշէ ուղիղ ու ցիշղ խօսիլ : Կանոն ըրէ քեզի լաւ չ'հասկցած որեւէ նիւթի վրայ գաղափար չ'յայտնել : Բան մը որու վրայ լման տեղեկութիւն չ'ունիս , մի յանդգնիր խօսելու անոր նկատմամբ : Ուղիղ խօսէ , ուղիղ ասլրէ , և ապա խօսակցելու ատեն ալ ուղիղ խօսէ և ամէն մէկ բառդ ճիշդ ու ճիշդ , տեղն ու տեղօք գործածէ : Ուղղախօսութիւնը օրհնութիւն մը ունի իր մէջը , մի գրկեր անձդ զայն վայելելէ , և մի գրկեր մարդիկը օգտուելէ անկէ : Եթէ ասիկա քեզի կանոն ընելու ըլլաս , արդէն շար խօսակցութեան հիւանդութենէն բուժուած ես :

5. Սովորութիւն ըրէ քեզի բանաստեղծութիւն կարդալ և երաժշտութիւն լսել : Ասով թէ մտքով , թէ սրտով և թէ հոգիով կրնաս ազնուանալ ու բարձրանալ : Եւ որքան ազնուանաս , այնքան կը բարձրանան նաև խօսակցութիւններդ , վարք ու բարքդ : Այլև խօսակցութիւնը ազէկ զգացումներէն , ազէկ ըմբռնումներէն ու ազէկ հոգիէն միայն կրնայ բղխիլ : Աշխատէ ունենալ այս տեսակ գեղեցիկ նրկարագիր և ազնուացած հոգի , որպէսզի բերնէդ ելած ամէն մի խօսքն ալ նոյն համեմատութեամբ ուրիշները բարձրացնող , ազնուացուցիչ , գեղեցկացուցիչ , շինող և օգտակար ըլլայ :

6. Աշխատէ շփման գալու քաղցրաբարբառ Յիսուսի հետ : Յիսուս քիչ կը խօսէր , բայց լաւ բաներու վրայ կը խօսէր . Անոր հետ շփման գալով աշխատէ նմանիլ Անոր եւ ըլլալ Անոր պէս քաղցրախօս ու քաղցրաբարբառ : Մի ա-

մըջնար Ս. Գիրք կարգալու, մի ամջնար աղօթելու և մի ամջնար եկեղեցի երթալու. ասոնք միջոցներ են քեզ ազնուացընող և բարձրացնող: Ասով սիրտի ըլլաս օգտակար մարդ, և օգտակար կերպով գործող ու խօսող: Յիսուսին դիմէ և Անկէ սորվէ այս մասին, ինչ որ անկէ ընել: Շատեր ասիկա փորձած են և բուժուած են չար խօսակցութենէ ու չար ընթացքէ: Փորձէ և դուն ալ կը բժշկուիս:

ԱՆՏԵՂԻ ԽՕՍՔԻ ՄԸ ԱՐԴԻՒՆՔԸ

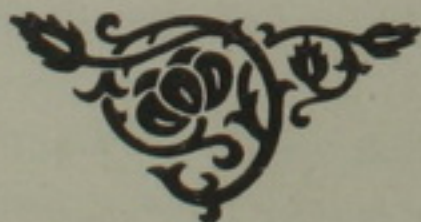
1850-ի միջոցները՝ տգէտ և յամառ սարգ ուսուցիչ մը կը հանդիպի դպրոցական ուսեալ եկեղեցականի մը.

Ուսուցիչ. — Տէր հայր, կը տեսնեմ որ դուք բարձր ուսում առած էք, այնպէս չէ՞:

Տէր հայրը. — Այո՛, կը պատասխանէ եկեղեցականը:

Ուսուցիչ. — Փա՛ռք Աստուծոյ, առանց դպրոցի իմ բերանս բացուեցաւ սորվեցնելու և դասախօսելու:

Տէր հայր. — Ատոր նման գէտք մը պատահեցաւ Բաղամի ժամանակները. բայց հիմա առանկ բաներ հազուադիւտ են:

ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆ

Ամէն ականջի հաճելի հնչող սա խորհրդաւոր բառ , մեկնելու , բացատրելու , ճիւղաւորելու պէտք չի կայ . մեկնութիւնը արդէն իսկ իր մէջ խտացած է : Բարեկամութիւն , կը նշանակէ բարի կամեցողութիւն , ուրիշ բառ մըն ալ կայ ճիշդ ասոր հակադրակերը որ շարունակ բարեկամութիւնը կը հետապնդէ և կ'ուզէ տապալել : Այն է շարակամութիւն , շար կամեցող և կամ շարակամ ըլլալ : Այս բառին աշխարհաւեր , ընկերական ու ընտանեկան հաստատութիւնները քակող , հիմնադատակ ընող յատկութիւններուն շուրջ դիտողութիւններ ընելը ուրիշ ժամանակի կը թողունք : Այս յօդուածով կ'ուզենք դիտնալ թէ ի՞նչ է ճշմարիտ բարեկամութիւնը և ի՞նչ են անոր յատկանիշները :

Ճշմարիտ բարեկամութիւնը հին փիլիսոփաներու ըսածին համեմատ մէկ հողիին երկու տարբեր մարմիններու մէջ բնակիլն է : Այսինքն հողեկան միութիւն մը իրարու համակիր երկու անձերու միջեւ : Այս տեսակ ճշմարիտ բարեկամութիւն շատ քիչ կը գտնուի , և հետեաբար շատ թանկագին է : Ինչ որ քիչ է , թանկ է . գոհարր , աղամանդը և ոսկին քիչ գտնուելուն համար շատ յարգի են : Նոյնպէս ճշմարիտ բարեկամութիւնը շատ քիչ ըլլալուն համար շատ թանկագին է :

Եթէ մէկը գտած ես որ կրնաս սիրտդ անոր բանալ , խորհուրդներդ ու զգացումներդ անոր յայտնել , ուրախութիւններդ ու ցաւերդ անոր սրտմեկ , շատ ու շատ բաղդաւոր ես և աշխարհիս գանձը գտած ես : Ծառեր բարեկամներ ունին , բայց քիչեր իրական բարեկամի տէր են : Ծառեր մեզի բարեկամ կը ձեւանան լոկ իրենց շահուն համար :

Շատեր մեզի բարեկամ կ'ըլլան մեզմէ դրամ քաշելու և մեր միջոցաւ իրենց ծրագիրներն ի դործ դնելու համար: Ի՞նչ պէս զանազանեք ճշմարիտ բարեկամը՝ կեղծէն:

* * *

1. Զգուշացիր անոնցմէ որոնք ամէն մարդու բարեկամ են, որովհետեւ շատ բարեկամ ունեցողը մէկ հատ խակ չ'ունենար ճշմարիտ ու խակական բարեկամ:

2. Անկեղծ ու ճշմարիտ բարեկամը յարատեւող կ'ըլլայ, ոչինչ բանի համար քեզմէ չ'պաղիր:

3. Գինին որչափ հիննայ այնքան կը լաւանայ. անոր համար ըսուած է թէ «նեղութեան վիճակիդ մէջ հօրդ բարեկամին դիմէ:» Ատիկա աւելի հին է և աւելի կարեկից կրնայ ըլլալ:

4. Ըճմարիտ բարեկամը աւելի կը յաճախէ հիւանդութեան, ճախորդութեան և դժբաղդութիւններու ատեն՝ քան յաջողութիւններու: Ուստի եթէ մէկը չ'պաղիր քեզմէ քու ճախորդութիւններուդ մէջ, դիացիր թէ անիկա անկեղծ բարեկամ է քեզի:

5. Ըճմարիտ բարեկամը ինքզինքը քեզի հաճելի ընելու համար իր անձին շուրջ դովեստներ չ'չռայլեր, այլ միշտ իր թերութիւնները կը խոստովանի:

6. Եթէ մէկուն հետ բարեկամ պիտի ըլլաս, բարեկամ ըլլալու որոշումդ տալէ առաջ նախ՝ անոր հետ ժամանակ մը միասին բնակէ, անոր հետ ճամբորդէ, առևտուր ըրէ, և ապա նեղութեանդ ատեն անկէ փոխ դրամ ուզէ: Ասոնք փորձաքարեր են մարդիկը հասկնալու համար:

Անգամ մը հայր մը իր տղուն կը հարցնէ, «ո՞ւսկից կուդաս»: Տղան կը պատասխանէ, բսելով. «Բարեկամներս տեսնել գնաղեր էի»: «Անանկ է դուն շատ բարեկամներ ունիս, բայց ես կը զարմանամ որ երիտասարդ հասակիդ մէջ այսքան բարեկամներու տէր եղած ես մինչ ես եօթանասուն տարեկան եղած եմ և հազիւ մէկ բարեկամ գտած եմ ամ»

բողջ կեանքի շրջանիս մէջ» : Այս խօսքով հայրը անոր ըսել
ուզեց թէ ամէն անոնք որ երեսիդ կը խնդան ու սիրով կը
խօսին քեզի, բոլորն ալ վստահելի չեն : Այսպիսիներ մեզի
երբեմն բարեկամ կը ձեւանան պարզասլէս մեր տկար կողմ
մերը հասկնալու և ապա մեզ ծաղրելու՝ ուրիշներուն առջև :
Որովհետև կեղծ բարեկամներ ուրիշին ձախողութիւններէն
հաճոյք կ'զգան : Հետու կեցէք ասոնցմէ :

Մեզի համար, իբրև կեանքի ընկեր, ճշմարիտ ու յաւէտ
վստահելի Բարեկամ մը կայ որ կրնայ կեանքը անուշցնել,
այն է մեր Փրկիչը, Յիսուս : Եթէ Անոր հոգին կրող բարե-
կամ մը կրցար գտնել, աշխատէ զայն ձեռք բերելու, իսկ ե-
թէ չ'կրցար, մի յուսահատիր . Յիսուս քեզի միշտ Բարե-
կամ է և նեղութեանդ օրերուն բնաւ չ'ձգեր քեզ :

«Ի՛նչպէս Բարեկամ է տէրը,
Միշտ մեզի կը համբերէ .
Կը ներէ մեր յանցանքները,
Մեր վիշտն ալ կը կրէ :

Դուն յոգնած, բեռնաւորուած ես,
Սիրելիներդ հեռացան .
Քու Փրկիչդ քեզ կանչած է .
Ինձ կ'ըլլայ քեզ ապաստան :

Յիսուսի բաց բազուկները
Ապահով են, փրկարար .
Շուտ դիմէ հոն և ամէն բան
Ազօթքով Տէրոջը տար» :

Փ Ո Ր Զ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Փորձութիւնը միջոց մըն է որ մարդոց կամ իսկական արժանիքը ցոյց կուտայ և կամ անոնց տկարութիւնները և բեան կը բերէ: Իսկական ոսկին կեղծ ոսկիէն կը դատուի երբ փորձէ մը անցնի. նոյնպէս խարդախ մետաղին խարդախութիւնը կը ճանչցուի երբոր փորձի ենթարկուի: Բարի մարդը և չար մարդը հաւասար դեանի վրայ կը կենան փորձութեան ենթարկուելէ առաջ, բայց երբ անոր ենթարկուին՝ մէկը կը բարձրանայ իսկ միւսը կ'իջնայ: Փորձութիւնը թէ առաքինի և թէ ամբարիշտ մարդուն նոյն սաստկութիւնը ունի, սակայն, մէկը յաղթանակով իսկ միւսը՝ պարտուած անկէ դուրս կուգայ:

Մարդիկ իրենց բնաւորութեամբ մասնաւոր միտում ունին փորձութեան մօտ երթալու: Բնութեան օրէնքներուն դէմ դործել, Աստուծոյ պատուիրանքները չ'պահել, և ամէն բանի մէջ շափաւորութիւնը մէկդի նետելով ինքնահաւան և յանդուգն շարժիլ՝ փորձութիւնը մեր վրայ հրաւիրել կը նշանակէ:

Փորձութիւնը այն բանն է որ կը գրգռէ մեզ մեզանչելու օրէնքներուն դէմ: Երանի այն մարդուն որ կը յաղթէ ամէն ատեն իրեն հանդիպած փորձութիւններուն:

Մեզ փորձութեան առաջնորդող թշնամիները մէկէ աւելի են, սկտք է լաւ ճանչնանք դանտնք, որոնք են Աշխարհ, Մարմին և Սատանայ: Ինչպէս ամէն բարեաց պատճառով Աստուած է, անանկ ալ ամէն շարիքին արմատը Սատանան է: Բայց Սատանան բան մըն ալ չ'կրնար ընել և թէ մենք միտում չ'ունենանք մօտ երթալու:

Փորձութեան տեսակները խիստ այլազան և բազմաթիւ

են, բայց պայմաններն ալ շատ, եթէ մենք գործածել գիտնանք: Եթէ մենք գմեղ փորձութենէ հեռու պահենք, մեզքը մեր հետ գործ չունի:

Փորձութեան դէմ գմեղ պաշտպանելու համար անհրաժեշտ է որ մենք ունենանք արթնութիւն և զգաստութիւն: Յետոյ պէտք է ունենանք նաև պաղարիւնութիւն, բարեկամը թշնամիէն դատելու համար ողջամիտ դատողութիւն: Շատեր Սատանային ծուղակը կ'իյնան պարզապէս իրենց պաղարիւնութիւնը կորսնցուցած ըլլալուն համար: Զգոյշ պէտք է ըլլանք նաև շողոքորթութիւններուն և կեղծաւորութիւններուն որս չ'ըլլաու համար: Երբ մեզ գովեն պէտք է կորսնցնենք մեր պաղարիւնութիւնը:

Փորձութիւնը մեզի թէ ներսէն և թէ դրսէն կուզայ, գործերու յաջողութիւնը, դրամին շատութիւնը, գեղեցկութիւնը, գիտութեան մէջ յառաջանալը մեզ կը փորձեն հրապարտանալու: Բարեգործութիւններ ընելու մէջ ալ մեզ դարձեալ կրնայ փորձել և յաղթել մեզի:

Շատ անգամներ աղէկ երեցած բաներու մէջ ամենէն աւելի կը մօտենայ մեզի Սատանան և մեր ըրած բոլոր բարի բաները կ'ոչնչացնէ մեզ ծուղակը ձգելով: Լաւ ծաղիկները փուշերով շրջապատուած են, անանկ ալ բարի բաներ փորձութեան թակարդներէ հեռու չեն:

Արթնութիւնը շատ կարևոր է փորձութեան մէջ չ'իյնալու համար: Եւա, մեր նախամայրը, փորձուեցաւ անուշադրութեան հետեանքով, Սատանան նոյն հին օձն է ու ալլ և ալլ ձեւերով մեզի ալ կուզայ որ Աստուծմէ զատէ մեր սիրտերը:

Այս հին ու փորձառու Սատանան Քրիստոսը փորձելու եկաւ, բայց չ'յաջողեցաւ: Ուստի ո'վ ընթերցող, զգոյշ կեցիր և ուշադրութիւն ըրէ որ Սատանան քեզ չ'խարէ: Անփայել կեր ու խումի ետեէ մի իյնար, արթուն եղիր, աղօթէ միշտ, Սուրբ Գիրք կարդա՛ յաճախ:

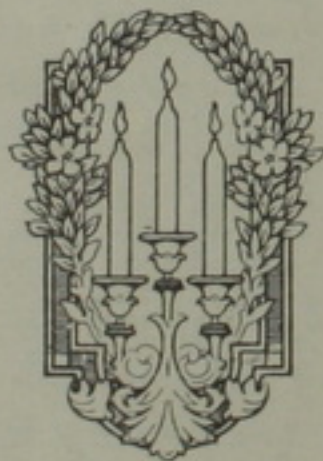
Փորձութեան մէջ չ'իյնալու համար զբաղում պէտք է,

Ծոյլերը միշտ կը փորձուին : Ո՛վ ընթերցող բարեկամ ,
դրադ պահէ միտքդ , երևակայութիւնդ , սիրտդ , աչքդ և բու-
լոր էութիւնդ բարի բաներով որ չար բաները քեզի չ'մտաւ-
նան :

Կրկնէ այս երդը , որ կ'ըսէ .

«Ո՛հ մի գիջանիր , մի՛ անսար փորձիչին ,
Զի մէկ գիջանիլն կը տանի ուրիշին :
Մեղքին դէմ կոուէ՛ և կիրքերդ զսպէ ,
Նայէ Յիսուսի որ քեզ զօրացնէ :

Քու Փրկիչդ կը գթայ քեզ ,
Յաղթուքիւն պիտի տայ քեզ ,
Կը լսէ քու աղօթքդ ,
Քեզ կը զօրացնէ» :

ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Բարեգործութիւնը կրօնքի ու բարեպաշտութեան չափանիշներու գլուխ գործոցն է: Առանց բարեգործութեան՝ հաւատքը մեռեալ տառ մըն է: Ի՞նչպէս կրնաս Քրիստոնեայ անուանուիլ չ'յարգելով Յիսուսի այն խօսքը որ կ'ըսէ. «Աւելի լաւ է տալ քան առնել»:

Բարեգործութիւնը իր մէջ կեանք ունի, երջանիկ է այն մարդը որ օրուան մէջ գէթ մէկ անգամ բարիք մը ըրած է ուրիշին: Անիկա իր հացը ուրախութեամբ և ճաշակով կ'ուտէ: Երջանիկ է այն անձը, որ կը սորվեցնէ իր զաւակացը բարիք ընել կարօտեալին. ասիկա ընելով լաւ տպաւորութիւն ձգած կ'ըլլայ իր զաւակներուն վրայ, և որով բարեգործութիւնը կը փոխանցուի սերունդէ սերունդ:

Բարեգործութիւնը հաճոյք է, ան որ գիտէ այս հաճոյքին յարգը, առատապէս պիտի վայելէ զայն, իսկ անոնք որ չունին այդ զգացումը գուրկ են նկարագրէ, և անոնց ունեցածը պիտի չ'աւելնայ, այլ օր պիտի դայ որ սկսի պակսիլ:

Ո՛վ հարուստ բարեկամ, մի խորհիր թէ քու հարստութիւնդ քու հետդ պիտի երթայ ու գերեզմանէն ալ անդին պիտի վայելես զայն. ո՛չ երբէք: Ունեցածդ հոս պիտի մընայ, կամ ցեցերուն ու որդերուն կեր պիտի ըլլայ, եւ կամ ալ նկարագրի ու բարեգործութեան ճամբուն մէջ չ'մեծցուցած զաւակներդ պիտի մսխեն, և չար ճամբաներու մէջ պիտի քալեն, ու երբ դատապարտուին քեզի դէմ՝ պիտի խօսին և պիտի հայհոյեն ըսելով. «Ինչո՞ւ մեզ լաւ ճամբուն մէջ չ'դրիր, հապա դրամապաշտութեամբ ու նիւթապաշտութեամբ ապրեցար»: Ի դո՞ւր, վնասակար քեզի ու քու-

կիններուդ . ուստի , ո՛վ դու հարուստ հայրենակից , սթա-
փիր , և պարտականութեան ճամբուն մէջ մտիր : Ամէն
վայրկեան խորհէ թէ աշխարհը անցաւոր է , իրական գան-
ձը բարեգործութիւնն է այս կեանքին մէջ :

Երբեմն ոմանք կ'ըսեն , որո՞ւ տանք , ինչո՞ւ տանք , ե՞րբ
տանք : Ահա ձեզի պատեհ առիթ , ահա ձեզի տալու կերպ
ու ժամանակ : Կազմակերպութիւն մը կայ որ կրնաք հա-
րիւրին հարիւր վստահիլ անոր և թէ ձեր դրամը ապահովա-
բար նպատակին կը ծառայէ : Թո՛ղ ապրի Հայկական Բա-
րեգործական Ընդհանուր Միութիւնը որ բազում մասնա-
ճիւղեր ունի ամէն տեղ : Շուտով դիմէ տեղւոյդ մասնա-
ճիւղին ու անդամակցիր կարողութեանդ չափովը , և այդ
վայրկեանէն սկսեալ դուն քեզ չափով մը երջանիկ , հան-
գիստ , ուրախ և առողջ պիտի դաաս :

Նոյնպէս շարթուան մէջ գոնէ մէկ անգամ ընտանիքիդ
անդամներուն Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Մի-
ութեան վրայ առած տեղեկութիւններդ հաղորդէ և անոնց-
մով դրաղեցուր ու զուարճացուր զաւակներդ : Քու զաւակ-
ներուդ ձգած ամենաթանկագին ժառանգը և հարստութիւնը
այս պիտի ըլլայ :

Օ՛ն , ուրեմն , դէպի գործ . շուտով անդամակցէ և կա-
րողութեանդ չափով որք մը կամ որբեր որդեգրէ : Այն ա-
տեն փորձով պիտի տեսնաս և պիտի վկայես թէ Բարեգոր-
ծութիւնն է երջանկութեան մեծագոյնը այս կեանքի մէջ :
Ուրիշ ամէն բան անցաւոր ու առժամեայ է , բայց բարեգոր-
ծութեան տուած երջանկութիւնը մնայուն է մեր սրտերուն
մէջ : Ուստի կ'ուզե՞ս երջանիկ ըլլալ , երջանկացուր ուրիշ-
ները , ամէն օր գէթ փոքրիկ բարիք մը գործելով :

ՇԱՏԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Շատախօս ըլլալ համարձակութեան և յաճախ ալ անհոգութեան արդիւնք է: Շատախօսութիւնը տեսակ մը ախտ է, որմէ վարակուողներ ամէն բան, ամէն տեղ, ամէն պարագայի տակ կը խօսին, և շատ անգամ իրերը հապճեպով շեշտելով՝ անանկ անպէտ և անհաճոյ գաղափարներ կը յայտնեն, որոնք մարդոց դիտողութեան առարկայ կը դառնան: Ասոր համար իմաստունը կ'ըսէ. «Շատ խօսքերու մէջ յանցանքը պակաս չէ»: Ինչու որ խօսքը խօսք կը ծնի, և քր խօսքին տգեղ կողմերը երեան կուզան, և երբ խօսքը հատնի՝ հայհոյանքը կ'սկսի, և բուռնցքները իրարու յաջորդելով հետեանքը կ'ըլլայ բանտ:

Տարբեր սեռի հետ մարդոց խօսակցութիւնները շատ կարճ ըլլաու են: Ասիկա է քաղաքավարութիւնը և վայելուչ կերպը:

Մեր նախամայրը՝ Եւա, Եթէ օձի կերպարանքով եկած սատանային հետ խօսքը կարճ կապէր, փորձութեան պտուղէն չէր ուտեր և մենք ալ մեղքին գերինները չէինք ըլլար: Քիչ խօսքերուն մէջ խորհուրդ և իմաստ կայ: Եթէ մայր Եւա զգուշանար շատախօսութենէ, հայր Ադամին ալ հանգիստը չէր վրդովեր:

Բազմախօսութեան հետեանքն է բամբասանք, երբ խօսքի դրամադրութիւնը հատնի երրորդ անձ մը ծուղակը կ'իյնայ ու կը բամբասուի: Ուստի սակաւախօսութիւնը կեանք՝ իսկ բազմախօսութիւնը՝ մահ է:

Շատախօսը խօսելու սիրոյն համար իրեն ուզած բաներուն հետ միասին, չ'ուզած բաներուն վրայ ալ կը խօսի: Սակաւախօսը կը լսէ, կը լռէ և երբ ատենը գայ, միայն մէկ

խօսք կը խօսի և բազմախօսին հարիւր խօսքէն աւելի դործ
կը տեսնէ : Ծնողքներ շատ կը սիրեն իրենց պղտիկները,
բայց անոնց այնքան շատ կը խօսին որ դանոնք կարգէ դուրս
կը հանեն : Պղտիկներ Երես ասնելով կը դիմադրեն իրենց
ծնողաց, այն ատեն մայրը լուտանքներ կը տեղայ անոնց
գլխուն, և կ'ըսէ . «Գետինն անցնիք, արիւններու մէջ լու-
ղաք, կախուիք, աչքերնիդ կուրնայ, վիզերնիդ փրթի, ճօ-
րամարկ ըլլաք» , ևն . , ևն . : Երբ պղտիկներն ալ լսեն այս
խօսքերը, իրենք ալ նոյն բաները իրենց ընկերներուն կը
խօսին և անոնք ալ կ'ըլլան իրենց ծնողքներուն պէս կուուա-
սէր, շատախօս և թեթևօլիկ :

Սիրելի՛ ընթերցող, եթէ կը փափաքիս այս ախտէն ա-
զատուիլ, ուխտէ սակաւախօս ըլլալ, և շատ անգամ լուէ, ե-
թէ հարկ է լուել : Որովհետեւ շատ մը պարագաներու մէջ
լուեթիւնը ոսկի է : Այն որ լուել չգիտեր, խօսիլ ալ չգի-
տեր : Իրական մարդը այն է որ լուելու ատեն կը լուէ և խօ-
սելու ատեն միայն կը խօսի, և ոչ թէ ամէն ատեն, ամէն
պարագայի տակ, ամէն բան կը խօսի : Այս վայրկեանէն
սկսեալ ուխտէ այսպէս մէկը ըլլալ :

Բազմախօսութեան հիւանդութենէն ազատուելու հա-
մար որոշ նպատակ և դբազում ունեցիր : Շատախօսութիւ-
նը յաճախ ծուլութեան հետ գուզընթաց կ'երթայ, քանզի
բազմադրազը ժամանակ չ'ունենար որ բազմախօս ըլլայ :
Զբաղումներով և պատասխանատուութիւններով ծանրա-
բեռնուած մէկը քիչ խօսելու ստիպուած է իր դործին հասնե-
լու համար : Մարդիկ կան, որոնցմէ հինգ տոլար դրամ ու-
ղել աւելի դիւրին է քան անոնց հինգ վայրկեան ժամանակը
դրաւել խօսակցելու համար, որովհետեւ գրազեալ են, դը-
րամ կուտան բայց ժամանակ չեն կրնար տալ խօսակցելու :

Ընթերցող բարեկամ, այս ախտէն ազատուելու համար
ուշադրութիւն ըրէ նաև որ բերնէդ ելած ամէն մէկ խօսք
քեզ բարձրացնէ, զԱստուած պատուէ և մարդոց օգտակար
ըլլայ : Եթէ այս օրէնքին համեմատ չարժիս, կրնաս բուժ-

ուրիշ այս հիւանդութենէն :

Այս միջոցները դործածելէդ յետոյ դիմէ Մեծ Սակաւա-
խօսին, մեր Փրկիչ Տէր Յիսուս Քրիստոսին, որ կրնայ
փրկել քեզ այս ախտէն : Անիկա քու սիրտդ կը փոխէ Իր Ս-
Հոգիովը և որով լեզուդ ալ, կեանքդ ալ կը փոխուին միան-
գամայն :

ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

1. Ճշդապահութիւնը բարձր նկարագրի էական յատ-
կանիչներէն մին է : Ան որ ճշդապահ չէ կատարեալ նկա-
րագրի տէր չ'կրնար ըլլալ :

2. Ճշդապահ չեղողը ուխտադրուծ եղողէն շատ տար-
րեր չէ : Լաւ է չ'խոստանալ քան խոստանալ և չ'կատարել :

3. Ճշդապահ չեղողը յաճախ կը կորսնցնէ իր առջեւ
բացուած ոսկի սպտեհութիւնները :

4. Անճշդապահը տեսակ մը դող է որ կը զողնայ եր-
բեմն ուրիշներուն ժամանակը և երբեմն ալ ուրիշներուն
վստահութիւնը :

5. Անճշդապահը ոչ թէ մինակ ինքզինքը կը վնասէ իր
անճշդապահութեամբ, այլ ուրիշներուն ալ մեծ վնասներ կը
սպտծառէ :

6. Անճշդապահը կամ դուրկ է զօրաւոր կամ քէ և կամ
ծոյլ ու զանցառու է բնաւորութեամբ :

7. Անճշդապահը աննկարագիր մէկն է, կը խօսի բայց
իր խօսքին ետեւը չի մնար, խոստումներ կ'ընէ, բայց զա-
նոնք չի կատարեր, ապրանքներ կ'ապսպրէ ու զանոնք չի
զներ :

8. Անճշդապահը ուրիշներուն հանդէպ յարգանք չ'ու-

նեցող մէկն է որք յառաջ կուգայ ինքնայարգումի պակասէն :

9. Ճշդապահութիւնը կ'առաջնորդէ զմարդ ըլլալու ամէն բանի մէջ ճիշդ, արդար, ուղիղ և կատարեալ :

10. Ճշդապահութիւնը ունակութիւն մըն է, զոր պըղտիկուց կազմել պէտք է :

....11. Ճշդապահութեան չափահասներ ալ կրնան վարժուիլ, եթէ զօրաւոր կամքով ու յարատեւութեամբ կրթեն իրենց ոյժը :

12. Ճշդապահութիւնը բնութեան օրէնքն է, բնութեան մէջ եղանակներուն դիշեր ու ցորեկը, ամէն բան կարգով ու կանոնով կ'ընթանան, ի՞նչու մարդ բացառութիւն սեպուի բնութեան այս օրէնքին :

13. Ճշդապահութիւնը յաջողութեան պայմաններէն մին է, առետուրի մէջ, վարչական գործերու մէջ, գինուորագրութեան մէջ, ինչպէս նաև ամենահասարակ բաներու մէջ իսկ :

14. Ճշդապահութիւնը բարձր ճաշակի արդիւնք է :

15. Ճշդապահութիւնը ոչինչ կ'արժէ եթէ անոր հետ չ'միանայ ուղղամտութիւն, ճշմարտախօսութիւն և առաքինի վարմունք :

16. Ճշդապահութիւնը անհատին դիրքը կը բարձրացընէ ընկերութեան մէջ :

17. Երբ բժիշկի մը երթաս, հիւանդութիւնդ եղածին պէս ճշդութեամբ բացատրէ, ոչ վրան բաներ մը աւելցուր և ոչ ալ եղածէն պակասեցուր :

18. Երբ բժիշկը քեզի հրահանգներ տայ, զանոնք ճշդութեամբ կատարէ որ բժշկուիս :

19. Երբ կառավարութիւնը քեզ դատարան հրաւիրէ, քեզի եղած հարցումներուն ճիշդ ու ճիշդ պատասխանէ, ոչ սուտ խօսելու փորձուէ և ոչ ալ աւելորդ բաներ պատմէ, կարճ խօսէ և ուղիղ խօսէ, կատարեալ ճշդութեամբ :

29. Երբ դատարանի մէջ վկայութիւն կուտաս սուտ մի

խօսիր երբէք, ամէն բան ճշդութեամբ պատմէ, չ'զիտցած բանիդ վրայ մի խօսիր:

21. Երբ գործի մը ձեռնարկես սկիզբէն ամէն բան կարգով ու կանոնով սկսէ, ամէն բան իրեն յատուկ տեղը դիր, ամէն խօսք իրեն յատուկ ժամանակին միայն խօսէ: Աշխատէ գործդ ճշդութեամբ շարունակել և ճշդութեամբ վերջացընել:

22. Երբ առևտրական, քաղաքական, ազգային և կամ որևէ շրջանակի մէջ քեզի պաշտօն մը ներկայացուի, ատենին ընդունէ դայն. եթէ ճշդապահ չ'ըլլաս, ուրիշներ կ'առնեն պաշտօնդ, և դուն կը դղջաս դանցառութեանդ համար:

23. Երբ քեզի մարդիկ վստահութիւն ցոյց տան, անոնց վստահութիւնը շարաշար մի գործածեր, այլ ճշդապահօրէն գոհացում տուր անոնց պահանջներուն որ դիրքդ բարձրանայ մարդոց առջև:

24. Երբ հոգեւոր կեանքի մէջ ալ կ'ուզես դարդանալ, յարգէ նոյն ճշդապահութեան օրէնքը. ամէն առտու և իրիկուն Ս. Գիրք կարդա ու աղօթէ և նկարագիրդ բարձրացընելու ջանքեր թափէ կատարեալ յարատեւութեամբ ու ճշդապահութեամբ:

ՀԱՍԱՐԱԿԱՅ ՊԱՇՏՕՆԷԻ ՄԸ ԲԵՌՆԱԻՈՐՈՒՄԸ

ևւ

ԱՆՀԱՐԿԻ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ

1. Ուսուցիչ .

Թուրքիոյ դաւառներէն մէկուն մէջէն ուսուցիչ մը կը տանին մօտակայ գիւղ մը որ այն տեղի տղաքները կարելի եղածին չափ լաւ մը դաստիարակէ : Ամսականի և այլ կարգադրութիւններ լմննալէն վերջը՝ ուսուցիչը ընտանեօք կը փոխադրուի այդ գիւղը և պաշտօնին գլուխը կ'անցնի :

2. Քարոզիչ .

Շարաթ օրը Հոգաբարձութեան նախագահը կուգայ, նոր վարժապետին կ'առաջարկէ որ Կիրակի օրը քարոզ մը խօսի ժողովուրդին : Ուսուցիչը թէև իր պաշտօնէն դուրս կը նկատէ քարոզելը, զիրենք նեղը չ'թողելու համար կը խոստանայ քարոզել և կը քարոզէ ալ : Յաջորդ Կիրակի կրկին կ'առաջարկեն որ նորէն քարոզէ իրենց համար մինչև որ յարմար մէկը գտնեն : Ուսուցիչը չ'կրնար մերժել, վախնալով որ այդ պարագային իր պաշտօնէն պիտի զրկուի, և ասով կը դառնայ թէ ուսուցիչ և թէ քարոզիչ :

3. Հաւաքիչ .

Ամսավճարին օրը մօտենալուն պէս հոգաբարձուները վարժապետին կ'առաջարկեն որ հոգեւոր տուրքերը հաւաքելու մասին իրենց օգնէ, որպէսզի ամսականները ժամանակին ստանայ : Վարժապետը ահամայ ասոր ալ կը հաւանի, և գիշերները տունէ տուն պտտելով Հաւաքիչի պաշտօն ալ կը կատարէ, և որով կը լինի ուսուցիչ, քարոզիչ և հաւաքիչ :

4. Քարտուղար .

Իր գրադեալ ժամուն գիւղացի կին մը գալով կը խնդրէ վարժապետէն որ Ամերիկա դանուող ամուսնոյն նամակ մը գրէ : Այս ալ քաղաքավարութեամբ կ'ստանձնէ մեր վարժապետը և պահանջուած նամակը կը գրէ : Ուրիշ կնիկ մը լսելով ասիկա , ինք ալ կուգայ և նամակ մը գրել կուտայ ուսուցիչին , և այլք կը հետեւին մինչև որ օրական 15—20 նամակ գրելու կ'ստիպուի մեր խեղճ դասատուն՝ առանց ուէ վարձատրութեան : Ըսելու չ'մոռնանք որ նամակադրոջմն ալ իր քսակէն կը դնէ , և նամակատուն կը յանձնէ դանոնք երբ քաղաքը երթայ : Ասով վարժապետի պաշտօնին վրայ կը բարդուի և քարտուղարի պաշտօնը ևս :

5. Թաղական .

Օր մը կառավարութենէն կը կանչեն զինք և սաստիկ կը պահանջեն որ գիւղին արքունական տուրքը հաւաքէ և 15 օրուան մէջ կառավարութեան գանձին յանձնէ : Վարժապետը կը ջանայ թաղականին պատկանած այս գործը վրայէն նետել : Բայց կ'ըսեն . մենք ժամանակ չ'ունինք , դուն կատարէ այս գործը որ բանտ չ'երթաս , սասնկով կառավարութեան առջեւ պատիւ ալ կ'ունենաս : Սեղճը ստիպեալ թաղականի պաշտօն ալ կը վարէ , միևնոյն ժամանակ վարելով նաև ուսուցչական , քարոզչական , հաւաքիչութեան և քարտուղարութեան պաշտօնները :

6. Ժամկոչ .

Կիրակի օրերը ժողովուրդէն ոմանք ուչ , ոմանք կանուխ կուգան եկեղեցի . երբ կը ծանուցանէ ժամանակին դալ , կ'ըսեն՝ «Ինչո՞ւ զանգակը դուն չես դարներ մինչև որ ժամկոչ մը բռնենք» : Ասանկով մեր քարոզիչ վարժապետը կ'ըլլայ նաև ժամկոչ :»

7. «Սուփուրկանի» կամ ձէնէթըր .

Երբ դիտողութիւն կ'ընէ թէ եկեղեցին և դպրոցը անմաքուր է և նստարանները փոշոտ, կ'ըսեն. «Ինչո՞ւ դուն և տիկինը չէք աւելի և կարպետները թոթովեր, Շարաթ կէսօրէն վերջերը ի՞նչ գործ ունիք»: Մարդը ուրիշներէն ամըշնալու չամար աւելելու գործն ալ կ'ստանձնէ և կ'ըլլայ սուփուրկածի եւս:

8. Տնտես.

Հողարարձուները քիչ ետքը կ'սկսին պահանջել վարժապետէն որ իրենց տուներուն չամար պէտք եղած ուտեստեղէնն ալ բարեհաճի շուկայէն գնել և տուները շալկէ տանի, առանց սեէ մասնակցութիւն ունենալու իրենց սեղաններէն: Ասով մեր խեղճ ուսուցչին պաշտօնին վրայ կ'աւելցուի տնտեսութեան պաշտօնն ալ:

9. Բժիշկ.

Կը պահանջեն որ երբ մէկը հիւանդանայ դիւղին մէջ, վարժապետը անոր այցելութեան երթայ և վրան կարդայ, ի պահանջել հարկին քաղաքի դեղարանէն ալ բան մը բերէ՝ դրամը ինք վճարելու և ետքը հիւանդին տէրօջմէն գանձելու պայմանով: Մեր ուսուցիչը բժիշկ ալ է:

10. Գրավաճառ.

Ուսուցիչը երբ գանազան դասադրք'րու պէտքը կ'զգայ և կը խնդրէ հողարարձուներէն որ գանսնք գնեն, դիւղացիները կ'առարկեն ըսելով. «Մենք աղքատ ենք և մեր դիւղացիք վարժուած չեն գրքի դրամ տալու, դուն նորէն հին գրքերը կարդացուր»: Խեղճը ստիպեալ քսակէն բերել կուտայ պէտք եղած դասադրքերը՝ դրամները ետքէն գանձելու յոյսով: Այսպէս խեղճ ուսուցիչը մէկ պաշտօնի չամար կը հրաւիրուի բայց իրմէ տասը տարբեր պաշտօններ կը պահանջեն, առանց ամ շնալու և առանց շնորհակալութիւն իսկ յայտնելու:

Անսովոր աշխատութեամբ և չամբերութեամբ այս տասնապատիկ գործը քսանեւչորս ամիս կատարելէն վերջ,

խեղճ վարժապետը հաշխի կը նստի որ կտոր փշուր հազիւ վեց ամսուան թոշակ մը միայն առած կ'ըլլայ, մնացածը դեռ պիտի վճարուի . . . :

Այս վիճակը բաղդատէ այս երկրին հիմակուան ուսուցիչներու և աշակերտներու վայելած դիւրութիւններուն եւ կարգապահութեանց հետ և գիտցիր թէ ի՛նչ կը պարտիս այս բարի կառավարութեան եւ բարի քաղաքակրթեալ ժողովուրդին : Մանաւանդ ներկայ պարագաներու տակ ի՛նչ կրնաս ընել քու աշխիզ տառապեալ անհատներուն համար :

Զգուշացիր ապերախտութենէ, կատարէ պարտականութիւններդ լիովին : Մի լինիր պահանջկոտ, այլ եղիր շափաւոր և ուղղամիտ : Ո՛վ ընթերցող, ուշադրութեամբ կարգա հետեւեալ կէտերը :

1. Յարգէ պայմանագրութիւնդ, և մի բեռնաւորեր ուրիշները նեղը ձգելով :

† 2. Ամէն ծառայութիւն ուրիշներէն մի ակնկալեր, դուն ալ գործէ :

† 3. Ծառայելը մեծութիւն է, իսկ ծառայութիւն ընդունիր փոքրիկութեան նշան է :

† 4. Յարգէ ուրիշներուն անձը, գաղափարը և զգացումը : Ուրիշներն ալ մարդ են :

5. Մեծամիտ մի ըլլար, ասիկա տկարութեան նշան է :

6. Ուրիշներուն վրայ ծանր լուծ մի դներ, որքան ուրիշին քիչ նեղութիւն պատճառես, այնքան կը մեծնաս :

7. Մարդոց հանդէպ քաղաքավար եղիր : Ասիկա ազնուութեան նշան է :

8. Ինքզինքդ յարգել սորովէ, որ վարժուիս յարգելու ուրիշները նաև :

9. Մի խորհիր թէ աշխարհի մէջ դուն ես միայն մարդ, ուրիշներ ալ ապրելու իրաւունք ունին :

10. Ամէն գործիդ մէջ մի հեռանար խղճմտանքիդ ձայնէն :

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ 24 ԿԱՆՈՆՆԵՐ

1. Յարգէ ուրիշներուն անձը և յարգէ քու անձդ . որեւէ մէկը ուրիշներուն ներկայութեամբ մի յանդիմաներ :
2. Երբ տունէ մը ներս մտնես , դուռը բաց մի թողուր :
3. Շատախօս մի լինիր , առիթ տուր որ ուրիշներ ալ խօսին : Շատ լսէ ու քիչ խօսէ : Քեզի ուղղուած հարցումներուն կարճ պատասխան տուր :
4. Մի ծխեր դրասենեակներու մէջ :
5. Յարգէ խօսքդ , լաւ է չ'սոստանալ քան խոստանալ և դրժել :
6. Մի թքներ որեւէ տախտակամածի վրայ :
7. Կոշտ մի ըլլար , բոլոր մարդոց հետ փափուկ վարուէ :
8. Երբ մէկուն հետ կը խօսիս , մի պոռար , մեղմ խօսէ և ներկայութիւնդ ամէն մարդու հաճելի թող ըլլայ :
9. Ստացած նամակներուդ այս կամ ոչ պատասխանէ ճիշդ ատենին :
10. Ուրիշը իր խօսելիքը չ'լմնցուցած դուն մի խօսիր :
11. Կիները և մանաւանդ ծերերը յարգել մի մոռնար :
12. Բերնէդ անպատշաճ խօսք մի հաներ , մանաւանդ երբ տիկիններու ներկայութիւնը կը վայելես :
13. Փողոցի վրայ կեցած ատենդ երբ մէկը անցնի և մանաւանդ ծեր մը և կամ տիկին մըն է , շուտով ճամբայ տուր անոր :
14. Եթէ ճամբու վրայ անձրեւի հանդիպիս , հովանոցդ միայն քեզի մի վերապահեր , քովի ընկերդ ալ թող օգտուի անկէ :
15. Սիկարը և կամ սիկարէթը ձեռքդ մարդու մը տուն

մի մտնեք :

16. Ուրիշին ստքին վրայ մի կոխեր , և ուրիշին մի կոթնիր խօսելու կամ քալելու ատեն :

17. Եթէ ստիպուած չես մի ծամեր ձեռք և կամ ուրիշ բաներ , դոնէ մարդու հետ խօսած ատեն բան մը մի ծամեր :

18. Մի սուլեր , մի հազար բարձրածայն , երբ հաւաքոյթի մը մէջ ես : Թաշկինակ ունեցիր միշտ հետդ :

19. Ուրիշին պնակին ձեռք մի դպցներ , աղ կամ պղղպեղ առնելու համար սեղանին վրայ մի երկննար : Քովդ ով որ կայ անկէ ուղէ և յետոյ շնորհակալութիւն յայտնէ անոր : Ճաշելու ատեն մի վիշեր , ձայն մի հաներ շրթունքներէդ :

20. Մաքուր երեցիր միշտ , հազուստդ , կօշիկդ , դըլխարկդ մաքուր ու կոկիկ պէտք է երեւնան :

21. Ուրիշը նամակ գրելու ատեն և կամ նամակ կարդալու պահուն անոր մի նայիր : Երբ մէկին հանդիպիս , մի հարցներ ո՞ւր կ'երթաս : Եթէ ձեռքը բան մը կայ , մի հարցրներ թէ այդ ի՞նչ է :

22. Զուարթ եղիր միշտ խօսակիցներուդ հետ . տխրութիւնդ քեզի վերապահէ :

23. Երբ որեէ տեղէ մը կը հրաւիրուիս , կանխաւ իմաց տուր թէ պիտի երթա՞ս , թէ ո՛չ :

24. Գեղարուեստ դիր խօսակցութեանդ , նիստ ու կացիդ և բոլոր վարմունքիդ մէջ :

Ժ Ա Մ Ա Ն Ա Կ Ը

(«Ջանասէր»է առնուած)

—Ժամանակը մեծ դատաւորն է որ կը քննադատէ բո-
լոր յանցաւորները: —Շէյքսպիր

—Ժամանակը կը ջնջէ մարդոց վերացական տեսութիւն-
ները, բայց կը հաստատէ բնութեան վճիռը: —Կիկերոն

—Ժամանակը իր ամբողջ արագութեամբը դանդաղ կը
չարժի այն մարդուն առջեւ, որուն ամբողջ դրաղումը դի-
տել է անոր սլաքը: —Ճանսըն

—Մարդ բաւականաչափ ժամանակ ունի միշտ, եթէ
զանիկա յարմար կերպով դործածել դիտնայ: —Կէօթէ

—Մենք դառնապէս կը դանդաւարինք թէ մեր ժամանակը
կարճ է: Սակայն և այնպէս մեր դործածել դիտցածէն շատ
աւելի ժամանակ ունինք: Միշտ դժգոհ ենք թէ մեր օրերը
սակաւաթիւ են, բայց կը դու՛ծենք այնպէս իբր թէ անոնք
ծայր չունենային: —Սենեկա

—Ժամանակը ընդհանրապէս լաւագոյն բժիշկն է:
—Օվիտ

—Ժամանակը կը հինցնէ հնութիւնները, և ամէն բան
փոշիացնելու արուեստը ունի: —Թոմաս Պրատն

—Ամէն մէկ բանին պահանջուած ժամանակը իրեն յատ-
կացնել խիստ անհրաժեշտ է: —Փէնտօլֆին

—Բարոյական ընթացքի ամենամեծ օրէնքն է, Աստուծ-
ո՛ր է ետքը, յարգել ժամանակը: —Լէվէթըր

—ժամանակը մեզի շնորհուած է միմիայն մեր կեանքին ամէն մէկ տարին ճշմարտութեան հետ փոխանակելու համար : —Սբ. Մարտինոս

—Ես ժամանակը վատնեցի և հիմա ժամանակը զիս կը վատնէ : —Շէյքսպիր

—ժամանակը գետ մըն է, որուն մէջ մետաղները և հաստատուն նիւթերը կ'ընկղմին, մինչդեռ խոխուն ու յարդերը կը լողան անոր մակերեսին վրայ : —Պէյքըն

—Գործածէ ժամանակդ եթէ յաւիտենականութեան արժէքը կը գնահատես, երէկը չես կրնար յիշել, վաղը չես կրնար ապահովել, այս օրը միայն քուկդ է, որը եթէ յետաձգես կը կորսնցնես : Ինչ որ կորսուած է յաւիտեանս կը կորսուի : —Թէյլըր

—Երբ մենք փոքր ենք՝ մեր տարիները դարեր են, երբ չափահաս ենք, անոնք 365 օրերէ կը բաղկանան, իսկ երբ ծերանանք անոնք մի քանի շաբաթներու կը վերածուին : ժամանակը յիրաւի թեւեր ունեցող պատգամարեր մըն է. երէկ կինս տարաւ, այսօր դաւակս կը տանի, վաղը զիս պիտի տանի : —Գասպարին

—Անցեալն ու ապագան երկուքն ալ քողարկուած են. անցեալը կը կրէ այրիին քօղը իսկ ապագան՝ կոյսինը : —Ռիչըր

—ժամանակը ճշմարտութեան մուկնետիկն է : —Կիկերոն

—ժամանակը ի լոյս կը բերէ, ինչ որ քողարկուած է, կը քողարկէ, ինչ որ հիմա կը փայլի մեծագոյն շքեղութեամբ : —Հօրէյս

—ժամանակը հոգիին կեանքն է : Եթէ այս չէ, ուստի պատմէ ինծի թէ ի՞նչ է այն : —Լօնկֆէլլօ

—Մարդը այս աշխարհի մէջ երկուք ու կէս վայրկեան
ունի: Մէկը ժպտելու, մէկը հառաչելու, իսկ կէսը սիրել-
լու համար, որովհետեւ երրորդը չի լրացած կը մեռնի:

—ՐԻՉԸՐ

—Ժամանակը կը յայտնէ ամէն բան՝ յաջորդ սերունդին,
անիկա կը խօսի նոյն իսկ այն ատեն երբ հարցում չի կայ
իր առջեւ:

—Եւրոփիտէս

Քաղեց՝ ԱՐՄԵՆՈՒՆԻ ՀԻ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՌԱԾՆԵՐ

(Հեղինակի հաւաքածոներէն)

—Դատաւարութենէ և որեւէ քննութենէ չ'վախնար այն
անձը, որ մաքուր խիղճ և ուղիղ նկարագիր ունի:

—Մովը ինկած մէկը ծառի ճիւղերէն փրկութիւն կը
յուսայ:

—Յիմարը ուշ կամ կանուխ կը կորսնցնէ իր դրամը:

—Ճշմարիտ է այն բարեկամը, որ սեւ օրերուն մէջ ա-
ւելի այցելութիւններ կուտայ:

—Բարի համբաւը մութի մէջ իսկ կը յայտնէ ինքզինքը:

—Յանցաւոր խիղճը ինքզինքը կը մատնէ:

—Փոքր ծակ մը կրնայ ընկղմել մեծ շոգենաւ մը:

—Ամէն փայլողը սակի չէ. սակին եթէ երբէք ախլմին
մէջ ալ իյնայ՝ սակի է:

—Դիւրըմբռնելի են այն դասերը, որոնք անբարոյացու-
ցիչ են:

— Մուրհակէն աւելի զօրաւոր է սլաւոսլաւոր մարդուն
խօսքը :

+ — Փտտած խնձոր մը իր քով ինններն ալ կը վտտեցնէ :

+ — Մէկ ճշմարտութիւն՝ բեռ մը վկայութենէն աղէկ է :

+ — Մէկ նուկի նախազգուշութիւնը մէկ լիտր դեղէն աւելի կարեւոր է :

+ — Ծուռ մի խոստանար, բայց երբ խոստանաս, անսլայման կատարէ :

+ — Լաւ է միայնակ ապրիլ, քան ունենալ չար ընկերներ :

— Լաւ է անօթի սլաուկիլ, քան սլարտքով արթննալ :

— Նախ շահէ ապա ծախսէ :

— Խոստովանութիւնը ծանր է, բայց ինքնին մեծ առաքինութիւն մըն է :

— Մէկ կողմէն եղած սէրը երկար չ'ապրիր :

— Խօսքը տերեւ՝ իսկ դորձը ստուղ է :

— Երբ կը ներես, մոռցիր բոլորովին :

— Ամէն բան իր ժամանակին աղէկ է :

— Եթէ կ'ուզես որ Աստուած օգնէ քեզի, նախ դուն քեզի օգնէ :

— Ծուլութիւնը ողջ մարդու դերեզմանն է :

— Սէրը շուտ կը սլաղի, եթէ չափազանցօրէն տաք է :

— Խոնարհութիւնը առաքինութիւններու հիմնաքարն է :

— Անդործութիւնը կարօտութեան ու չքմեղանքի մայրըն է :

— Ծուլութիւնը մեղքերու արմատն է :

— Ան որ չ'ամ չնար, դուրկ է խղճմտանքէ :

— Երկու գործէ, երկու լսէ, երկու դիտէ, բայց մէկ խօսէ :

— Զգուշացիր շատախօսութենէ ու աւելորդախօսութենէ :

— Մի թողուր որ լեզուդ գլուխդ կտրէ :

— Եթէ դո՛ւ սիրտ ունիս՝ աշխարհ քուկդ է :

— Դժգոհը միշտ կը տուժէ :

—Նեղութեանց օրերուն մէջ հօրդ բարեկամներուն դիմէ:

—Համբերութիւնը անանկ ծաղիկ մըն է, որ ամէն տան ծաղկանոցին մէջ չ'բուսնիր:

—Համբերութիւնը սպեղանի մըն է շատ մը վէրքերու:

—Անհոգութիւնը ժամանակի գողն է:

—Ճշմարտախօսութիւնը սատանան կ'ամչցնէ:

—Բարկութիւնը անասնական կիրք է. եթէ մէկը ազատուած չէ անկէ, հեռու է ճշմարիտ մարդ նկատուելէ:

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

1. Ամուսնութեան երջանկութիւնը բարերազդ ընտրութենէ կախում ունի: Այր և կին պէտք է ունենան լաւ յատկութիւններ որ երկուստեք հաճելի են:

2. Ֆիզիքական յատկութիւնք երկուք են, այսինքն առողջութիւն և գեղեցկութիւն: Ընդհանրապէս գեղեցիկները առողջ ալ կ'ըլլան: Առողջ ծառը գեղեցիկ պտուղ կուտայ:

3. Պէտք է ամուսնացողներու բարոյական վիճակն ալ նկատի առնել, առանց առաքինութեան ամուսնական վիճակը դժոխային կը դառնայ:

4. Ամուսնութիւնը բարեկամութիւն է. վա՛յն այն ամուսիններուն որ իրարու բարեկամ չեն, ու կ'ուզեն սիրոյ կապերով կապուիլ միմիանց հետ:

5. Զուազաց դաստիարակութիւնը սոյն բարեկամա-

կան զարգացման միջոցն է : Երկու ամուլք իրենց ծերու-
թեան ատենը միաբան կը կանգնին , և զաւակները նորաբոյս
տունկերու նման դիրենք կը շրջապատեն :

6. Այր և կին միմիանց վրայ ներգործութիւն ունին ա-
մուսնական կենաց մէջ . մանաւանդ կինը իր ազդեցութեան
կ'ենթարկէ իր էրիկը . կրնայ փոխել անոր տգեղ սովորու-
թիւնները , անկանոն կեանքը հանդարտ և կանոնաւոր կեն-
ցադի կը վերածէ , նոր կեանք մը կ'սկսի :

7. Այսպիսի երջանիկ ընտանեաց ծոցէն յառաջ կու-
ղան ազնուացած սերունդներ : Հոն կը սորվի մարդ ապրիլ
այլոց համար : Հոն կը փայլի անձնութիւնութեան ոգին : Բա-
րիքներուն բոլորը բարի ընտանեաց ծոցէն յառաջ եկած են
աշխարհիս վրայ : Երջանիկ ընտանեաց բաղմանալէն յա-
ռաջ պիտի դայ համայն մարդկութեան վերականգնումը :

8. Ուստի փոխանակ այս վիճակէն խոյս տալու՝ կ'ար-
ժէ այս վաղանցիկ կեանքի միջոցին ընտանիքի ծոցին մէջ
դանել երջանկութիւնը :

9. Կինը էրկանը իշխել անբնական է : Եթէ Աստուած
ուղէր կինը իշխան ընել մարդուն վրայ , պէտք էր դանիկա
մարդուն գլխէն շինէր : Եթէ ուղէր կինը սարուկ շինել մար-
դուն , պէտք էր զինք անոր ոտքերէն տանել : Բայց որով-
հետեւ Աստուած հաւաներ է կինը մարդուն իբրև կենակից
և նեցուկ ընել , զինքը մարդուն կողէն առած է :

Բ Ա Մ Բ Ա Ս Ա Ն Ք

Բամբասանք կը նշանակէ ուրիշներու վրայ չար խօսիլ, ուրիշները զրպարտել և անուանարկել: Ուրիշներու վրայ չար խօսիլ չար մարդերու արարքն է միայն, ուրիշները զրպարտել և անուանարկել անպատիւ մարդոց գործն է: Բայց դժբախտաբար շատ մը մարդիկ բռնուած են այս ախտէն, որքան ալ կ'աշխատին բուժուիլ, չեն կրնար: Որովհետև այս ախտի միջբրտպները այնքան հաստատուած են անոնց հոգիին մէջ որ այլևս բնական դարձած է իրենց համար բամբասանքի կեանք ապրիլ:

Բամբասողին երբ ըսես թէ ինչո՞ւ կը բամբասես, ատոր պատասխանը կ'ըլլայ. իմ ըսածս բամբասանք չէ, հասարանը ասանկ է: Երբ ապացուցուի իրեն թէ բանը քու հասկըցածիդ պէս չէ, եթէ ըլլայ ալ իսկ, իրաւունք չ'ունիս բամբասելու, այն ատեն կ'սկսի զրպարտել, եղածը չեղածի պէս և չեղածը եղածի պէս ներկայացնել: Այս տեսակ մարդիկ ճշմարտութեան գիտութենէն հեռացած, գձուծ կեանք մը միայն կ'ապրին, ասոնցմէ զգուշանալ պէտք է:

Երբ բամբասանքին ախտէն վարակուած հիւանդի մը մօտենալով կը ցուցնես իրեն հիւանդութիւնը, իսկոյն ք'դի թշնամի կ'ըլլայ և այդ օրէն սկսեալ քեզ ալ կը բամբասէ: Բայց վերջ ի վերջոյ իր արժանի պատիժը կը կրէ, բարոյապէս ժողովուրդին առջև իր վարկը կ'իյնայ, և օր մըն ալ իրմէ խիստ բամբասողի մը կը հանդիպի և անոր մահացու հարուածին տակ կ'ընկճի և կը վնասուի: Մեզքը անպատիժ չի մնար, ուշ թէ կանուխ իր պատիժը կուտայ: Մեզքին պատիժը իր մէջն է, իսպառ զգուշանալու է մեզք գործելէ, և մանաւանդ ուրիշներուն պատիւովը խտրալէ:

Ծուլութիւնը կը քաջալերէ բամբասանքը, հպարտութիւնն ու շար նախանձը կ'առաջնորդեն մարդը բամբասելու: Ինքնահաւան, գոռոզ մարդիկ չեն ուզեր որ ուրիշներուն վրայ աղէկ խօսուի, կ'ուզեն որ ամբողջ աշխարհը միմիայն զիրենք գովարանէ: Ծոյլերը գործ չ'ունենալնուն համար բամբասելու ախար զիրենք շուտ կը դիմաւորէ: Նախանձոտ ու հպարտ սրտի մը մէջ երբ իյնայ բամբասանքի սերմը անմիջապէս կ'աճի ու լեղի պտուղներ կուտայ: Այդ պտուղներն են, ծաղրանք, զրպարտութիւն, վարկարեկում, անարդանք, ատելութիւն, անտեղի խօսքեր, և այլն: Ուստի ան որ բամբասող է անկէ այս պտուղներէն տարրեր բան մը չ'ակնկալուիր: Ծառը ինչ որ է, այդ պտուղը կուտայ, բարի ծառը բարի պտուղ, խիչ շար ծառը շար պտուղ կուտայ:

Կանայք աւելի ենթակայ են այս ախտէն բռնուելու, կարծես մասնաւոր պարտականութիւն մը կ'զգան այդպէս ընել, յարգելով բացառութիւնները: Երբ այս հիւանդութենէն վարակուած կիներ իրարու քով գալով ժամերով եւ երբեմն ալ օրերով կը բամբասեն, իրենցմէ դուրս ամբողջ մարդիկը, և ամբողջ աշխարհը, գէթ չեն գնահատեր մէկ մարդ որ աղէկ բաներ ըրած է: Այսպիսիներ կը ջանան ամէն մարդուն յտի կողմերը գտնել, և եթէ չկրնան գտնել կ'ստեղծեն, և որով կ'սկսին շարախօսութեան ու զրպարտութեան: Ըստ Ս. Գրոց, ասոնք են բամբասող երկլեզուններ, որ տունէ տուն մտնելով մարդկութիւնը կ'ապականեն: Ասոնք լուրջ աշխատանքէ չեն ախորժիր, խոհանոցի գործէն հաճոյք չեն զգար, իրենց առօրեայ պարտականութիւնները չեն կատարեր, այլ ուրիշներու պատիւովը կը խաղան: Աշխարհ պէտք չ'ունի ասանկներուն, բայց պէտք ունի բարեսիրտներուն և վեհանձն մարդոց: Աշխարհ ձանձրացած է բամբասողներէն:

Վայելչութենէ դուրկ է այն տունը, որուն տանտիկինը բոլոր գործերը չ'ընցուցած, ամէն կողմ չի մաքրած, պը-

նակները չի լուացած ու չը դասաւորած, ամէն բան մէկդի
թողած՝ կ'սկսի ուրիշները բամբասել: Այս տեսակ կիներ
կ'ըսեն. — «Կիներու գործը չը լմննար»: այո՛, կը լմննայ,
եթէ տանտիկինը բուժուի այս հիւանդութենէն: Բամբաս-
տող կիներ փոխանակ իրենց տուներուն գործերը կարգադրե-
լու, երիտասարդ տղաքներ և աղջիկներ կը նշանեն, որոնք
լուր իսկ չեն ունենար շատ անգամ:

Քննադատութիւնը եթէ բանաւոր է, ոչ ոք կը հակառա-
կի անոր, բայց պէտք չէ բամբասանքը քննադատութեան
հետ նայնացնել: Մեր ժողովուրդը դժբախտաբար քննա-
դատութեան անունին ներքեւ կը բամբասէ, կը խծրծէ, կը
վարկարեկէ: Շատ մը տուներու մէջ այրերու և կիներու
մէջ կոխներ կը ծագին պարզապէս տանտիկիններու ան-
պարտաճանաչութեան իբրեւ արդիւնք: Որովհետեւ ասանկ
տանտիկիններ ուրիշը բամբասելով՝ ժամանակ չեն ունենար
որ իրենց տնական գործերուն նային:

Ո՛վ բամբաստող, այս ախտէն փրկուելու համար նախ քնն-
նադատելու ուղիղ կերպը սորվելու աշխատէ որ բամբասելու
և ուրիշները վարկարեկելու փորձութեան մէջ չ'իյնաս:
Երկրորդ՝ թերթ կարդա, դիրք կարդա և օգտակար բաներ
ուսումնասիրէ, որպէսզի երբ տեղ մը նստիս խօսակցելու,
բարձր նիւթեր ունենաս: Երրորդ՝ աշխատէ այս հիւան-
դութեան ճիրաններուն մէջ ինկածներուն հետ շփում չ'ու-
նենալ: Չորրորդ՝ գրականութեամբ և գեղարուեստով ըզ-
բաղէ, մանաւանդ երաժշտութիւն սորվէ ու միտքդ, սիրտդ
ու հոգիդ բարձրանայ, ճաշակդ աղնուանայ, որ հասարակ
մարդոց գոհհիկ կեանքի հետ գործ չ'ունենաս: Հինգերորդ՝
այս ախտէն փրկուելու համար դիմէ իսկոյն մեր Փրկիչ և
բուժիչ Տէր Յիսուս Քրիստոսին, որուն արիւնը կրնայ մի-
անգամ ընդմիշտ փրկել և մաքրել քեզ այս մահացու հի-
ւանդութեան քոյր աղտեղութիւններէն:

Ուստի, ո՛վ սիրելի հայրենակիցներ, քանի որ մենք
մտահոգուելու շատ բանաւոր սրտաճառներ ունինք՝ ազգա-

յին, ընտանեկան և թէ քաղաքական տեսակէտներէ, զանոնք բարեփոխելու և բարձր մակարդակի վրայ դնելու համար, լաւ գործածելու պէտք ունինք մեր թանկագին ժամանակները: Մենք պէտք չ'ունինք ուրիշները բամբասելու, դրպարտելու, չարախօսելու, նոյն իսկ և թէ անոնք ներելի ալ եղած ըլլան: Զգենք զանոնք: Փոխանակ բամբասելու, բարի լուրեր հաղորդենք իրարու, շինիչ և օգտակար խօսակցութիւններ ընելու գրութիւնը տարածենք մեր ժողովուրդին մէջ:

Օգտակար բաները ներկայ և ապագայ կեանքին խոստումը ունին, զանոնք կատարենք ու գործադրենք, այն ատեն պիտի կոչուինք բարի քաղաքացի և օգտակար ժողովուրդ:

ԻՆՁ ՈՐ ՑԱՆԵՍ՝ ՆՈՅՆԸ ԿԸ ՀՆՁԵՍ

«Իր հայրը և մայրը ծաղր ընողին աչքերը ձորին ագռաւները պիտի փորեն»:

Հայրերու և մայրերու «հին գլուխ», «գիւրադրդիւ», «ցնդած», «խոֆած» ըլլալը պատճառ չ'կրնար ըլլալ որ անոնք հոգածութեան և յարգանքի առարկայ չ'ըլլան:

Ո՛վ երիտասարդ կամ երիտասարդուհի, քու ծնողքդ և թէ երբէք ժառանգութիւն մը ձգած չեն քեզի, սա չափը անուրանալի է որ անոնք քու գոյութեանդ պատճառն են. ուստի յարգէ՛ զանոնք: «Օլտմէն» կամ «օլտուօմըն» կոչելու իրաւունք չունիս. զգուշացի՛ր:

Կ Ա Ն Ո Ն Ն Ե Ր

ԱՌՈՂՁ, ԵՐՁԱՆԻԿ ԵՒ ԵՐԿԱՐ ԿԵԱՆՔԻ

(Մարմնամարզէ քաղուած)

1. Արթնցած իդ պէս անկողնէդ ելի՛ր :
2. Ճաշելէ ետեւ բերանդ ցողուէ :
3. Օրը դոնէ երկու ժամ բաց օդի մէջ անցուր :
4. Առանց ճաշի մի պառկիր :
5. Աշխատութիւն, ժուժկալութիւն և հանգիստ, երեք լաւագոյն բժիշկներն են :
6. Փափուկ անկողինները վնասակար են :
7. Շատ մի ծածկուիր :
8. Բարձր շատ բարձր չ'ըլլայ :
9. Ձեռքերդ վերմակին տակ մի պահեր :
10. Ննջարանին օդը մաքուր ըլլայ :
11. Օդ և լոյս՝ հիւանդութիւնները կը վնասեն :
12. Սեղմող հագուստ չը հագնիլ :
13. Կօշիկները ճիշդ ոտքին յարմարելու են :
14. Գլուխ և վիզ միշտ դով պահելու է :
15. Ամառ չ'եկած հագուստներդ մի թեթեցներ :
16. Ոտքերդ միշտ տաք պահէ :
17. Չափազանց մի ուտեր. լաւ ծամէ :
18. Կեր, խմէ չափաւորութեամբ՝ աւուզը կը մնաս, և խոր ծերութեան կը հասնիս :
19. Օդին և ծխախոտը կը յիմարացնէ մարդը :
20. Կակուղ վրձինով ակոսներդ լուա՛ :
21. Կարծր բաներ կոտրելու և պատուելու համար ակոսներդ չարաչար մի գործածեր :

22. Քթովդ շնչէ, ո՛չ բերնովդ :
23. Ապականած օդ և փոշի բնաւ մի շնչեր :
24. Տախտակամածին վրայ մի թքներ :
25. Քրտնած ատենդ օդի հոսանքին մէջ կամ զով տեղ մի նստիր :
26. Տուն մտած ատենդ կօշիկներդ մաքրէ :
27. Լողանքդ ճաշէն դոնէ երկու ժամ ետքը ըրէ :
28. Լողանքէն ետք քալէ որ տաքնաս :
29. Փորհարութիւն, հաղ, ևն. ունեցած ատենդ մի՛ լողնար :
30. Հոգ տար աչքերուդ, երբ աչքիդ մէջ բան մը մըտնէ, մի՛ շփեր աչքդ. սպասէ որ աչքիդ անկիւնը քշուի անիկա, հակառակ պարագային բժիշկի դիմէ :
31. Առանց ակնարուժին ակնոց մի գործածեր :
32. Երբ ողջ միջատ մը մտնէ ականջդ, քանի մը կաթիլ ձէթ դիր մէջը, իսկոյն դիմէ բժիշկին :
33. Տարափոխիկ հիւանդութիւն գտնուած տունը մի՛ երթար. եթէ ստիպուած ես երթալու՝ դոնէ անօթի փորանց մի՛ երթար :
34. Գիրք կամ տետր թղթատած ատենդ մատդ մի՛ թքոտեր :
35. Ուրիշին թաշկինակը մի՛ գործածեր :
36. Անձանօթները մի՛ համբուրեր :
37. Հազացողներէն հեռու կեցիր :
38. Անասունները մի՛ շոյեր :
39. Եղունգներդ կարճ պահէ և բնաւ մի խածներ :
40. Ուրիշներու ներկայութեանը քիթդ մի խառներ. երբ ստիպուած ես՝ թաշկինակդ գործածէ, ու երեսդ պատին կողմը դարձուր :

ԽԻԿԱՐԻ ԽՐԱՏՆԵՐԷՆ ՔԱՂՈՒԱԾ

Այն որ ուրիշ մը կապեր ու կնքեր է՝ մի քակեր, ո՛չ ալ ուրիշի մը քակածը կապէ :

Քիմաստունին հետ քար կրելը աւելի լաւ է քան թէ յիմարին հետ ուտել խմելը :

Երբ որ խնձոյքի մը հրաւիրուիս, քեզմէ աւելի պատուաւոր անձէն վեր մի նստիր . չ'ըլլայ որ քեզ վար իջեցնեն :

Երբ որ ընկերդ հիւանդանայ, մի խորհիր նախ խնձոր ու տանձ առնել և ետքը այցելութեան երթալ : Լաւ է հիւանդը շուտ սեսնել, մինչեւ իսկ ձեռքդ պարապ ըլլայ :

Ծառային խոհեմութեամբ զրուցելը աւելի լաւ է քան բարկութեամբ խօսիլը :

Ընկերոջդ ոտքդ կոխկրտել մի տար, չ'ըլլայ որ համարձակութիւն ստանայ ու վրդդ ալ կոխկրտէ :

Չափազանց քաղցր մի ըլլար որ քեզ կլեն, ո՛չ ալ շատ կծու եղիր որ քեզ թքեն :

Աչքով կոյր ըլլալը մտքով կոյր ըլլալէն աղէկ է . առաջինը միայն այս աշխարհս չը տեսներ, իսկ միւսը յաւիտեանս լոյսէն կը զրկուի :

Աւելի լաւ է ծնած ատենը մեռնիլ քան ասլըրիլ ու ազդին նախատինք բերել :

Քու տանդ մէջ մորթուած ուլը աւելի լաւ է քան ուրիշին տանը մէջ մորթուած ցուլը :

Թագաւորի պալատին մէջ մտնելու մի փափաքիր, ո՛չ ալ պաշտօնատարի կնկան հետ խօսակցելու :

Մարդուս աչքը դանձէն չը կշտանար, միայն ափ մը հող է որ դանիկա կը կշտացնէ :

Աղջիկդ օտարին մի տար, քանզի եթէ էրիկը ծոյլ ըլ-

լայ անիկա քեզ անէ՞՞ք կը կարողայ, իսկ եթէ աղէկ է՝ քեզ
կը մոռնայ :

Դատարանին մէջ շատախօսութիւն մի ըներ, ոչ ալ
սուտ դրուցէ որ բանար չ'երթաս :

Սորհելով խօսէ, սխալդ շտկէ որ տուգանքի չ'ենթար-
կուիս :

Կախաղան տարուող մարդուն մօտ մի քալեր, չ'ըլլայ որ
այս ալ իմ ընկերս է ըսէ այն մարդը :

Երբոր հարսնիք երթաս կամ մեռելատուն, անօթի փո-
րով չ'երթաս, քանզի ուրախութենէն կամ կսկիծէն զքեզ
կրնան մոռնար :

Աւելի լաւ է հեռաւոր կամ ուրջէն անցնիլ քան թէ մօտա-
ւոր ջուրէն :

Անիրաւութեամբ նոր կանոն մի դներ. իշխողը դուն ալ
ըլլաս՝ օրէնքէ մի շեղիր :

Եթէ դեռահասը տեսնես օդին մէջ և թռչելու վրայ, մի
հաւատար իրեն. ծերին խօսքը անկէ զօրաւոր է :

Որդիդ ուսում ալ ստանայ՝ ստացուածքդ անոր ձեռքը
մի յանձներ՝ առանց նախ գինք փորձելու :

Պինդ երես ունեցող մարդուն հակառակ մի կենար :

Տանդ դուր որքան ալ բարձր ըլլայ, նորէն դուն գլու-
խըդ ծուլով մտիր անկէ :

Ծանր կշիռով առնել և թեթև կշիռով ծախել Աստուծոյ
ատելի է. չ'ըլլայ որ Անիկա ցաւի և ձեռքդ գտնուածն ալ
առնէ քեզմէ :

Սուտ մի խօսիր, երդում մի ըներ որ կեանքդ չը կար-
ճըննայ :

Աստուծոյ կամքը կատարէ որ Իրմէ խնդրածդ կարող
ըլլաս առնել :

Ուրիշին մի՛ ըներ այն բանը, որ քեզի հաճելի չ'երեւիր :

Բարի ըրէ որ բարիք գտնես :

Ուրիշին մի՛ խօսիր սլարտքդ և սլակասութիւնդ որ չը
նախատուիս :

Կինդ քու անձիդ պէս սիրես ու պահես :

Ընկերդ սիրես քու անձիդ պէս , և զաւակներդ քեզմէ սորվին ասիկա :

Ձաւակներդ վարժեցուր անօթութեան և ծարաւի , որ նեղութեան ատենը սովամահ չ'ըլլան :

Ուէ մէկուն չար մի խօսիր որ երջանիկ ըլլաս :

Ձեռքդ եկած բարիքը ըրէ կնոջդ , բայց գաղտնիքդ անոր մի՛ յայտներ : Կնկան բնութիւնը տկար ըլլալով կրնայ քու գաղտնիքդ դրացիին հաղորդել և ասանկով կը վնասուի :

Անխորհուրդ խօսք մի՛ արտասաներ , որ ուրիշներուն ծաղրանք չ'ըլլաս :

Երկու կոուտղներուն մէջտեղը մի՛ մտներ , որ անօղուտ տեղը ծեծ չ'ուտես :

Եթէ կը փափաքիս խմաստուն ըլլալ , լեզուդ ետ քաշես չար խօսքեր զրուցելէ :

Աղքատին , որբեայրիին և որբին օգնէ որ Աստուած ալ քեզի օգնէ :

Հայրդ ու մայրդ պատուէ , որ զաւակդ ալ քեզ պատուէ :

Գողութիւն մի՛ ըներ որ հոս չ'պատժուիս , և անդին կըրակի մէջ չ'այրիս :

Ուրախ մի՛ ըլլար թշնամիիդ մահուանը վրայ , քանզի դուն ալ պիտի մեռնիս :

Երբոր ծերունի մէկը տեսնես , անոր առջևը ստքի ելի՛ր որ ուրիշներն ալ պատուեն զինքը :

Տգէտը իր բնաւորութիւնը չ'փոխեր՝ մինչև իսկ վաղոց ջուրը կենայ , թոյնը մեղրի պէս քաղցրանայ և ազուաւր ազանի դառնայ :

Բարեկամիդ տունը շատ մի՛ կենար , որ քեզմէ չ'ձանձրանան :

Պահէ Աստուծոյ պատուիրանքները , քանզի անոնք են հաստատուն բերդ քեզի համար :

Բարի խօսքերով բանաս լեզուդ :

Ուրիշին բարի խրատ տուր որ դուն ալ ուրիշէն բարի խրատ ընդունիս :

Ուրիշին եթէ բարիք ընելու մտադիր ես, նախ մի՛ պարծենար, չ'ըլլայ որ ամօթով մնաս երբ չ'կարենաս :

Կռիւ մի՛ ըներ, մարդ մի՛ սպաններ, այլ մեղմ խօսքերով մարէ՛ կռուի կրակը :

Երբ որ գինի խմես՝ շատախօսութիւն մի ըներ, որ կըռի՛, կամ վիրաւորիչ և կամ մահ չ'պատահի :

Սաղաղասիրութիւնը ամէն առաքինութեանց մայրն է :

Երբոր կօշիկդ ստքդ է, փուշերուն վրայէն քալէ՛, որպէսզի ընկերդ դիւրութեամբ քալէ :

Բարի անունը լաւ է քան զգեղեցկութիւնը, քանզի գեղեցկութիւնը կրնայ կորսուիլ հիւանդութեամբ, իսկ բարի անունը կը մնայ :

Տգէտ կնոջմէ հեռու փախիր :

Լեզուէդ ելած չար խօսքէն վախցիր :

Լաւ է իմաստունին թշնամութիւնը՝ քան տղէտին բարեկամութիւնը :

Յիմարն ու գինեմսլը պաշտօնի մի՛ խրկեր, վնասով կը կը վերադառնայ քեզի :

Տանդ մէջ մի առներ չար, անխոհեմ, շատախօս և հըսարտ մարդը, որ չ'վնասուիս :

Աշխարհիս տէր դառնաս՝ մահը մի՛ մոռնար, որքան բարձր պաշտօններու հասնիս, ինքզինքդ խոնարհ բռնէ :

Գինին խմես միայն գեղի համար :

Ձինուորին հետ կռուիլը աւելի դիւրին է՝ քան անպատիւ կնկան հետ խօսուիլը :

Չար մարդն է որ ընկերոջ կռիւ ընելուն վրայ կ'ուրախանայ :

Եթէ Աստուծոյ պատուիրանքները պահես, թագաւորին աչքին ալ հաճոյ կ'երենաս :

Օտար կնկան հետ յարարերութեան մտնելը կը նմանի աղի ջուր խմելու, որքան խմես՝ այնքան ծարաւ կ'զգաս :

Արեգակը կը գովուի իր լոյսովը, առիւծը իր ոյժովը, արծիւը իր բարձր թռիչքովը. նմանապէս գիտունը իր իմաստութեամբը :

Յիմարը կը խորհի որ այս կեանքը չը վերջանար, այս ստացուածքը չի հատնիր, խեղճը չ'գիտեր որ պիտի մեռնի :

Գինովցածը կ'ուզէ կոուիլ : Անգութի մը եթէ հանդիպի, ծեծ կ'ուտէ, կամ կը մեռնի :

Ինչպէս որ հողը մայր է բուսեղինաց, գինեմուրութիւնն ալ մայր է բոլոր շարեաց :

Եթէ իշխանութեան հասնիս, ժողովուրդին բարեւաւութեանը համար ձեռքէդ եկածը 'ի գործ դիր :

Մի՛ ըսեր աղքատին որ «դուն ինձի չարիք չես կրնար հասցնել» . մեծամեծ չարիքներ կը ծագին չ'ակնկալած տեղերէն :

Օտար կնկան կեղծ գովեստներէն մի տարուիր, քանզի պոռնիկը կատղած շան և ծեփուած գերեզմանի կը նմանի :

Ընկերներուդ մէջ չափազանց վախկախօս մի ըլլար, որ վերջը ամօթով չ'մնաս :

Չարասիրտը որքան ալ հարստութիւն ունենայ, անիկա ողջութեան ատենը մեռած է :

Գաղտնիքդ մի վստահիր ընկերոջդ առանց զինք նախապէս փորձած ըլլալու, քանզի միայն ճշմարիտ բարեկամն է որ գաղտնապահ կ'ըլլայ :

Ազահութիւնը մայր է բոլոր մեղքերու, ողորմութիւնը արմատն է բոլոր առաքինութեանց :

Եթէ խաղաղութիւն կ'ուզես՝ կոիւէն ետ կեցիր :

Ոչ գանգատիր ուրիշին վրայ, ոչ ալ լսէ այլոց գանգատը :

Նախապէս մի՛ պարծենար այն բարիքին վրայ որ դեռ կատարած չես :

Բարեկամիդ համար երաշխաւոր մի ըլլար, ետքը դուն կը վճարես պարտքը :

Նախանձոտ մարդը՝ ուրիշներու հետ միասին ինքզինք
ալ կը նուաստացնէ :

Ինչպէս որ ժայռերը որջ են գազաններու, այնպէս ալ
խորամանկները շարութեան գուբեր են :

Այնքան չեմ վախնար երբ կատղած գազանը վրաս յար-
ձակի, կամ թշնամիի հետ դէմ առ դէմ գտնուիմ, որքան կը
դարձուրիմ շար լեզու կնկան մը հանդիպելէ :

Ինչ որ ընես՝ արդարութիւնը, գութը և ողորմութիւնը
մի՛ մոռնար, որ դուն ալ բարիք գտնես :

Ամբարիշտ մարդը պիտի խորտակի շարութեանը հա-
մար, իսկ արդարը պիտի վերականգնի իր բարութեամբը :

Որդեակս, այս բոլոր խրատներս կատարէ որ ընկերնե-
րուդ մէջ յարգանք վայելես և թագաւորներու առջեւ չը-
նորճք գտնես և յառաջանաս :

Ինքնահաւանը ինձմէ հեռացուցէք : Արժանիք ունեցող-
ներուն ընծաներ տուէք գանձէս : Իմաստունին առջեւը
դատարկախօսութիւն մի՛ ընէք : Չ'գտնուելիք բանը մի՛
փնտռէք : Այսօրուան գործը վաղուան մի թողուք :

Մտածելով խօսեցէք խօսքը : Ո՛ր տուն մտնելու ըլլաք
ելլելը մտքերնիդ բռնեցէք : Ձեր խօսքն ու կտաւը տասն ան-
գամ չափեցէք յետոյ ձեւեցէք : Արդէն փորձուածը կրկին
մի՛ փորձէք : Քիչ խոստացէք շատ վճարեցէք :

Սոնարհամիտ եղէք, ճշմարտութիւնը սիրեցէք, ձեր
կարողութեան չափը ճանչցէք : Համբերող եղէք : Կեանքը
անցաւոր է, առողջութեան պէտք եղածը միայն խորհեցէք :
Ուրիշին տրտմութեան վրայ մի խնդաք : Մի ցաւիք այն բա-
նին համար որ կոտորած կամ այրած է :

Եթէ որոգայթի մէջ իյնաք կամ վտանդի հանդիպիք,
համբերութեամբ աղօթեցէք. ոխակալութիւն մի՛ ընէք. ոտ-
քերնիդ ձեր անկողնին համեմատ երկնացուցէք : Պատերազմի
մէջ քաջ եղէք :

Ձեր հանդիպած կռիւր հաշտութեամբ վերջացուցէք.
ոնէ մէկուն դէմ ոխ մի՛ պահէք. շուտով հաշտուեցէք : Ձեր

խղճմտանքը մաքուր պահեցէք: գէշ անուն մի՛ հանէք:

Գողցուած ապրանք մի գնէք: Թագաւորի սպալատին մօտ տո՛ն մի շինել տաք: Տունդ խանութիդ մօտ չ'ըլլայ: Գէշ տեղեր մի կենաք: Անկիրթներուն ծառայութիւն մի՛ ընէք: Առանց ընկերի ճամբայ մի երթաք: Չեր կալուածը չեղած տեղը ծառ մի տնկէք:

Աղ սարունակող հողին մէջ սերմ մի ցանէք: Տգէտ եւ անքաղաքավար մարդուն հետ մի խօսակցիք: Անձանօթ անձին հետ սէր մի ունենաք:

Հսկարտին եւ գինովին հետ մի խօսակցիք: Գուք դձեղ մեծ մի տեսնէք: Լեզուանի կնիկէն զգոյշ կեցէք: Ընդունողին տուէք խրատը: Չեր ծառաներէն անկարելի բան մի՛ պահանջէք: Չնշին պատճառով մի՛ պատժէք ձեր ծառան: Ուրիշի ունեցածին մի՛ ցանկաք:

Չեր հացը ուրիշի սեղանին վրայ մի՛ դնէք: Տհաս տըղաքներու հետ խորհրդակից մի ըլլաք: Օտար կնիկը տան մէջ առանձին մի թողուք: Հողին մարմնոյ ծառայ մի՛ ընէք: Շատ մի լաք երբ ձեր սիրելին մեռնի: Չ'զխոցուած բանը փորձով փնտռեցէք:

Չեր այգին օտար մարդու մշակել մի՛ տաք: Ուրիշին տանը վրայ իշխանութիւն մի՛ բանեցնէք: Չեղի անձանօթ օտարներու վարձու մի տաք ձեր տունը: Աշխարհային կեանք վարող անձը մի՛ սիրէք: Էրկան ու կնկան մէջ, նաև տիրոջ ու ծառային մէջ կոխի պատճառ մի ըլլաք:

Թագաւորին առջեւը զգոյշ կեցէք: Երբոր թագաւորը խոնարհի՛ դուք համարձակ մի՛ ըլլաք: Քէն պահող մարդէն հեռու կեցէք: Ճանչցէք ամէն մարդու պատիւը: Գիտունին հետ մի կռուիք, եւ զինք մի ծաղրէք: Միշտ ուրիշը ձեզմէ խմաստուն նկատեցէք: Մերերը յարգեցէք:

Մեծը իբրեւ մեծ, եւ փոքրը իբրեւ փոքր նկատեցէք, խաբերան վտարեցէք ձեր մէջէն: Ժլատ մարդուն հետ դատ մի ունենաք: Յարգեցէք ձեր հայրն ու մայրը, ընտանիք եւ ազգը: Ամէն մարդու մի վստահիք, ճշմարիտ բարեկամ

փնտուցէք: Արծաթասէր մի ըլլաք:

Ձեր օրերն անցուցէք խրատով և իմաստութեամբ: Չարէն փախեցէք: Օգնեցէք աղքատին՝ մանաւանդ աղղա-
կան եղողներուն: Մի ձանձրանաք միշտ բարիք ընելէ:

Անցած ժամանակը զուարճութիւն մի՛ սեպէք: Լաւ ար-
հեստ մը սորվեցէք: Աւանդը հաւատարմութեամբ վերա-
դարձուցէք տիրոջը: Փոխ առածնիդ վճարեցէք:

Անպիտան խօսքը մի՛ խօսիք: Պիղծ խօսքերուն պատաս-
խան մի դարձնէք: Ուրիշին եղած հարցումին մի խտնուիք:
Մի խօսիք այն բանին վրայով, որուն ձեր խելքը չ'հասնիր:

Երբէք երդում մի ընէք: Հանդերձեալ աշխարհին վրայ
մտածեցէք երբ դեռ այս աշխարհին մէջ կ'ապրիք: Չեղի
ինչպէս որ կ'ուզէք՝ ուրիշին նոյնը ըրէք: Երեւոյն համբայ
մի ելլէք առանց պաշարի: Երիտասարդութեան ատենը ծե-
րութեան վրայ խորհեցէք: Մեծերը յարգեցէք:

Հզօյշ կեցէք ժլատ և ազահ մարդէն: Ձեր արդար աշ-
խատանքէն առատ բաժին հանեցէք կարօտեալներուն: Յի-
մար մարդէն բան մի պահանջէք: Որբերուն և որբեայրի-
ներուն օգնեցէք:

Չմեռուն համար պէտք եղածը ամառուրնէ պատրաս-
տեցէք: Դեղը և արիւն առնել տալը պէտք եղած ատենը դոր-
ծածեցէք: Տղէտ ու անմիտ մարդը դործի վրայ մի՛ դնէք:
Ձեր ընտանեաց անդամներուն հետ սիրով վարուեցէք:

Չեղի կարևոր եղած բաները ձգելով այլոց դործին վը-
րայ մի խորհիք: Չեղ սիրողները մի մոռնաք. ձեր թշնա-
միները շափազանց մի անարգէք: Իմաստուն թշնամիէ շատ
մի վախնաք: Թշնամութեան ատենը սիրոյ միջոցներուն
վրայ խորհեցէք:

Այս աշխարհիս մէջ հանգստութիւն մի փնտուէք: Ձեր
պաղտնիքը ամէն մարդու մի բանաք: Պարապ խօսքերու ա-
կանջ մի տաք: Ձեր դաւակներուն լաւ արհեստներ սորվե-
ցուցէք:

Ձեր խորհրդակիցը փորձեցէք բարկութեան ատենը: Ա-

մէն բանի մէջ գոհ սիրտ ունեցէք: Հպարտութիւնը մահէն
աւելի գէշ սեպեցէք: Մարմնոյն ցանկութիւնը ձգեցէք: Այն
որ նեղութեան ատենը կարեկից կ'ըլլայ ձեզի, դանիկա հա-
ւատարիմ ընկեր ճանչցէք:

Հանգստի ժամանակ աւելի զգոյշ կեցէք քան նեղու-
թեան ատենը: Առատութեան ատենը մտքէ մի հանէք սղու-
թիւնը, ո՛չ ալ առողջութեան ատենը հիւանդութիւնը: Ձե-
զի ծանօթ տեղէն առէք ձեր կիներ: Այս աշխարհիս հարըս-
տութիւնն ու փառքը անցաւոր սեպելով, յաւիտենական եւ
անթառամ թագին վրայ մտածեցէք: Անմահ Աստուծոյ
կամքին հնազանդեցէք որ ամէն դորձի մէջ յաջողիք:

Ա Ր Թ ՈՒ Ն Ե Ղ Ի Ր

Ըսել կ'ուզեմ թէ՛ երբոր իրաւացի դորձ մը ունիս ընե-
լու, սրտանց ու եռանդով մը ըրէ՛. ու ոչ թէ քունը կոխող
մարդու մը պէս՝ որ հազիւ թէ իր աշուրները կրնայ բանալ.
չէ, չէ, ասանկ պէտք չէ ընես, այլ արթուն եղիր:

Կ'ուզե՞ս ինչու համար ըլլալը խմանալ: Ասոր վեց
պատճառ կայ, և անոնք զգուշութեամբ կչուէ:

1. Երջանիկ ըլլաու ճամբան աս է: Երեւելի մարդուն
մէկը ըսեր է. «Մարդոյս երջանկութեանը ան մեծ դադանի-
քը հասկնալու շափ ապրած եմ, և գիտեմ թէ ասիկա է որ՝
Բնաւ մէկ մը իր կարողութիւնները անգործ կեցընելու չէ»:

2. Ծատ բան ընելու ճամբան աս է: Ասիկա մէկ անու-
րանալի ճշմարտութիւն մըն է, որ դորձունեայ մարդը ա-
մենէն աւելի միջոց կ'ունենայ. քանի որ դանդաղը՝ ամէն
ժամանակ կը շտապէ, ու վերջապէս ալ շատ քիչ բան կը
տեսնէ:

3. Գոհ ըլլալու ճամբան աս է: Գանդաղ մարդիկները՝

միշտ երեբեալ, տատանեալ ու անհանգիստ են: Աշխատաւոր մարդուն քունը անուշ կ'ըլլայ:

4. Գէշ ընկերներէ ազատ մնալու ճամբան սա է: Երբ որ կը տեսնես շատ մը տղաք փողոցներուն մէջ ժողվուած՝ ծուլութեամբ ժամանակնին սարապ կ'անցընեն, հաստատ գիտցիր որ աղէկ բանի մը ետեւէ ինկած չեն. ու մէկ տեղ ընկերակցութիւն ընելովնին ալ՝ աղէկ բան մը չ'սկիտի շահին:

5. Սատանային ակնկալութիւնը սարապ հանելու ճամբան ալ սա է: Անիկա կը դանձ միշտ մէկ շարիք մը, որ ընեն դատարկ անձինք:

6. Ասիկա է Աստուածաշունչին ըսածին միտք դնելու ճամբան: «Վեց օր սկիտի աշխատիս, ու բոլոր գործդ ընես»: (Ել. Ի. 9): «Ջանքի մէջ թուլասիրտ չ'ըլլաս»: (Հոով. ԺԱ. 12): «Չեռքդ ինչ որ դանձ ընելու, բոլոր ուժովդ ըրէ»: (Ժող. Թ. 10):

Աղէկ բանին ետեւէն եղիր, աղէկ կերպով ըրէ անիկա, գլուխ հանէ անիկա. թէ՛ ծնողացդ գործին մէջն ըլլայ և թէ՛ քու սորվելու դասիդ, բոլոր ուժովդ ըրէ. մրափողի պէս մի ըլլար. չէ, չէ, հապա արթուն եղիր, և շատ արթուն եղիր:

ԳՈՐԾԻ ՄԷՋ ԻՆՉՊԷՍ ՅԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

Նախ և առաջ հաստատ որոշէ մտքիդ մէջ թէ՛ ի՞նչ բանի որ ձեռք դարնես, անիկա լմնցնես: Քեզի համար մասնաւոր գործ մը յատկացուր, և յարատեւէ՛ անոր մէջ: Ամէն դժուարութիւնները կը յաղթուին ջանքով և անդուլ աշխա-

տութիւնով :

Մի՛ ամ չնար քու ձեռքովդ բանելու , և ջանքով աշխատելու ալ : Առակ մը կայ որ կ'ըսէ թէ «Չեոնոց (էլտիվէն) դնող կատուն՝ մուկ չ'կրնար բռնել» և թէ «Ջաղացքին մէջ մնացողը կ'աղայ , ու չէ թէ դուրս ներս գացող եկողը» :

Գուն անձամբ գործիդ ուշադիր եղիր , և ուրիշի մը մի ապաւինիր : Խնայող եղիր : «Փարաները պահէ , ու սակիները ինքնիրեննին կը պահեն» : Ժուժկալ եղիր : «Ո՛վ որ փափկութիւնը կը սիրէ , մուրացկան սխտի բլլայ» :

Կանուխ ել . «Քնացող աղուէսը՝ հաւ չ'կրնար բռնել» : «Խորունկ հերկէ քանի որ ծոյլերը կը քնանան , և թէ ծախելու և թէ պահելու արժաիք սխտի ունենաս» :

Ամէն մարդոց հետ յարգանօք և քաղաքավարութեամբ վարուէ : «Ամէն բան կը վաստկուի , և բան մը չ'կորսնցրելիր քաղաքավարութիւնով» : Այլէկ վարձունքը յաջողութիւնը ապահով կ'ընէ :

Աշխատութենէն ՚ի զատ ուրիշ տեղաց մը հարստութիւն ստացուելը բնաւ մի երեւակայեր . մասնաւորապէս ստացուածքի մը ժառանգ բլլալու վրայ մի ապաւինիր : «Մեոնողին կօշիկներուն սպասողը՝ շատ ատեն ոտքը բորիկ երթալու կ'ըլլայ» : «Ստուերի մը ետեւ վաղողը՝ ձանձրալի արչաւանք մը ունի» :

Ամէն բանէն վեր՝ բնաւ մի յուսահատիր : Տէրը կ'օգնէ անոնց՝ որ սրտի մտօք իրեն կ'ապաւինին :

Աշխարհային գործքերը դիւրին և շուտ յառաջ կ'երթան թէ որ առանձնական աղօթքի նիւթ եղած բլլան : Ընդհանրապէս խօսելով , ան որ ջերմեռանդութեամբ աղօթք կ'ընէ իր առանձին սենեակին մէջ՝ թէ՛ իր խանութը , թէ՛ արտը , և թէ ի՛նչ գործի մէջ որ բլլայ , ու ձեռքը ի՛նչ բանի որ երկնցնէ , շուտ յառաջ կ'երթայ :

Այս խօսքով ըսել չենք ուղեր թէ միայն ձեռքով աշխատէ, բայց յարատեւութիւն ըրէ ինչ բանի որ ձեռք զարնես. և միայն ան է վերջապէս յաջողելու ապահով եղանակը գըտած ըլլալուդ նշանը: Բնաւ միտքդ կամ մարմինդ անշարժ մի թողուր, այլ գիտցիր որ շարժման մէջ ըլլալը, թէ մըտքիդ և թէ մարմնոյդ առողջութեանը հարկաւոր է: Միշտ մէկ ազնիւ նպատակ մը ունեցիր առջեւդ, ինչ բանի որ ձեռք զարնես, առ բանը միտքդ բերելով թէ՛ աղէկ նպատակի մը համար ըրած ջանքերդ թէ որ չ'յաջողին ալ, գէշ բան մը ընելու յաջողութիւն գտնալէդ աւելի պատուաւոր է միշտ:

ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

Մարդիկները արդիւլելու չէ որ աշխատասէր ու խնայող ըլլան. մանաւանդ թէ պէտք է որ բոլոր Քրիստոնեաները յորդորենք կրցածնուն չափ վաստկելու, և կրցածնուն չափ ալ աւելցնելու, որ ասիկա է իրօք հարստանալ ըսելը: Ուստի ի՞նչ ճամբայ կրնանք բռնել, որ մեր ստակը դժոխքին անդունդը չ'ձգէ մեզ: Ասոր միայն մէկ ճամբայ մը կայ, և ուրիշ մը չ'կայ երկինքին տակը: Թէ որ անոնք «որ կըրցածնուն չափ կը վաստկին» և «կըրցածնուն չափ աւելցնեն», նմանապէս «կըրցածնուն չափ ալ տան», այն ատենը որչափ որ հարստանան՝ այնչափ ալ շնորհաց մէջ կը հարստանան. և որչափ որ շնորհօք հարստանան, այնչափ ալ երկինքը աւելի գանձ կը դիպեն:

ԸՆՏԱՆԵԱՅ ՄԷՋ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՍՏԱՏՈՒՆ ՊԱՀԵԼՈՒ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

1. Պէտք է որ ստոյգ գիտնաս թէ՛ օրուան մէջ քու կամ-
քիդ գէ՞մ բան մը կրնայ պատահիլ, ուստի նայէ որ պատ-
րաստ գտնուիս :

2. Տանը մէջիններուն ամէն մէկը մէկ գէշ բնաւորու-
թիւն մը կրնայ ունենալ, ինչպէս նաև դուն ալ. ուստի շա-
փազանց բաներ յուսալու չես անոնցմէ :

3. Տնեցոյ ամէն մէկուն բնաւորութիւնները սորվե-
լու ես :

4. Ընտանեաց մէջ գտնուող ամէն մէկուն անանկի մը
պէս նայելու ես, որուն համար որ Քրիստոս մեռաւ :

5. Եթէ որեիցէ մէկուն աղէկ բան մը պատահի, անոր
վրայ ուրախանալու ես :

6. Երբ որ դուն քեզ հակամիտեալ կը գտնաս գիմացի-
նիդ բարկութեամբ պատասխանելու, ազօթքով սիրտդ առ
Աստուած վերցնելու ես :

7. Թէ որ հիւանդութեան, ցաւադարութեան, կամ տը-
կարութեան մը պատճառաւ գիւրազրգիտ ըլլալդ հասկնաս,
ան ատենը պէտք է որ դուն քու անձիդ վրայ շատ զգոյշ ըլ-
լաս :

8. Ուրիշներուն ալ աս տեսակ նեղութեան մէջ ըլլալը
գիտելու ես, և սիրով ու կարեկցութեամբ իրենց վիճակին
յարմար քանի մը խօսքը անոնցմէ խնայելու չ'ես :

9. Պէտք է ամենափոքր պատեհութիւնները անգամ
ձեռքէ չ'հանես՝ որոնք կրնան ուրիշներուն հաճոյական ըլ-
լալ, ու սիրտերնին նեղացնող ամենափոքրիկ բաները ան-
գամ բռնրովին մէկդի բնելու ես :

10. Որեիցէ բանի վրայ զուարթ աչքով նայելու ես, և
ուրիշներուն ալ քաջալերութիւն տալու ես :

11. Սպասաւորներուն հետ քաղցրութեամբ խօսելու

ես . և երբ որ իրենք աղէկ բան մը ընեն , պատեհութիւն մը գտածիդ պէս գովելու ես անոնք :

12. Բոլոր մանր մունր զուարճութիւններու մէջ , դուն քեզ ամենէն ետքը ձգելու ես :

13. Ձանք ընելու ես «անանկ կակուղ պատասխան մը տալ , որ բարկութիւնը ետ դարձնէ» :

14. Երբ որ կը ցաւիս անվայել խօսքի մը կամ գործքի մը համար , դարձի՛ր ու դուն քեզի հարցուր թէ՛ «արդեօք ես ալ շատ անգամ աս նոյն պակասութեան մէջ չ'գտնուեցա՞յ , ու ներում չ'առի՞» :

15. Խօսակցութեան մէջ քեզ վեր վեր չ'վերցնես , այլ նայէ որ , ուրիշները առաջ բերես :

16. Պզտիկներուն հետ անուշ և ազնիւ կերպով վարուելու և անոնց յարգանք ցուցունելու ես , յիշելով որ դուն ալ ատենօք անոնց պէս էիր :

17. Նայէ որ բնաւ ուրիշին վրայ դատողութիւն չ'ընես , այլ ասոր հակառակ որչափ որ կրնաս բանը աղէկի մեկնէ :

18. Օրուանը մէջ վայելած անհամար բարիքներուդ հետ բաղդատէ ան նոյն օրուան չնչին նեղութիւնները :

ՏՆԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

Հետեւալ կանոնները բոլոր մեր բարեկամներուն և ընթերցողներուն կ'առաջարկենք , անոնց պատուականութեանը վրայ վստահ ըլլալով : Ասոնք յիրաւի ոսկեղէն գրերով տպուելու են , և ամէն ընտանեաց մէջ աչքի առջև տեսնուելու տեղ մը դրուելու արժանի են : Երբոր միտքերնիս բերենք թէ՛ աս կանոններուն մէջ ցուցուածներուն գործա-

դրութեանը պակասութենէն յառաջ եկած են այնչափ չարիքները՝ աղէտները և խեղճութիւնները, սրտերնիս սաստիկ ցաւով կը լեցուի: Ուստի կ'արժէ որ ամէն ծնողք և տղոց վրայ պաշտպանութիւն ունեցող անձինք՝ աղէկ կշռեն, և որոճան ասոնց վրայ:

1. Տղոցը նոր ծնանելու ատենէն սկսելով, ջա'նք ըրէ որ ստէպ ստէպ կրկնելով վարժեցընես՝ իսկոյն և անմիջական կերպով հնազանդութիւն ընելու հարկաւորութեանը:

2. Հաստատամտութիւնը նեղմտութեան հետ միացուր: Տղոցը հասկցուր թէ՛ ինչ որ կ'ըսես, ճիշդ միտքդ ալ այն է:

3. Բնաւ անոնց բան մի խոստանար, թէ որ բոլորովին սպահով չես այն խոստացածդ կատարելու:

4. Երբոր տղու մը այս ինչ բանը ըրէ կ'ըսես, առաջ ցոյց տուր անոր թէ ի'նչպէս ընելու է, և նայէ՛ որ ան ըրածը տեսնես:

5. Միշտ պատժէ տղաքը՝ երբոր կամովին անհնազանդութիւն ընեն. բայց նայէ որ պատժելու ատենդ բնաւ բարկանալով չ'ընես:

6. Նայէ՛ որ բնաւ անանկ դադալար մը չ'ստանան տըրպաք՝ թէ երբոր ուղեն կրնան քեզ նեղացնել, և անձնիշխանութիւնդ կորսնցնել տալ:

7. Թէ որ դիմագարձութիւն ընեն և բարկանան՝ սպասէ մինչեւ որ հանդարտի կիրքերնին, և անկէ ետե անուշութեամբ հասկցուր անոնց իրենց վարմունքին անպատշաճութիւնը:

8. Ասիկա միտքդ սպահէ որ՝ յանցանք գործած ժամանակնին տղոց տրուած պղտիկ պատիժը, «մէյ մըն ալ թէ որ ընելու ըլլաս՝ մեծ պատիժ կուտամ» ըսելով, ըրած սպասնայիքէդ շատ աւելի աղէկ հետեանք կ'ունենայ:

9. Բնաւ տղոց բան մը մի՛ տար, անոնց լալով կամ կանչվոտելով ուղեւնուն համար:

10. Ինչ և ի ցէ պատճառաւ մի՛ թողուր որ հեղ մը մասնաւոր պարտադայի մը մէջ արդիւրած բանդ՝ ուրիշ անգամ ալ

նորէն ընեն :

11. Սորվեցուր անոնց որ աղէկ երևնալու ամենէն ապահով և դիւրին կերպը՝ իրօք աղէկ ըլլալն է :

12. Վարժութիւն ընել տուր անոնց՝ որ իրենց ինչ և իցէ մանր պատմութիւններն ալ, շիտակ ընեն :

13. Բնաւ թող մի՛ տար որ քսութիւն՝ այսինքն մէկզմէկէ դանդաւտ ընեն :

14. Սորվեցուր անոնց որ երջանիկ ըլլալու համար սրտուած և ապահով եղանակը՝ անձնուրացութիւնն է, և ոչ թէ անձնդիւրութիւնը :

15. Զգուշութիւն ըրէ անոնց ցասմնոտ և ոխակալ ըրնաւորութիւն մը ունենալնուն դէմ :

Թէ որ ծնողք՝ և տղոց շիրայ պաշտպանութիւն ունեցողները՝ աս կանոնները գործադրեն ամէն օր, ո՛րչափ թշուառութիւններ կը պակսին. կործանման վտանգի մէջ եղողներէն քանի՛ քանիները կ'աղատին. և ո՛րչափ կ'աւելնայ հաղարաւոր ընտանեաց շրջանակին մէջ գտնուողներուն երջանկութիւնը : Յաւալի բան է որ ծնողական զանցառութիւնները այնքան շատցած ըլլաով, հաղարաւորներուն սոսկալի կործանման հետեանքները ամէն օր աչքերնուս առջին կը տեսնենք :

ԽՐԱՏ ԾՆՈՂԱՅ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑԻԶՆԵՐՈՒ

Պատանիներն ու տղէտները կրթելու ատենդ այս կանոնները բռնէ :

1. Ամէն մէկ հեղուն մէյ-մէկ քիչ սորվեցուր, եւ յաճախ կրկնէ :

2. Երբոր բանի մը սահմանը կուտաս, նայէ որ յստակ ըլլայ. և թէ ոչ՝ շփոթութիւն կը պատճառես :

3. Մի կարծեր թէ աշխատանքդ կը կորսնցնես, տղոցը ամէն բանը մէկէն չկրնալ հասկցնելուդ համար:

4. Տղու մը մի ըսեր թէ՛ ինք դու է: Թէ որ ասանկ ըսես՝ ժամանակէ մը ետեւ ինք ալ անանկ պիտի հաւատայ: Մեր Փրկչին սա խօսքերուն մէջ մեծ ոյժ կայ. «Ինձմէ սորվեցէք որ հեղ եմ ու սրտով խոնարհ»: Այս խօսքով որպէս թէ ինքը կ'ըսէ. «Ես ձեզի անխելք չեմ ըսեր, կրկին և կրկին միևնոյն դասը ձեզի կը սորվեցնեմ. ձեզի հետ համբերութեամբ կը վարուիմ»: Այս օրինակին հետեւեցէք:

5. Ձեր դասերը հետաքրքրական ընելու կերպով պատրաստեցէք: Նայեցէք որ անոնց ուշադրութիւնը զուարճութեամբ դրաւէք: «Ո՞րհէլով ու քննելով շատ առակներ շարադրեցէք», կամ մտքի զարնող և թափանցող բացատրութիւնները ընելով՝ սորվեցնելիք ճշմարտութիւններնիդ անոնց յարմարցուցէք:

6. Պատեհութիւնները և յարմար առիթները ձեռքէ չ'հանելով՝ օգտակար ընել ջանացէք: Շատ հեղ բաները այն ժամանակը միայն աղէկ կ'ըլլան, երբոր դիպուկ ատեններն ըլլան:

7. Տխուր դէմք մը և վարմունք մը ցուցնելէն զգուշացէք:

8. Սակայն և այնպէս՝ թեթեւութենէ ալ փախչելու է: Թեթեւ վարմունք մը՝ չնչին մարդոց և չնչին նիւթերու կը վերաբերին:

ՀՌՈՎՍԷԱԿԱՆԻ ՄԸ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶ ԿԱՐԴԱԼԸ

Բաւական խելքի տէր Հոովմէականին մէկը՝ Աստուածաշունչ մը առաւ, և սկսեց ամէն իրիկուն մէյմէկ ժամ կրնկանը հետ կարդալ: Շարաթէն վերջը՝ կնկանը ըսաւ. «Թէ որ ասիկա շիտակ է, մենք ամէնքս ալ սխալ ենք»: Երկրորդ շաբթուն վերջը նորէն ըսաւ կնոջը. «Թէ որ ասիկա շիտակ է, մենք կորսուած ենք»: Բայց երրորդ շաբթուն աս ըսաւ. «Թէ որ ասիկա շիտակ է, մենք կրնանք վրկութիւն դանալ»: Ուստի որոշեց որ Պաշեալ Փրկչին միջոցովը եղած վրկութիւնը խնդրէ, և ոչ թէ քահանային միջոցովը:

ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Երբ երկու ամբարիշտներ՝ թէև շահով անջատ, կը միանան, վստահ եղիր որ սլարկեշտ մարդ մը վնասելու վրայ կը խորհին:

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Ո՛ւր որ մանէ օդ և լոյս ,
Անկէ կուտան խկոյն խոյս
Բժիշկ և հիւանդութիւն ,
Հսն տիրէ առողջութիւն :

Կապիկ կերաւ մածուներ
Խեղճ արջին թունջը քսեց .
Կը պրծի յանցաւորը ,
Իսկ անմեղը կ'ուտէ ծեծ :

Տիկնոջ ըրածն փորձանք է ,
Աղախինին յանցանք է ,
Տիկինը կ'արդարանայ ,
Աղախինին պատիժ կայ :

Վաստկածդ լաւ պահէ ,
Օր մը քեզի պէտք կ'ըլլայ ,
Ապագայդ ապահովէ ,
Ամառէն ետք ձմեռ կուգայ :

Եթէ վայելուչ և վճռական բայց վիրաւորիչ նամակ մը
գրած ես , մինչև յաջորդ օրը պահէ քովդ , յաճախ այդպի-
սի նամակ մը չ'պիտի ուզես զրկել հասցէին :

«Ունեցած բարեկամներդ» , կ'ըսէ Շէյքսպիր , «որոնց
վրայ կը վստահիս , պողպատէ դամբրով հաստատէ հողիիդ
մէջ» :

(Վերջ՝ Առաջին մասի)

Բ. ՄԱՍ

ՇՏԵՄԱՐԱՆ
ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԵԱՅ

ՀԱՐՈՒՍՏԻՆ ԱՊԱՌԻԿ ԱՊՐԱՆՔ ՄԻ ԾԱԽԵՐ

Երբ որ հարուստէ մը դրամական սահանջ ունենաս, առաջին անգամ դիմում կ'ընես զանիկա գանձելու համար, կ'երթաս որ գրասենեակը չէ:

Երկրորդ անգամ կ'երթաս, սպասաւորը կը դիմաւորէ քեզ՝ իմաց տալու համար որ սարոնը հիմա շատ դրազուած է: Երրորդ անգամին՝ սարոնը հիւր կ'ունենայ և քեզ չը կրնար ներս ընդունիլ: Չորրորդին կ'երթաս, կ'ըսէ: Հիմա գնա՛, ևս կը խրկեմ: Հինգերորդին ալ դուն քեզմէ ամ չնայով, տոկայով կ'երթաս ու դրամդ կը սահանջես: Բարկութեամբ մը՝ առած ապրանքը քեզ կը վերագարձնէ ըսելով՝ մենք ասոր պէտք չ'ունինք: Ընդհանրապէս այս դասակարգին կը սլատկանին հարուստները՝ քիչ բացառութեամբ: Աղքատին եթէ ապառիկ տաս, կ'ամ չնայ կուտայ, իսկ հարուստը թէ չի տար և թէ կը բարկանայ:

Ծախէ ապրանքդ միջակ աղքատին,
Շուտով կ'ստանաս անոր լման գին:

† ՓԱՍՏԱԲԱՆԻՆ ՇՈՒՆԸ

Օր մը փաստարանին շուներ մսագործին խանութը մըտնելով, ձեռքը անցած միսերէն ուզածին չափ կուշտ և կուտ կ'ուտէ: Մսագործը բնաւ ձայն չը հաներ: Երբ շուներ աղէկ մը կշտացած իր տունը կ'երթայ, մսագործը անմիջապէս փաստարանին կը դիմէ ըսելով. «Պորհուրդ մը հարցնելու

եկած եմ . . .) : «Շատ աղէկ , հրամմեցէք» , կ'ըսէ փաստա-
 րանը : «Երբոր մէկուն շունը մսագործին խանութը մտնէ և
 ուզածին չափ միս ուտէ , ի՞նչ ընելու է այդ շանը տիրուն» ,
 կը հարցնէ մսագործը : Փաստարանը կը պատասխանէ ըսե-
 լով . «Անշուշտ շանը տէրը վճարելու է մսին դրամը» : Մսա-
 գործը կ'ըսէ . «Ահա ձեր շունը այսօր եկաւ խանութս և 5
 տոլարի միս կերաւ , հաճէ վճարել» : «Որտա՞ր» , ըսելով
 փաստարանը կը վճարէ հինգ տոլարը : Մսագործը դուրս ել-
 լելու պահուն փաստարանը կը կեցնէ գինք ու կը յարէ .
 «Դուն մսիդ դրամը ստացար , բայց ինձի քու հարցուցած
 խորհուրդիդ համար տակաւին չը վճարեցիր , ուստի պէտք
 է 15 տոլար տաս» : Մսագործը տեսնելով թէ խուսափիլ ան-
 կարելի է , անմիջապէս կը վճարէ պահանջուած դրամը :

Առաջ լաւ մը խորհէ ,
 Ապա գոյն գործադրէ :

Կ «ՇԱՏ ՏՈՒԻ ՈՐ ԶԸ ԽՕՍԻ»

Մարդուն մէկը խնդրոյ մը առթիւ կ'ատիպուի գատա-
 րան երթալ այսինչ օրը այսինչ ժամուն : Դեռ սրոշուած օ-
 րը և ժամը չը հասած՝ իր սրդին հետը կ'առնէ և կ'երթայ
 կառավարութեան պաշտօնէից տուները դիրենք մէկիկ մէկիկ
 կաշատելու համար : Մէկուն կուտայ մի սսկի , ուրիշի մը
 երկու , ուրիշ մէկու մը շորս , ուրիշի մը վեց , և ամենէն
 ետքը մէկուն ալ կուտայ քսան սսկի : Երբ դատին օրը կու-
 գայ , անդամներէն ամեն մէկը հոն ներկայ ըլլալով մէկ մէկ
 րան կ'ըսեն կաշատատուն ի նպաստ : Բայց քսան սսկին
 առնողը բնաւ բերանը չը բանար : Դատը շահելով երբ տուն
 կը վերադառնան հայրն ու սրդին , տղան հետաքրքրու-

Թեամբ կը հարցնէ հօրը « Հայր, ինչո՞ւ համար ամէնէն շատ
դրամ առնողը երբէք չը բացաւ իր բերանը, մինչ միւսներն
մէկ մէկ կերպով կը պաշտպանէին քու կողմը»: Հայրը կը
պատասխանէ ըսելով. «Տղաս, միւսներուն տուի որ մէկ մէկ
բան խօսին, այդ մէկուն շատ տուի որ բերանը չը բանայ,
քանզի անիկա որ խօսելու ըլլար, մեզի աննպաստ բան մը
պիտի ըսէր և մենք դատը կը կորսնցնէինք»:

Երբեմն ոսկի է լուրը

Քան անխորհուրդ խօսելը:

ԿԷՍ ԹԸՆ ԽՈՏ

Իրլանտացի մը իր մեղքերը խոստովանել կ'ուզէ քա-
հանային որ պատրաստ ըլլայ Զատիկին հաղորդուելու:

Քահանան կը հարցնէ. «Մասնաւոր ի՞նչ մեղք գործած
ես:

— Գողութիւն ըրած եմ:

— Ի՞նչ գողցած ես:

— Կէս թըն խոտ:

Քահանան կ'սկսի աղօթք մը ընել, և կը յարէ ըսելով.
«Ելի՛ր, գնա՛, մեղքդ քաւուեցաւ»:

«Որչա՞փ պիտի տամ այդ աղօթքիդ համար», կ'ըսէ իր-
լանտացին:

«Յիսուն սէնթ», կ'ըսէ քահանան:

Իրլանտացին գոհունակութեամբ մէկ տուար կը հանէ
զրպանէն և կուտայ քահանային՝ ըսելով. «Ա՛ն քեզի տուար
մը, ևս կ'երթամ մէկալ կէսն ալ կը գողնամ»:

Վա՛յ անոր որ դրամով

Փրկանք կ'ակնկալէ շուտով:

ՈՍԿԻՒՆ ՅԱՐԳԸ

Հայ մը և Հրէայ մը փողոցէ անցած ատեննին ոսկի մը կը տեսնեն գետնին վրայ, և հայը անմիջապէս վազելով կ'առնէ զայն: Հրէան կ'ըսէ. «կէսը ինծի տալու ևս, քանզի ևս ալ տեսայ քեզի հետ»: Հայը կ'ըսէ. «Իրաւունք չունիս, քանզի ևս վերցուցի զանիկա գետնէն»: Հրէան կը պնդէ, Հայը կը դիմադրէ, ուրիշ մը կը միջամտէ: Վերջապէս Հայը կ'ըսէ Հրէային. «Եթէ երեք անգամ իշու նման զոնչես, ամբողջը քեզի կուտամ»: Հրէան կը համաձայնի և երեք անգամ կը զոնչէ, որուն վրայ հայը կը դառնայ ու կ'ըսէ. «Դուն իշու հալովի ոսկիին յարգը զիտես, ևս մարդ բլլալովս չե՞մ գիտեր», ուստի չի տար ոսկին:

Ահա խորամանկ Հայ մը

Որ խարեց Հրէայ մը:

ՕՐ ՄԸ ՔԵԶԻ ԶՈՒՐ ԿՈՒՏԱՄ

Հարուստ մը իր տան բոլորախօր շատ մը ծաղիկներ ու կանանչներ ունի եղեր: Տանը դրանք մօտ կինամօն անուշով բուսեղէն մըն ալ ունի եղեր որ շատ օգտակար բան մըն է և յօղուածաշաւի մասնաւոր գեղ:

Բոլոր ուրիշ կանանչեղէնները և վարդենիները ջրելէն ետք կինամօնին քովէն անցած պահուն միշտ կ'ըսէ եղեր. «Օր մըն ալ քեզ կը ջրեմ», առանց մասնաւոր կարեւորութիւն տալու իր խոստումին:

Օրուան մէկը այս մարդը մորթային հիւանդութիւնով անկողին կ'իյնայ, և բժիշկը կը յանձնարարէ իրեն կինամօնի խաչած ջուրով լողանք առնել: Երբ կուգան կինամօն

խոտը քաղելու, կը տեսնեն որ բոլորին չորրցած է անիկա :
Մինչեւ ուրիշ տեղ կ'երթան կինամոնի տերեւ բերելու, վե-
րադարձին կը տեսնեն որ մարդը մեռեր է :

Օրինակ է անոնց որոնք ծնողաց հոգ տանելէ կը խու-
սափին . օր մըն ալ երբ պէտք ունենան անոնց խրատին, կու-
զան կը տեսնեն որ անոնք մեռած են, այլևս չըկան :

Վերջի զգջումն օգուտ չունի

Որչափ ալ մարդ լայ ու նեղուի :

ԶԻՈՒ ՆՈՐ ԹԱՄԲ ՄԸ

Հարուստ ջորեպան մը որ շատ ջորիներ և ձիեր ունի ե-
ղեր, ձի մըն ալ իր անձնականին յատկացուցեր է, և այդ
թանկագին անասունը շատ կը սիրէ եղեր :

Նոր տարուան առթիւ իր տանը բոլոր անդամներուն
համար մէկ մէկ ընծայ կը պատրաստէ այս ջորեպանը, և կը
խորհի որ իր անձնական ձիուն ալ նոր թամբ մը շինել տայ
և իրեն ընծայ ընէ : Կ'երթայ թամբ շինողի մը և իր ա-
պրսպրանքը տալով կը խոստանայ աւելին վճարել եթէ գոհ
մնայ նոր թամբէն, իսկ եթէ գոհ չը մնայ, չեմ գներ զանի-
կա՝ կ'ըսէ : Այս կերպով սակարկութիւնը կը վաւերացնեն :

Որոշեալ օրը ջորեպանը կուգայ և կը հարցնէ արհես-
տաւորին . «Վարպե՛տ, իմ ապսպրած նոր թամբը պատ-
րաստ է :» «Այո», կ'ըսէ վարպետը ու կը բերէ զանիկա,
և կը տեսնուի որ յիրաւի աղուոր, ճաշակաւոր շինուած և
ձիուն կոնակին ճարտարութեամբ յարմարցուած է : Հիմա
կուգայ կարգը դրամական խնդրոյն :

Ջորեպանը կը հարցնէ . «Ի՞նչ պիտի վճարենք» : Վար-
պետը կ'ըսէ . «Տասը անգլիական ոսկի» : «Շատ լաւ», կ'ըսէ

Ջորեպանը, «ամենայն սիրով պիտի վճարեմ պահանջածդ, մէկ ոսկի ալ նուէր պիտի տամ քեզի. միայն թէ կ'ուզեմ հասկնալ թէ ո՞վ ձեւեց այս թամբին առարկաները»:

«...Ես»:

«Ո՞վ կտրեց ու իրարու քով բերաւ այս կտորները»:

«...Ես»:

«Այս փայլուն բաները ո՞վ յարմարցուց և վրան դետեղեց»:

«...Ես»:

Ասանկ շատ մը հարցումներ ընելէն և ամենուն ալ «ես» պատասխանը առնելէն ետքը կ'ըսէ. «Այս ամբողջ գործին համար ոեւէ մարդու օգնութեան չը դիմեցի՞ր»: «Ոչ», կ'ըսէ վարպետը: «Ուրեմն», ըսաւ Ջորեպանը, «քեզմէ դատ ու եւէ մարդ այս գործէն շահ մը չ'ունեցա՞ւ»: «Ոչ», կը կրկնէ վարպետը: «Ուստի», կ'ըսէ Ջորեպանը, «քանի որ քեզմէ դատ ու եւէ անձ օգուտ չէ քաղած այս գործէն, ըսել է որ դուն միայն քու անձիդ վրայով խորհած և ըստ այնմ գործած ես, ուստի եթէ ես գնեմ ասիկա ու ձիուս վրայ դրնեմ, կը վախնամ ու եւէ կերպով չ'օգտուելէ դատ դուցէ կերպով մ'ալ վնասուիմ. այսինքն ժողովուրդին անօգուտ առարկայ մը գործածելուս համար կը վախնամ կամ ես պիտի մեռնիմ, կամ ձիս պիտի սատկի»:

Լոկ անձնական շահ մի փնտռէք
Ուրիշներն ալ հաշուի առէք:

Մարդուն մէկը կ'ուզէ իր տղան նշանել և կ'երթայ աղջկան մը հօրը տունը: Սովորական բարեներ և բարեմաղթութիւններ փոխանակուելէ ետքը, այցելութեան նրպատակը կը յայտնէ նորեկը՝ ըսելով. «Եկեր եմ Աստուծոյ հրամանով ձեր օրիորդը իմ տղուս կնութեան ուզելու, եթէ դուք ալ յարմար սեպէք, օր մը որոշենք ու նշանը բերենք»:

Աղջկան հայրը կ'ըսէ. «Յիսա բարի նպատակով մը եկած էք. բայց շնորհք ըրէք ըսելու թէ ձեր տղան ի՞նչ գործով կ'զբաղի և նկարագիրը ի՞նչ է»: Տղուն հայրը կը պատասխանէ. «Մեր տղան պայտարի մը (նալպանտի մը) քով կը գործէ, եթէ կ'ուզես նկարագիրը հասկնալ, ո՛չ կը խմէ, ո՛չ կը ծխէ. իրեն բան չ'հարցնես՝ երբէք չ'խօսիր. տունէն խանութ, խանութէն տո՛ն. ուրիշ տեղ բնաւ չ'գիտեր և երթալու ալ չ'փափաքիր: Բան մը տաս՝ կ'ուտէ, բնաւ չ'առարկեր, չ'տաս՝ չ'ուտեր և չ'պահանջեր: Ուէ ընկերութեան չը պատկանիր. բազմութեան մէջ չ'մտնէր. քունը գալած ատեն ուր որ ըլլայ՝ կը քնանայ»:

Աղջկան հայրը ձանձրանալով խօսքը կ'ընդմիջէ և կ'երթայ ախոռը, իշուն ետլարը կը բերէ, կուտայ այդ մարդուն ու կ'սէ. «Տար ասիկա և տղուդ գլուխը անցուր»:

Այն օր իրական մարդ է,

Աղէկ, գէշ՝ բան մ'ընելու է:

ՓՈՔՐ ԱՂԶԿԱՅ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տասներկու տարեկան աղջիկ մը օր մը հացկերոյթի առթիւ հետեւեալը պատմեց .

«Ժամանակին խիստ շատ հարուստ մարդ մը կայ եղեր , որ երեք աղջիկներ ունենալով , օր մը մեծ աղջիկը կը կանչէ իր քովը և կը հարցնէ . «Աղջիկս , զիս ո՞րչափ կը սիրես» , աղջիկը կը պատասխանէ «ոսկիի չափ» :

Ետքը երկրորդ աղջիկը կը կանչէ ու կ'ըսէ . «Աղջիկս , զիս ո՞րչափ կը սիրես» . կ'ըսէ «արծաթի չափ» :

Վերջը պզտիկ աղջկան կը հարցնէ . «դուն ո՞րչափ կը սիրես զիս , աղջիկս» : Փոքր աղջիկը կ'ըսէ «աղի չափ» :

Այն ատեն հայրը կը բարկանայ , պզտիկ աղջիկը դռնէն դուրս կ'ընէ , քանզի այդ պատասխանը իրեն նախատինք կը սեպէ : Աղջիկը լալով դուրս կ'ելլէ , կ'երթայ գործ փնտուելու . այս միջոցին ճաշարան մը կ'ընդունուի և սեղանի սպասաւորել կը սորվի , և այս գործը կը շարունակէ քանի մը տարի :

Օր մը իր հայրը անգիտակցաբար ճաշարանը կը մտնէ ու սեղան մը կ'ընտրէ որ հոն նստի , և իր կերակուրին ապրսպրանքը տայ : Այս աղջիկը որ հօրը համար անծանօթ դարձած էր տարիներու ընթացքին , վարպետութեամբ մը սեղանէն աղին ամանը կը վերցնէ ու կը պահէ : Երբ հայրը իր ապրսպրանքը կ'ընէ , աղջիկը ներս կ'երթայ և խոհարարին կ'ըսէ որ այդ միսը առանց աղի եփէ : Խոհարարն ալ ճշդութեամբ կը կատարէ առած հրահանգը :

Երբ սպասուհին միսը և կերակուրները կը բերէ , սեղանին վրայ կը շարէ , մարդը նախ մսին համը առնելու համար անկէ կտոր մը կը կտրէ ու բերանը կը դնէ , կը տեսնէ որ բոլորովին անլի է : Բոլորտիքը կը նայի , աղին ամանը կը փնտուէ , չ'տեսներ զանիկա . կը կանչէ սպասուհին ու կ'ըսէ . «Հոս աղ չ'կայ , և այս միսը բոլորովին անլի է , հաճէ քիչ մը

աղ բերել» : Աղջիկը կ'երթայ արծաթէ մէջը պարապ աղա-
ման մը կը բերէ . մարդը տեսնելով որ մէջը աղ չ'կայ , կ'ըս-
կըսի բարկանալ : Սպասուհին անմիջապէս մատէն ոսկի մա-
տանին կը հանէ ու հօրը արջուր դնելով կ'ըսէ . Հայր , դուն
արծաթը և ոսկին աղէն աւելի կը յարգես , այնպէս չէ՞ , զիս
տունէն վոնտեցիր քեզ աղի չափ սիրած ըլլալուս համար , և
ահա կը տեսնես ինչ էր իմ նպատակս» :

Մարդը անմիջապէս կը տեսնէ իր սխալը , և արտաս-
ուալից աչքերով կը համբուրէ աղջիկը , և անկէ ներսմ
խնդրելով տուն կը տանի զինք , և այնուհետև վոքը աղջկան
և աղին յարգը աւելի կը ճանչնայ , և կ'զգայ թէ ս'ըն է աւել-
ի իմաստունը իր երեք աղջիկներուն մէջ :

Փոքրերը մի' նախատէք և անոնց իմաստութեան յարգը
զխոցէք :

Տ Ի Պ Ա Ր Կ Ի Ն Ը

Երկրի մը օրէնքները և սովորութիւնները ինչ որ ալ
ըլլան , հոն բարքերու զեկը կանանց ձեռքը կը դտնուի : Թէ'
ազատ ըլլան թէ' ստրկային վիճակի մէջ , իրենք են որ կ'ըն-
թեն և մեզ իրենց հետ կը ձուլեն :

Որչափ պատուաւոր զիրք ունենան կանայք , այնքան
իմաստուն կ'ըլլանք մենք . որչափ առաքինի ըլլան անոնք ,
այնչափ երջանիկ կ'ըլլանք մենք , այր մարդիկս :

Կինը նուաստացնողը՝ ինքն է նուաստ . իսկ կինը բարձ-
րացնողը՝ իր վիճակը կը բարձրացնէ : Այն ժողովուրդը որ
կինը կը նուաստացնէ , անբան անասունի աստիճանին կ'ըն-
նէ : Կինը բարձրացնելով է որ ժողովուրդ մը քաղաքակր-
թութեան մէջ կը զարգանայ :

Արեւելքի մէջ ընդհանրապէս կինը իբր գերի կը նկատ-
ուի , և հոն կը տեսնենք ժողովուրդներու ինկած վիճակը ,
իսկ Արեւմուտքի ժողովուրդը ազատ կը նկատէ զանիկա , և

ըստ այնմ քաղաքակրթութեան մէջ կը յառաջանայ :

Ասիկա ամէն կնոջ համար չէ . կնոջ մը հոգեբանութիւնը նկատի առնելու է կանխաւ : Փողովուրդի մը քաղաքական և բարոյական վիճակին տեղեակ ըլլալու համար բաւ է հասկնալ թէ անոր մէջ կիներն ի՞նչ դերք զբաւած են :

Ամուսնական սէր և քաղցրութի՞ւն կը տիրէ ընտանիքներու մէջ, երբ կիներ իբրեւ գերի կը նկատուին և կը դործածուին : Առաջինը իրական քաղաքակրթութիւն է, իսկ երկրորդը բուն բարբարոսութիւն :

Կնոջ ազդեցութիւնը կը տիրէ մարդուս ամբողջ կեանքին մէջ : Իբր ամուսին կինը այրին խորհրդականն է, իբր մայր նա կը հրամայէ մեզի, և մենք կը հնազանդինք անոր : Այո՛, անոր մեռնելէն ետքն ալ հաւատարիմ դաւակները իրեն կը հնազանդին : Անոր յիշատակները շատ անգամ մեր կիրքերուն սանձ կը դնէ : «Հանգչէ՛, մայր իմ, խաղաղութեամբ, որդիդ միշտ պիտի հնազանդի քեզի» գրուած էր գերեզմանի տապանաքարի մը վրայ :

Օրիորդին մանկական կամքը՝ որքան ալ տկար երևնայ, եթէ բարի և վսեմ հոգիէ մը կը բղխի, կրնայ զինք ճշմարիտ հայրենասէր և իրական հերոս մը ընել ազգին : Իսկ եթէ վատ ու նուաստ է իր շարժառիթը, այն ոճրագործ մըն է և իր ամուսինն ու գաւակը կրնայ ոճրագործ դարձնել :

Կինն է որ կը տիրէ, այր մարդը անոր իշխանութեան տակ է : Կը տիրեն կանայք զիրենք սիրողներուն վրայ, ըլլայ անիկա ամուսին կամ որդի : Չարաչար խաբուած է այն մարդը որ զինք կնկան տէրը կը կարծէ :

Անշուշտ կէս մարդ է այրը առանց կնոջ, կինն է որ կ'ամբողջացնէ անոր գոյութիւնը :

Կին մը իր էրկանը հաճելի ըլլալու համար կարեւոր պայմաններէն մէկը գեղեցկութիւնն է : Անշուշտ ատիկա առարկելի չէ : Սակայն գիտնալու է թէ ամէն կին գեղեցիկ չ'ըլլար անպատճառ . ուստի թող կիներ չ'հազնին հաւասարապէս գեղեցիկ երևնալու ամէն տարիքի մէջ :

Փորձուած իրողութիւն մըն է թէ ամէն կին (եթէ ուղէ) կրնայ գրաւել իր էրիկը այն խնամքով որ կը տանի իր կնոջական անձին: Իր մարմնական առողջութեամբը, անձնական մաքրութեամբը, իր կարգապահութեամբը միշտ ուշադիր գտնուելովը կրնայ կատարելապէս գրաւել էրկանը սիրտը:

Գրաւիչ կնկան յատկութիւնները թուղթի վրայ թուել որքան ալ պարզ երևնայ, ցաւալի է տեսնել կիներ ամէն համայնքի մէջ, որոնք ոչ միայն մասնաւոր ջանք չեն ըներ իրենք զիրենք սիրել տալու, այլ կոչտ և տգեղ վարմունքներով կը վշտացնեն իրենց ամուսինները, իբր թէ ըսած ըլլան իրենց մտքերուն մէջ. «Ի՞նչ հոգս, առնողը առեր լմնցուցեր է, ծախողը ծախեր գլուխէն հեռացուցեր է»:

Անանկ որ անխնամ կը շրջին տան մէջ թափթփած մաղերով, անկարգ կերպարանքով և անմաքուր երեոյթով: և փոյթ չեն ըներ իրիկունն ալ նոյն անհրապոյր դէմքով դիմաւորելու իրենց ամուսինը, որոնց դոնէ սրտին մէջ կը դոյանայ սապէս գանգատ մը թէ՛ «դուքսը օտարին ազուոր երևնալու համար հոգ կը տանին, ոչ թէ տան մէջ իրենց ամուսնոյն»:

Բնական չէ՞ միթէ այն ատեն որ օտար կիներն ալ իրենց համար աւելի գրաւիչ գտնեն ոմանք: Հարկաւ, բացառութիւնը յարգելով, կ'ուզենք մատնանիչ ընել վտանգը:

Նշանաւոր մատենագրուհի մը անգամ մը հարցուցեր է թէ՛ «Ի՞նչպէս ընելու է որ մեր էրիկները տունէն դուրս ժամանակ չ'անցունեն», և ասոր իր պատասխանը հետեւեալն էր. «Հոգ տար անոնց»: Այս պատասխանին տակ թաղնուած իմաստն է՝ յարմար և կանոնաւոր կերպով պատրաստել սեղանին վրայ, և մասնաւոր խնամք տանիլ տնական կարգապահութեան, և անձնական վայելչութեան: Ասիկա լաւագոյն միջոցը պիտի ըլլայ մեր այրերը տան մէջ պահելու և շրջիկ կեանքի մը առարկելի սովորութենէն հեռու կեցնելու:

ԿԱՆԱՆՑ ԶՈՒԱՐԹ ԲՆԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մէկ տիկին մը՝ շատ մեծ օգնութիւն ըրած կ'ըլլայ իր էրկանը դործին մէջը, թէ որ շարունակ գուարթ դէմք մը ցուցնէ անոր: Էրիկ մարդուն թշուառութիւնն ու տխրութիւնը հարիւրասպատիկ աւելի կ'ըլլայ, թէ որ իր կենակիցը խոժոռ դէմք մը ունենայ: Զուարթ ամուսին մը՝ երկինքէն երեցած ծիրանի գօտիին կը նմանի, իր էրկանը միտքը՝ մըրկալից փոթորիկներէ ալեկոծեալ նաւու նման, ծովուն անդունդին մէջ ծփացած ատենը: Բայց դժգոհ և դիւրագրգիռ կին մը՝ մարդուն նեղութեան ատենը, այն թանձրացած մութ ամպերուն կը նմանի, որ շարունակ փոթորիկ ելլելուն նշան մը սեպուելով, ահուգողի մէջ կը ձգէ մարդը:

ՃԱԲՈՆԱԿԱՆ 15 ՕՐԷՆՔՆԵՐ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ՀԱՄԱՐ

1. Գոց սենեակի մէջ երիտասարդաց հետ տեսութիւն մի ընէք, երրորդ անձի մը ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:
2. Երիտասարդներուն այցելութիւն մի՛ ընէք:
3. Երիտասարդի մը բնակարանը մի՛ երթաք՝ առանց փորձառու կնոջ մը ընկերակցութեան:
4. Երիտասարդաց հետ մի թղթակցիք: Երբ սկսաք ըլլայ՝ նամակներ յարմար մարդոց հետ խրկեցէք:
5. Լուսանկար և ուրիշ առարկաներ մի փոխանակէք երիտասարդաց հետ:
6. Զեր անկողնարանը կամ հիւանդ սրահած սենեակնիդ այր մարդիկ մի ընդունիք:
7. Արեւը մտնելէն ետք, եթէ հնար է, դուրս մի ելլէք:

երբ անհրաժեշտ է, պէտք է տարէց կնոջ մը հետ ընկերա-
նալ:

8. Մինակ մի ճամբորդէք, և պանդոկի մէջ առանձին
մի կենաք՝ առանց ընկերուհի մը:

9. Առանձին տուն մի բնակիք, տարէց կին մը թող ըն-
կերանայ ձեզի:

10. Այր մարդոց հետ գոհճիկ խօսակցութիւն մի ունե-
նաք. ձեր խօսքերուն և նիստ ու կացին շատ զգոյշ եղէք:

11. Տարակուսելի տեղերէ և անձերէ միշտ հեռու կա-
ցէք:

12. Մինչեւ որ պատշաճօրէն չ'ներկայացուիք, այր
մարդոց հետ մի խօսիք, և անոնց նուէրները մի ընդունիք:

13. Երիտասարդաց հետ պտոյտի մի երթաք, անոնց
հետ մի խաղաք՝ առանց տարէց մարդու մը ներկայութեան:

14. Հրաժեշտ առնելու համար երիտասարդաց մի եր-
թաք, ու ճամբորդութեան մէջ անոնց մի ընկերանաք:

15. Այլոց ներկայութեան հանդերձներ մի փոխէք:

Ինչ որ ձարոնի օրիորդին համար էական համարուած
է, կարծեմ հայ օրիորդին համար ալ ճիշդ օգտակար կրնայ
ըլլալ: Ուստի սոյն 15 կանոնները անոնց ևս կը յանձնարա-
րենք:

ՃԱԲՈՆԱՑԻ ՄՕՐ ՄԸ ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ԽՐԱՏՆԵՐԸ ԻՐ ԱՄՈՒՍՆԱՆԱԼԻՔ ԱՂՋԿԱՆ

1. Երբ կ'ամուսնանաս, ալ իմ աղջիկս չես համարուիր
ինչպէս մինչեւ ցարդ: Նոյնպէս այսուհետեւ անթերի հնա-
դանդ պիտի ըլլաս կեսրոջդ և կեսրայրիդ:

2. Սոնարհութեամբ, փափկութեամբ և կատարեալ
հնազանդութեամբ վարուէ ամուսնոյդ հետ: Կնոջ մը համար
մեծ առաքինութիւն է այս վարմունքը:

3. Զ'ըլլայ թէ ուէ պակասութեան մը մէջ գտնուիս
կեսրոջդ դէմ :

4. Նախանձ մի ունենար ամուսնոյդ համար . չես կրնար
նախանձով գրաւել անոր սէրը :

5. Ամուսինդ եթէ երբէք անիրաւ ալ ըլլայ , մի՛ բար-
կանար , համբերութեամբ լսէ , և երբ հանդարտի , պատշաճ
լեզուով հասկցուր ճշմարտութիւնը :

6. Մի շատախօսէր , բնաւ մէկը մի բամբասեր , սուտ
մի խօսիր երբէք :

7. Առտուն կանուխ ևլ , ցերեկի ճաշէն ևտքը մի քնա-
նար :

8. Տանը տիկինը եղիր . խնայողութեամբ վարուէ :

9. Ամուսնանալէդ ևտք միշտ զգուշացիր հասակակից-
ներուդ գրօսանաց մասնակցելէ :

10. Մի հագնիր բաց գոյնով զգեստներ :

11. Հայրենի տանդ հարստութեան վրայ խօսելով մի՛
պարծենար կեսրոջդ և կեսրայրիդ :

12. Միշտ քաղցրութեամբ վարուէ սպասաւորաց հետ՝
եթէ ունիք :

.....

Պ Ի Տ Ա Ն Ի Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք Ն Ե Ր

Ա . ՄԱՍ

Ա . Մրջիւնները Ձևօել

Կէս լիտր աւշինտր (փէլին) ևոացած ջրին մէջ թրջելու և
նոյն ջուրը մըջնոյ բոյնին վրայ լեցնելու է , որով ամենը կը
սատկին :

Եթէ մըջիւնները ծառերու կամ տնկոց վրայ են , այս
ջրին մէջ 20 տրամ ալ գազի խէժ (քեթրէ) պէտք է խառնել
և ջրցանով անոնց վրայ սրսկել :

Հասարակ աղն ալ մրջնոց դէմ աղէկ դեղ մըն է: Չոր
օր մը մրջնոյ բոյնին վրայ առատ աղ պէտք է լեցնել և վը-
րան սաղ ջուր թափել որ աղն հալի և բոյնին մէջ երթայ,
ասով մրջիւնները կը սատկին: Ուրիշ մրջիւն գտնուող տե-
ղերն ալ աղ ցանելով կրնայ մաքրուիլ:

Ոսկեխնձորի (տօմաթէս) տունկը մրջնոց սաստիկ ան-
սխորժ է, այնպէս որ եթէ անոնց բոյնին վրայ այս տնկէն
քանի մը ճիւղ դրուի՝ բոլորն ալ կը փախչին: Ասով նաեւ
դարաններու մէջէն ալ կրնան հեռացուիլ:

Բարակ ծեծուած ծծումբը բարակ շաքարի հետ խառ-
նելու և մրջիւններուն յաճախած տեղերը ցանելու կամ
սղտիկ ամաններով դնելու է: Մրջիւնն ասիկա իր բոյնը կը
կրէ և ուտելով կը սատկի:

Բ. Ծառերու և Տնկոց Որդերը Մաքրել

Մուրը ջրով խառնելէ ետեւ, դարնան ժամանակ, երբոր
ծառերուն տերեւները կը բացուին, ջրցանով մը այս խառ-
նուրդը որդ ունեցող ծառին կամ թփին վրայ պէտք է ցա-
նել:

Որդ ունեցող ծառին վրայ իրիկունը մեծկակ կտոր մը
ասուի պէտք է դնել, որդերը բազմութեամբ ասոր վրայ կը
ժողվուին, և առտուանց կրնան հաղարաւոր մէկտեղ սպան-
նուիլ: Քանի մը օր այսպէս շարունակելով բոլոր ծառը կը
մաքրուի:

Չորս մաս չոր փայտի սղոցուկի մէջ մաս մը ծծումբ
խառնելու և ծառին տակը կրակարան մը դնելով այս խառ-
նուրդը կրակին մէջ լեցնելու և այրելու է: Որդերն ելած
ծուխէն նեղուելով ծառէն վար կը թափին կամ իրենց սս-
տայնովը կը կախուին, և դիւրաւ կրնան սպաննուիլ:

Ջրի մէջ քիչ մը ծծմբաթթու խառնելու և ջրցանով մը
այս ջուրն ամուսններուն վրայ սրսկելու է, ասով ամէն որ-
դերը սատկած վար կ'իյնան:

Սունկեղէզն (չաւառն) ըսուած տնկին զօրաւոր հոտող

տերևները կաղամբի ածուներուն մէջ տարածելով, անոնց վրայի որդերը կը մեռնին ու գետինը կ'իյնան :

Գ. Մեղուի խայթման դեղեր

Մեղուի խայթած տեղէն նախ անոր խայթոցն՝ որն որ գրեթէ միշտ վէրքին մէջ կը մնայ, պէտք է հանել, և նոյն տեղն սկսելու է ձեռքով զօրաւոր շփել մինչեւ որ աղէկ տաքնայ : Ասով նոյն տեղը չ'ուռիր և ցաւ ալ չ'ունենար :

Շատ փորձերով խմացուած է որ հասարակ աղը մեղուի և պիծակի խայթման մէկ հատիկ ազդու դեղն է : Ասիկա քիչ մը ջրով թրջելով՝ խայթուած տեղույն վրայ պէտք է դնել, որով շուտ մը ցաւը կ'անցնի :

Այծատերեւ ըսուած տնկին պտուղն ալ՝ որն որ շատ անտառներու և պարտէզներու մէջ կը բուսնի, մեղուի խայթման ազդու դեղ մըն է : Ասոր հիւթը վէրքին վրայ քսուելուն պէս շուտ մը ցաւը կ'առնու, եւ թէ ուռած ալ է՝ կ'անցնէ :

Նոյնպէս ծխախոտի հիւթն ասոր շատ աղէկ կ'օգնէ : Սայթուած տեղը վառած գլանիկի մը միւս թրջած կողմը դպցնելով, կամ ծխախոտը քիչ մը թրջելով և վէրքին վրայ դնելով, ցաւը կ'առնու :

Գ. Մժղուկ

Մժղուկները Չարհոտ կամ Քաղրան ըսուած խէժին ծխէն կը փախչին և կը սատկին :

Ե. Փայտի Որդ

Եթէ կարասիքի մը, զոր օրինակ սեղանի կամ բազմոցի մը մէջ փայտի որդ գտնուի, իր ծակերուն մէջ աղի ոգի լեցնելով կը մեռնի : Նոյն ազդեցութիւնը կ'ընէ նաև Բեւեկնի ոգին :

ՈՒՏԵԼԻՔՆԵՐԸ ԵՐԿԱՅՆ ԱՏԵՆ

ԱՌԱՆՅ ԱԻՐՈՒԵԼՈՒ ՊԱՀԵԼ

Ա. Պտղոս Մշկի Համ ու Հոտ Տալ

Պտուղները, դիխաւորաբար խնձորը, տանձը, սալորն ու խաղողը եթէ քանի մը օր թանթրուենիի (միւրվէր) չոր ծաղկին մէջ թաղուած մնան, մշկի համ մը կ'ստանան: Փորձով տեսնուած է որ նաև գէշ տեսակ պտուղներն ութը օր այս ծաղկին մէջ թաղուած մնալով՝ համերնին այնչափ փոխուած և ազնիւ տեսակի հաւասարած կը դառնուի:

Բ. Կանանչեղէն Պահել

Կանանչ ոլոռն ու լուբիան թարմ կը պահուին եթէ բարակ աղով խառնուին, ապակիէ ամաններուն մէջ լեցուին ու զով տեղ մը դրուին: Եփել ուղուած ատենը նախ կակուղ — գետի կամ անձրեւի — ջրով լուարու և ետքը կրակի վրայ դնելու է:

Կաղամբը, ծաղկի կաղամբն և ասոնց նման կանանչեղէններն երկայն ատեն պահելու համար պէտք է անոնց կոթը երկու-երեք մատնաչափ երկայն թողուլ, սրածայր դանակի ծայրով մը անոնց (կոթին) մէջ մէկ մատ խորութեամբ փորել, ու կաղամբը բարակ չուանով բարձր տեղէ մը գլխիվայր կախելով՝ կոթին փորուած տեղը ամէն օր պաղ ջուր լեցնել: Յայտնի է որ կոթը փորուած ատենը կեղևը վնասելու չէ որ ջուրը դուրս չը վաղէ:

Գ. Կանանչեղէնները Չորցնել

Թարմ կանանչեղէնները պահելէ աւելի օգտակար է զանոնք չորցնելով պահելն, որուն համար քիչ մը աշխատութիւն հարկաւոր է, և պահելն ալ դիւրին է: Լուբիան, բակլան, ոլորին կեղևով ուտուելու տեսակը և ուրիշ կանանչեղ-

դէնները շորցնելու կերպը այս է: Աստնք նախ պէտք է մաքրել, այսինքն երկու կողմերնին կտրել, կնիւննին հանել, և ետագամ ջրի մէջ լեցնելով հինգ-վեց բոպէ թողուլ. ետքը ջրով մէկտեղ պարջուտի մէջ լեցնելու և վրան պաղջուր թափելով շուտ մը պաղեցնելու է: Երբոր այս գործողութիւնը կը լմննայ, զանոնք թղթի վրայ կամ մաղի մը և կամ կողովի մը մէջ պէտք է տարածել, և կամ վրան կամ տաք խցի մը մէջ շորցնել. վրան տաքութիւնը 60—70 աստիճանէն աւելի պէտք չէ ըլլայ: Այս եղանակաւ կը շորցուին նաև պամիան, ծաղկի կաղամբը, պատիճանն ևւն, որոնք եփուած ատեննին իրենց բնական համը կ'ունենան: Զաստնք նախ ետագամ ջրի մէջ դնելուն օգուան այն է որ շորնայէն ետև անախորժ խոտի հոտ չ'առնուն, գորն որ ըստուպիւ կը ստանան՝ եթէ առանց եփելու շորցուին:

Որթատերեւն ալ՝ երկու բոպէ ետագամ ջրի մէջ դնելէ ետև շուքի մէջ շորցնելով՝ կրնայ տարիներով պահուիլ. գործածել ուզած ատենը զանոնք քանի մը բոպէ տաք ջրի մէջ թող տալ բաւական է, որով նորէն կը կակղնան:

Գ. Հաւկիթ Պահել

† Տասը մաս ջրի մէջ մէկ մաս հասարակ աղ հալեցնելու և պահել ուզած հաւկիթները անոր մէջ դնելու է: Այս կերպով շատ երկայն ժամանակ հաւկիթն առանց ապականելու կը մնայ: Շուպէրդ գերմանացին 1846-ին հաւկիթ մը աղաջրի մէջ դրաւ և 1848-ին նորէն դուրս հանեց ու փորձելով տեսաւ որ թարմ հաւկիթէն ամենեւին տարբերութիւն չ'ունէր:

Ե. Միսն Ամառուան Ատեն Երկայն Ժամանակ Առանց Աւրուելու Պահել

Ածխոյ փոշին միսը բաւական ժամանակ հոտելէն պահելու զօրութիւնն ունի: Հողէ աման մը նախ վառած ածխոյ մուխին վրայ բռնելու է, պահել ուզած միսը ծեծուած ածխոյ փոշիով աղէկ մը պատելու և այն ամանին մէջ դնել:

լու է, կամ միսն ամանին մէջ դնելէն ետե դանիկա ածխոյ
փոշիով պէտք է լեցնել, բերանը կաշիով կամ աւելի աղէկ
թաց փամփուշտով կապել ու ներքնատան մէջ դնել: Հա-
ւեղէններուն փորը պարպելու և ածխոյ փոշիով լեցնելու է.
վրանին ալ առատ նոյն փոշիէն պէտք է ցանել ու դով տեղ
մը կախել: Նաև քիչ մը հոտ ստացած միսը այս միջոցով իր
հոտն ու անախորժ համը կը կորսնցնէ: Թարմ միսը թթու
կաթի մէջ ալ երկայն ատեն առանց իր համը կորսնցնելու ա-
ղէկ կը պահուի:

Սուինի Անդղիացին միսը նաև կանանչեղէնները երկայն
ատեն պահելու հետեւալ կերպը գտաւ: Քիչ մը երկաթի
խարտուկն ամէն աղտէն ու փոշիէն մաքրելով եփուած ջրի
մէջ կը լեցնէ. թարմ միսը կամ կանանչեղէնն այս ջրին մէջ
կը դնէ, այնպէս որ ջուրը զանոնք բոլորովին ծածկէ, և
որպէսզի մէջը օդ մտնելը բոլորովին արգիլէ, վրան ալ քիչ
մը ձէթ կը լեցնէ: Այս կերպով պահուած միսը եօթը շա-
բաթ ետք դուրս հանուելով, այնպէս թարմ մնացած և դոյ-
նըն ու հոտը պահած էր որ նոր մորթուածի պէս կ'երևար.
Եոյնպէս համն ալ ամենեւին փոփոխութիւն մը կրած չէր:
Միսը գործածել ուղած ատեն՝ ամանը քիչ մը ծռելով վը-
րայի ձէթը պէտք է թափել և ետքը դուրս հանել:

X Զ. Միսը կակուղ եփել

Պաշած միսը շուտ մը կակղցնելու համար՝ անոր փըր-
փուրն առնելէ ետքը, երբոր աղէկ եռալու մէջ է, կաթսային
մէջ քիչ մը — մէկ լիտրին երկու դգալ — ցորենի օղի պէտք
է լեցնել. ասիկա նաև ծեր անասնոց միսն ալ շատ կը կակղը-
լընէ և իր հոտն ամենեւին մսին չխտար:

ԳԻՏՆԱԿՈՒ ԱՐԺԱՆԻ ԲԱՆԵՐ

Ա. Լիմոնի Օշարակի Փոշի

Մէկ ու կէս տրամ գինեքարի թթուն 15 տրամ չաքարով, 3 կաթիլ կիտրոնի իւղով և քիչ մ'ալ կրկումի փոշիով աղէկ պէտք է խառնել: Այս փոշին ջուրով խառնուելու ըլլալ բուն լիմոնի օշարակին հոտը, համն ու գոյնը կ'ունենայ, միանգամայն շատ առողջարար և ծարաւն անցընող ըմպելիք մըն է:

Բ. Վարդաջուր

Կէս լիտր հոտաւէտ վարդի թարմ տերեւներն 3 լիտր ջրով մզիչ գործիքի կամ կոր սրուակի մը մէջ պէտք է դնել և տաքցնելով մզել մինչև որ 2 լիտր ջուր ելլէ: Եթէ կ'ուզուի որ վարդաջուրն աւելի զօրաւոր ըլլայ, 2 լիտրի տեղ միայն 1½ լիտր պէտք է հանել: Այսպէս հանուած ջուրը գեղեցիկ ու զօրաւոր հոտով վարդաջուր մը կ'ըլլայ:

Գ. Ծաղկաջուր

Ծաղկաջուրն, ինչպէս յայտնի է, ուրիշ բան չէ բայց եթէ նարնջի ծաղկէն հանուած ջուր մը. ասիկա հետեւեալ կերպով կը շինուի: Յիսուն տրամ նարինջի կամ լիմոնի կամ կիտրոնի ծաղիկն 2 տրամ տնկաղով (փոթաս) և մէկ լիտր ջրով մզիչ գործիքին մէջ պէտք է դնել և եփելով կէս լիտր ջուր հանել:

Դ. Լաւանտայի Ջուր

Յիսուն տրամ լաւանտայի ծաղիկը 25 տրամ սահանով կէս լիտր ջրոյ և նոյնչափ գինուոյ ոգիի մէջ դնելու և մզիչէ անցնելու է մինչև որ կէս լիտր ջուր ելլէ: Այսպիսով ելա-

ծը տկար հոտ կ'ուենենայ. եթէ կ'ուզուի ասոր հոտն աւելի
ևս գորացնել, մէջն Յ տրամ լաւանտայի իւղ խառնելու է,
և խառնուրդին մէջ այնչափ գինւոյ ոգի պէտք է դնել, մին-
չև որ ասոր պղտոր գոյնը բոլորովին պայծառանայ:

Ե. Խմելիքները Ամառուան Ատեն Դիւրաւ
Պաղեցնելու Կերպը

Ասոր պարզ միջոցն է խմելիքին շիշը պաղ ջրով թրջած
լաթի մը մէջ պլլել և դանիկա օղբանուկ տեղ մը — գուռը
բաց խուցի մը պատուհանին առջեւն — աւելի աղէկ՝ տան
հիւսիսային կողմը դնել և լաթն երբեմն երբեմն նոր ջրով
թրջել: Ասով խմելիքն աւելի աղէկ կը պաղի, քան թէ շի-
շը ջրի մէջ դնելով:

Զ. Ծխախոտը Թարմ Պահել

Ծխախոտը չորնալէն պահելու համար դանիկա հողէ ա-
մանի մը մէջ պէտք է դնել և բերանը ջրով լեցուն խորունկ
սկաւառակով մը գոցել:

Է. Հաւերուն Շատ Հաւկիթ Ածել Տալ

Առատ կերակուր ունեցող հաւերը շատ հաւկիթ ածելու
կարողութիւն ունին. միայն թէ հաւկիթին կեղեւը կաղմելու
բաւական նիւթ չը կրնալով գտնել՝ չեն կրնար ածել շատ:
Ասոր օգնելու համար անոնց կերակուրին մէջ հաւկիթի կե-
ղեւ կամ կեր պէտք է խառնել, զորն որ սիրով կ'ուտեն և
անով կարող կ'ըլլան աւելի ածել:

Ը. Հաւեղէնները Պարարտացնել

Հասարակ հաւը, հնդկահաւը, սաղն և այլն պարար-
տացնելու համար զանոնք դուրս թող տալու չէ, այլ հաւնո-
ցի մէջ և կամ հաւի վանդակի մը տակ պէտք է դնել: Կե-
րակրոյ համար խաշած դարի կամ հաճար տալու է, կամ
դարւոյ և վարսակի ալիւրէ շաղուած պինդ խմոր, և կամ

կաթի մէջ թրջած հաց . ամէն անգամ միեկնոյն կերը տալու
չէ , որպէսզի սիրով ուտեն : Եթէ քիչ ժամանակի մէջ պա-
րարտացնել կ'ուզուի , զանոնք պզտիկ կոտորած խմորով
պէտք է կերակրել , մէջը շատ քիչ փոշի եղած ծարիր ալ (էն-
թիմօնի) խառնելով : Վառեակները կաթով խաշած կորե-
կով , նաև դարւոյ և վարսակի ալիւրով ու շարարով շին-
ուած խմորով շուտով կը մեծնան և շատ կը գիրնան :

Թ . Պատուաստի ճիւղն Հեռու Տեղեր Խրկել

Պատուաստի ճիւղերն առանց չորնալու հեռու տեղեր
կրնան խրկուիլ եթէ կաւը կտաւատի իւղով շաղուի , անկէ
զնդակներ շինուին և ճիւղերուն ծայրերը անոնց մէջ խոթ-
ուին : Նաև այս ճիւղերուն վարի ծայրը գետնախնձորի մը
մէջ խոթելով երկայն ատեն առանց չորնալու կը մնան :

Ժ . Թամբի Վերքը Բժշկել

Զիուն , ջորւոյն և այլ թամբի վէրքը շատ գիւրաւ կը
բժշկուի՝ եթէ զանիկա թաց սպունգով մը սրբելէն ետև մէ-
ջը բարակ ծեծուած զմիւռս ցանուի : Քանի մ'օրէն այս գեղն
իր ազդեցութիւնը կ'ընէ և վէրքը կը գոցէ :

ԺԱ . Բռնկած Ծխանը Շուտով Մարել

Ծծմբէն ելած թանձր ծուխը չէ թէ միայն մարդու և
անասնոց վնասակար է և զանոնք կը խղզէ եթէ քիչ մը ժա-
մանակ զանիկա շնչելու ըլլան , այլ նաև կրակին վառելն ալ ,
կ'արգիլէ : Այս պատճառաւ՝ եթէ բռնկած ծխանին տակը
անմիջապէս շատկեկ ծծումբ այրուի , անոր ծուխը ծխանին
մէջ մտնելով բոցերը մէկ երկու բոպէի մէջ բոլորովին կը
մարէ : Որպէսզի ծծումբը շուտով վառի և առատ ծուխ
հանէ՝ մէջը քիչ մը վառօղ ալ խառնելու է : Այս օգտակար
գարմանէն ամէն տուն , մանաւանդ փայտէ տներ միշտ
պատրաստ ունենալը շատ հարկաւոր է , որով մեծամեծ վը-

նասներու առջեւ դիւրաւ կրնայ առնուիլ: Մծումբը բերանը
զոց շիշի մը մէջ աղէկ կը պահուի:

ԺԲ. Այրածի Դեղ

Այրածի վէրքը հետեւեալ պարզ դեղով դիւրաւ և առանց
նշան մը մնալու կը բժշկուի: Հասարակ օճառը մաքուր ջրոյ
մէջ փրփրացնելու և փետրոյ մը մազովը կամ բարակ վըր-
ձինով մը այնչափ անգամ քսելու է մինչև որ անոր վրայ
մէկ մատնաչափ թանձրութեամբ կեղև մը կապէ: Քսան ու
չորս ժամ ետքը նոյն կեղևն զգուշութեամբ պէտք է հանել և
դարձեալ առաջին կերպով նոր փրփուր քսել: Այս դործու-
ղութիւնը քանի մը անգամ կրկնելով վէրքը բոլորովին կ'ա-
ռողջանայ:

ԺԳ. Կատաղի Շան Խածուածի Դեղ

Շան խածած տեղն անմիջապէս տաք քացախով կամ
դաղջ ջրով պէտք է լուալ և լաթով մը շորցնել. անկէ ետքը
վէրքին մէջ քանի մը կաթիլ հանքային աղաթթու (միւրեկ-
թիք ասիտ) կաթեցնելու է: Այս թթուն շան շողիքին թոյնը
կը լուծէ և անվնաս կ'ընէ:

ԺԴ. Վերբէն վազած Արիւնը Անմիջապէս Դադրեցնել

Ածուխը բարակ ծեծէ և արիւնող վէրքին վրայ ցանէ:

ԿԵՆԴԱՆԵԱՑ ԱՆԳԹՈՒԹԻՒՆ

Շատ տարի առաջ պզտիկ տղեկ մը կար՝ որ շատ կը զը-
ւարճանար ճանճերը բռնել և անոնց ոտքերն ու թեւերը փըր-
ցընելը, և անոնց տանջուիլն ու նեղուիլը տեսնելը կը սի-
րէր: Կարծեմ թէ քանի որ մեծցաւ ինքը՝ ուրիշ և աւելի

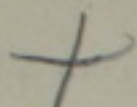
մեծկակ կենդանիներն ալ չարչարել կ'ախորժէր: Քիչիկ քիչիկ իր սիրտը կը կարծրանար տանջանքներ և ցաւ տեսնելու: Երբոր աս տղան մեծցաւ, Հոովմայի կայսրն եղաւ, որուն անունը Ներոն էր: Այն ժամանակը Հոովմայի մէջ Քրիստոնեաներ կային, որոնք չէին վախնար զրուցելու թէ՛ իրենք կը հաւատան որ Քրիստոս Աստուած է, և թէ ինչ որ Ան սարկեցուց՝ ճշմարտութիւնը այն է, և թէ իրենք զԱնիկա պիտի պաշտեն, ու չէ թէ Հոովմայեցւոց պաշտած կուռքերը: Այս անօրէն կայսրը Ներոն՝ այս խեղճ Քրիստոնեաները չարչարելու, և անոնց մօտ նստելով սոսկալի տանջանքներնին տեսնելով կ'ուրախանար: Անոնք ձիերու կապել տալով՝ պատառ պատառ ընել կուտար, վայրի դաղաններուն առջեւը ձգելով՝ բղիկ բղիկ ընելով փարատել կուտար, ցիցի կապուած այրել կուտար, և ամէն տեսակ ճամբաներ հընարեց զանոնք տանջելու և սպաննելու՝ ծանր ու երկարատե մահուամբ: Ինքը՝ մինչեւ անգամ այր և կին ձիւթով և իւզով պատել տալով, իրեն մեծամեծ հացկերոյթ ըրած ժամանակները իր պարաէզին բոլորաբը դնել կուտար՝ ջահի (մաշալա) պէս վառելու համար: Այս տեսակ անդթութիւն լսելը ձեր սիրտը տակնուվրայ չ'ընե՞ր: Բայց տակաւին զարմանալի բան մը չէ՛ որ տղայութեան ատեն կենդանիներու անդութ եղողները, մեծնալու ժամանակնին ալ անդութ ըլլան իրենց ընկեր մարդոց՝ թէ որ անոնց վրայ իշխանութիւն մը ունենալու ըլլան:

Ուստի ո՛վ ընթերցող պատանեակներ՝ ջանք ըրէ՛ք որ ամէն կենդանի արարածներու վրայ փափուկ և զթած զգացումներ մշակէ՛ք ձեր մէջը: Յիշեցէ՛ք թէ անոնց ամէնը Աստուած ըրաւ. և աս ալ թէ՛ քանի որ ինքը մեզի թոյլտուութիւն կուտայ, որ մեր կեանքին, հանգստութեանը և ստացուածոցը վնասակար եղողները ջնջենք, տակաւին առանց բարկանալու չ'կրնար նայիլ իր որեւիցէ ստեղծուածներուն տրուած չարչարանքներուն վրայ: Վարժեցուցէ՛ք ինքզինքնիդ, որ կենդանիներուն և միջատներուն ունակու-

Թիւնները դիտէք, և նկատէք Աստուծոյ անոնց տուած բնական ազդումին զարմանալի ոյժը. և անոնց վրայ այնքան սէր պիտի ունենաք, որ ամենեւին պարապ տեղը ամենապըզտիկ կենդանի մը անգամ չ'պիտի վնասէք:

ՎԱՐՈՒՑ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

1. Բնաւ ժամանակ մի կորսնցնէր: Ասով ըսել չեմ ուզեր թէ՛ օրուան քիչ մը դրօսանքի և հանդատութեան համար անցած ժամանակը կորուստ մըն է, բայց միայն թէ՛ միշտ նայէ որ գործով մը պարապած ըլլալու սովորութիւն ընես:
2. Բնաւ ճշմարտութենէ մի վրիպիր:
3. Բնաւ անանկ մէկու մը համար գէշ բան մը մի ըսեր, որուն համար ազէկ բան մը կրնաս ըսել. և չէ թէ միայն կարեկցութեամբ խօսելու եւ անանկին վրայով, այլ նաև անանկ զգալու ալ ես:
4. Բնաւ մէկուն գէժ մի բարկանար, ու ամարդութեամբ մի վարուիր:
5. Բնաւ ծախք մի ըներ հարկաւոր չեղած բանի մը համար:
6. Ամէն բան մտածելով ըրէ, և երբ շիտակ ճամբով գործ մը ընելը ամենազոռարին երեւայ քեզի, անոր միայն կարողութեանը վրայ վստահացիր՝ որ քեզի կարող է օգնելու, և բուն քու կարողութեանդ հասածին չափ ալ ջանք ըրէ քու կողմանէդ:

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԱՌԱՇՆԵՐ

Չարին դէմ բարիք հատուցանողը, ծառի մը կը նմանի՝ որ իրեն քար նետողները անգամ իր հովանիին տակը կ'առնէ և իր պտուղը անոր կ'ընծայէ :

Գիտունի մը տեղ կ'անցնի այն մարդը՝ որ իմաստութիւն փնտոելու ետեւէ է . բայց երբ որ կարծէ թէ գտած է, յիմար է ինքը :

Աղբանոցին մէջ ինկած աղամանդը բնաւ իր արժէքը չ'կորսնցնէր, և սաստիկ հովերուն բռնութեամբը մինչև երկինքն ի վեր ալ ելած փոշին՝ տակաւին նոյնպէս չնչին բան մըն է :

Իր բերր վերցնող էջը, մարդիկները փարատող առիժէն աւելի արժէք ունի :

Համբերութիւնը անանկ ծառ մըն է, որուն արմատը թէպէտ լեղի է, բայց պտուղը քաղցր է :

Տասը աղքատ մարդ կրնան հանդատութեամբ մէկ խտրի վրայ քնանալ, բայց երկու թագաւոր՝ թէև աշխարհիս մէկ քառորդ տեղին մէջն ալ բնակին, տակաւին խաղաղութեան մէջ չեն կրնար մնալ :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԽՐԱՏՆԵՐ

Ստացե՞ր ես լաւ անուն, նայէ՛ որ միշտ լաւ մնայ :

Ձեռք ձգե՞ր ես ճոխութիւն, լաւ տնտեսէ որ չ'երթայ :
Տան հիմերն են տանտիկինք, տան զարդերն են լաւ սրդիք, կին թէ եղաւ անատակ, տանը մէջ կայ մեծ կրակ :

Այրը կնոջ իշխանն է, թէ գիտցաւ իշխել անոր,

Այրը կնոջ գերին է, եթէ անձը տայ անոր :

Կնոջ լացին, ծիծաղին միշտ պէտքը չէ հաւատալ,

Անոնց վարպետ շարժուածքին չ'ըլլայ խարուխ պարզարար :

Խելօքն ունի կարգ կանոն, անխելքին ամէն օր տօն,

Ամէն ազգ ունի կրօն, անզգամն է անկրօն :

Գութ ունեցիր աղքատաց, ձեռք կարկառէ խղճալեաց,

Թէ ճշմարիտ լաւ մարդ ես, կարեկից լեր թշուառաց :

ԿԵՂԾ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ

Ամէն «բարեկամ եմ» ըսողներուն մի՛ հաւատար. շատ անգամ տեսնուած է մէկը որ կարող չէ թշնամութեամբ քեզ վնասել, կը բարեկամանայ հետդ, գաղտնիքներդ հասկնալով քեզ կը վնասէ :

Զգուշացի՛ր կեղծ բարեկամներէ :

ՊԱՐԶԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր իդական սեռին խորին ուշադրութեանը կը յանձնարարենք սա երեք տողերը .

«Զարդ վարդին է պարզ տերեւ»,

«Սիրէ՛ դու զպարզութիւն»

«Եթէ վարդ ես արդարեւ» :

ԿՐՕՆՔԸ՝ ՆԻՄ ՈՒ ԽԱՐԻՍԽ

Յաւալի է տեսնել այժմեան կիներու և օրիորդներու պարզասիրութենէ հեռանալով զարդամոլութեան, պճնանքի և շոայլութեան հետեւիլը (բացառութիւնը յարգելով), փոխանակ խնայողութեան մէջ իրարու հետ մրցելու, որուն մեծ պէտք ունի մարդկութիւնը, մանաւանդ հայութիւնը՝ ամէն դարու, մանաւանդ քսաներորդ դարու աղէտները նկատի առնելով :

Զարդի և պերճանքի մրցում են բացած, յոռի գործերու մէջ զիրար գերազանցելու միայն կը նային՝ կանացի խակահան և էական պարտականութիւնները բոլորովին մոռցած : Այ հրաշք համարելու ենք՝ եթէ այսպիսի ընտանիքներ չը քայքայուին :

Ո՛վ որ կրօնք և ճշմարտութիւն չի յարգեր, այդպիսին կորսուած է հողւով ու մարմնով :

ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐՈՒ ՔԱՅՔԱՅՄԱՆ ԶՈՐՍ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐ

Ա. Հողեւոր և բարեսիրական անդգալութիւն անհատներու մէջ :

Բ. Աշխարհիկ պերճանքի հաճոյք, սա կը ջլատէ ընտանեկան կարգապահութեան կապերը, որով ընտանիքի մէջ մի անդամ կ'ըլլայ անձնասէր, եսապաշտ, թոյլ, տկար՝ մարմնով ու մտքով, ցաւերն կը շատնան, աշխատութեան եռանդը կը պակսի :

Գ. Անտարբերութիւն եկեղեցիի և կրօնական գործերու :

Դ. Ոչինչ հաճոյքներու անկարգ և անկանոն սէր, որով այրեր ու կիներ իրենց լուրջ պարտականութեան մասին անդգալ կը գտնուին :

ՎԵՑ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

Սովորաւեւ կը յանձնարարէ սա երեք բաները գեոատիներուն .

Սրտի մէջ պարզութիւն ,

Բերնի մէջ լուրջութիւն ,

Գէմքի վրայ ամօթխածութիւն :

Իսկ կիներուն հետեւեալ երեքը .

Գէմքի վրայ լրջութիւն ,

Սօսքի մէջ քաղցրութիւն ,

Սրտի մէջ խոհեմութիւն :

(Վերջ Բ. Մասի)

Օթօմօպլիլիդ բէտիէյթըրը, Ֆէն-
տըրը կամ օթօիդ մարմնոյն որեւէ
մասը չի նեւ տալու կամ նորոգել
տալու համար կ'արժէ որ

Գ. ԹՈՎՄԱՍԵԱՆԻ գիտես

Ան ունի տարիներու փորձառու-
թիւն այս գործին մէջ, և ամէն տե-
սակ գործերու պահանջքին գոհա-
ցում տալու:

ԳՈՐԾԱՏԵՂԻՆ է 651 ՊՐՕՏՈՒԷՅ

ուր կ'արտադրուի մաքուր գործ՝ չափաւոր
գներով և արագ սպասարկութեամբ:

THOMAS RADIATOR and FENDER WORKS

651 BROADWAY

PHONE 647

Հ Ո Ն Է Ն Ա Ե Ի

ԲԺԻՇԿ ՕԹՕՄՕՊԻԼԻ ԵԼԵՔՏՐԱԿԱՆ
ՄԱՍԵՐՈՒ

ՀԷՐՐԻ ԱՐԹԻՆԵԱՆ
ՕԹՕ ԷԼԷՔԹՐԻՇԸՆ

Գ. Թովմասեանի յարկաբաժնիկ մեջ:

651 BROADWAY

PHONE 647

ՆՈՐ ԲԱՅՈՒԱԾ
 ՖԸՐՆԻԶԸՐԻ ԽԱՆՈՒԹ
FULTON FURNITURE CO.
 815 FULTON ST. (J St.)

Նոր և գործածուած կահ կարասիներ՝ չափաւոր
 դներով:

Գիմեցէք ձեզ ծանօթ Յ. Յ. ՉՈՐՊԱՃԵԱՆԻ, ձեր
 հին նպարավաճառը, որ ինքն է այս խանութին տնօ-
 րէնը:

Ինչպէս անցելոյն մէջ, նոյնպէս և ներկային մէջ
 պիտի ջանայ յաճախորդները գոհացնել:

JOSEPHIAN FURNITURE CO.

848 Broadway

Tel. 7892

Fresno

ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՀՐԱԻԻՐ
 Յարգոյ Հայրենակիցներու

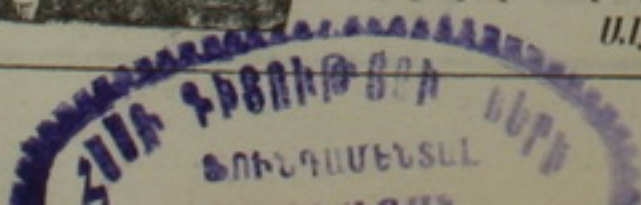

Ամէն անոնք, որոնք պէտք ունին
 տան մը վերաբերեալ կահ կարա-
 սիներու, հիւրանոցի, ննջասենեա-
 կի և խոհանոցի առարկաներու—
 վառարան, սառնոց, ևն. ամէն
 տեսակներով ու չափերով, նոր կամ
 գործածուած՝ թող գիմեն մեզի:
 Մեր դները համեստ են և հիները
 կը փոխենք նորերու հետ համե-
 մատական արժէքով:

Մեր առևտուրը կը կատարենք
 յղճմատրէն և արդարութեամբ:

Մէկ փորձ միայն բաւական է:

Ա.Լ.Բ. ՅՈՎԱԿԻՄՅԱՆ

Յ Ա Ն Կ Ն Ի Ի Թ Ո Յ

(Գրքի Առաջին մասին)

Ազահութիւն	159
Անհողութիւն	22
Ալքոհօլի պատճառած վնասները	25
Անձնագրասութիւն	30
Անտելի խօսքի մը արդիւնքը	39
Անհարկի պահանջներ	46
Ամուսնութիւն	60
Արթուն եղիք	70
Կանոններ, առողջ և երջանիկ ապրելու համար	86
* Բարկութիւն	76
Բարեկամութիւն	12
Բարեգործութիւն	47
Բամբասանք	53
Ժամանակը	72
Ընտենեաց մէջ խաղաղութիւն	66
Ժողովրդական առածներ	90
Ինչ որ ցանես նոյնը կը հնձես	68
Խիկարի Խրատները	75
Խօսակցութիւն	78
Խրատ՝ ծնողաց և ուսուցիչներու	42
Մուլութիւն	93
Կարևոր գիտելիքներ ծխելու վնասին շուրջ	9
Համբերութիւն	30
Ճշգրտագրութիւն	40
Մաքրութիւն	57
Նախանձը	35
Շատախօսութիւն	10
Որկրամոլութիւն	
Ստախօսութիւն	
Տնական դաստիարակութեան կամ	
Փորձութիւն	
Քաղաքավարութեան 24 կանոններ	

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0035631

-904.

A I
11 1580

ԳԻՆ ՄԷԿ ՏՈԼԱՐ

50

Մամուտը Զեղք

կարնի

ժամանակուայ Համար

50

V. J. BARAKIAN
31 Republican Bldg.,
FRESNO, CALIF.